

บทที่ 4

วิเคราะห์การใช้อำนาจ-อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับชาติ : ศึกษากรณี “เจ้าพ่อ ป.” ในจังหวัดชลบุรี กับการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2518 - 2539

การศึกษาในบทนี้ต้องการอธิบายและวิเคราะห์ให้เห็นบทบาทของ “เจ้าพ่อ ป.” ในจังหวัดชลบุรี ที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับชาติ โดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้งส.ส. หลายครั้งที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ.2518 - 2539 โดยจะชี้ให้เห็นถึงการสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” ว่ามีลักษณะอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทในทางนักเลงและการเป็น “เจ้าพ่อ” มีผลอย่างไรกับวิธีทำการทำธุรกิจจำนวนมากที่เขาถืออยู่ ซึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จากการที่ “เจ้าพ่อ ป.” จ.ชลบุรี เริ่มต้นชีวิตในวัยหนุ่มด้วยการเป็นนักเลงในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสทำธุรกิจที่ไม่ถูกต้องกฎหมายหลายอย่าง ต่อมาจึงเปลี่ยนมาดำเนินธุรกิจที่ถูกกฎหมายมากขึ้น จนกลายเป็นผู้มั่งคั่งทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาอย่างละเอียด

เพราะในแง่ของการสร้างความเติบโตทางธุรกิจ ที่เรียกว่า การสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” ใน จ.ชลบุรี มีความแตกต่างจากนักธุรกิจชั้นนำที่เกิดขึ้นทั่วไปในจังหวัดต่าง ๆ ในด้านวิธีการทำธุรกิจ และการสร้างความเติบโตทางธุรกิจที่ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับ การใช้อำนาจ-อิทธิพลผ่านข่ายใยของระบบอุปถัมภ์ที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่อย่างกว้างขวางยิ่งภายในจังหวัด ทั้งกับส่วนราชการที่เป็นข้าราชการระดับสูงในจังหวัดของฝ่ายปกครองและตำรวจ หรือแม้แต่ผู้นำระดับตำบลและหมู่บ้านที่สังกัดกรมการปกครองคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.) ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อ “เจ้าพ่อ ป.” ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับชาติด้วยการเป็นหัวหน้าคณะในระแวกแรกจนกระทั่งเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้สมัครและคัดเลือกตัวผู้สมัคร ส่งลูกชายของตนลงสมัคร ในลักษณะเช่นนี้ “เจ้าพ่อ ป.” ได้ใช้อำนาจ-อิทธิพลผ่านเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ของตนในการเลือกตั้งอย่างไร เป็นสิ่งที่จะนำมาพิจารณาต่อไปโดยละเอียด

ที่สำคัญมากผู้เขียนต้องการเน้นให้เห็นในบทนี้ก็คือ ลักษณะของ “เจ้าพ่อ” แบบใหม่ที่ยังคงมีลักษณะที่เหมือนกันมากกับ “เจ้าพ่อ” แบบเก่าในด้านของการเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพ และวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลง หรือสามารถอาศัยอำนาจแบบนักเลง ซึ่งบางครั้งมีลักษณะรุนแรง สร้างอิทธิพลเพื่อดำรงอยู่ในอาณาบริเวณท้องถิ่นแห่งหนึ่ง อย่างมีสัมพันธภาพเชิงอำนาจและผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวางกับพวกลูกน้องนักเลง และชาวบ้านจำนวนมาก ซึ่งต้องการความช่วยเหลือคุ้มครองจากตน อย่างไรก็ตาม “เจ้าพ่อ” แบบใหม่จะมีพัฒนาการไปสูงกว่าเดิมมาก เพราะสามารถอาศัยวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลงสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมาอย่างรวดเร็ว จนสามารถใช้อำนาจทางเศรษฐกิจเป็นฐานอิทธิพลที่สำคัญของ “เจ้าพ่อ” ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจมาสัมพันธ์กับอำนาจที่เป็นทางการ และอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ ในลักษณะของการมีอิทธิพลที่เหนือกว่า หรือครอบงำผู้ใช้อำนาจเหล่านั้นอย่างชัดเจน ตลอดจนเข้ามาบีบบังคับทางการเมืองโดยอ้อม เพื่อแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ของตนเองต่อไป

ดังนั้นในการศึกษาอิทธิพลของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นวิวัฒนาการของวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลง และพัฒนาการของ “เจ้าพ่อ” ในสังคมไทยได้ ยิ่งกว่านั้นหากจะพิจารณากันอย่างถึงที่สุดแล้ว ในกรณีของ “เจ้าพ่อไซ” “เจ้าพ่อเกียง” “เจ้าพ่อจิว” และ “เจ้าพ่อฮวด” ที่เป็น “เจ้าพ่อ” ที่อยู่ในเมืองชลบุรีแล้ว ก็จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของการมีบุคลิกภาพ และวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลง หรืออาศัยอำนาจแบบนักเลงในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจจนมีอิทธิพลขึ้นมาด้วย

แบบแผนความสัมพันธ์ในเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ที่ส่วนมากเป็นชนชั้นนำทางอำนาจ ซึ่ง “เจ้าพ่อ ป.” สร้างขึ้นมาในจังหวัดนั้น น่าสังเกตว่ามีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกันแตกต่างกันไป ระหว่าง “เจ้าพ่อ ป.” กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการประจำในจังหวัด นักการเมืองระดับท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ นักเลงมือปืน และนักธุรกิจชั้นนำ การเลือกที่จะให้หรือรับผลประโยชน์ของ “เจ้าพ่อ ป.” ที่มีต่อบุคคลชั้นนำทางอำนาจเหล่านี้ เป็นไปหลายลักษณะวิธีการ บางส่วนเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน ในทางเศรษฐกิจ บางส่วนก็เป็นเรื่องทางการเมือง ซึ่งผลประโยชน์ทั้ง 2 ส่วนนี้ มีปฏิสัมพันธ์

ต่อกัน ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ในระยะเวลาที่ “เจ้าพ่อ ป.” อาศัยอำนาจแบบนักเลงสร้าง ความเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น “เจ้าพ่อ ป.” ได้เริ่มเข้ามามีส่วนสนับสนุนพรรคการเมือง และผู้สมัครส.ส. ตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากการสนับสนุนผู้สมัครบางคน เพราะมีความผูกพันกันด้วยผลประโยชน์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มีบุญคุณต่อกันทาง ธุรกิจมาก่อน แต่ในระยะเวลาต่อมา “เจ้าพ่อ ป.” กลายเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจชี้ขาดว่าจะให้ ใครลงสมัครบ้าง ภายใต้สังกัดพรรคการเมืองใดในจังหวัดชลบุรี และยังสามารถเพิ่มความ สนับสนุนผู้สมัครในจังหวัดอื่น ๆ ของภาคตะวันออกด้วย

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับชาติของ “เจ้าพ่อ ป.” ตลอดระยะเวลา 2 ทศวรรษ ตั้งแต่ 2518 -2539 ในลักษณะเช่นกล่าว แท้จริงแล้วก็คือ วิธีการผนวกเอาอำนาจทางการเมืองโดยอ้อมมาผสาน และแปรเปลี่ยนให้เป็นอำนาจทางเศรษฐกิจด้วย โดยผ่าน ตัวแทนที่ “เจ้าพ่อ ป.” คัดเลือกขึ้นมา การเติบโตทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” โดยอาศัย อำนาจทางการเมืองในช่องทางนี้ ก็หมายถึง โอกาสที่จะใช้อำนาจทางการเมืองมาปกป้อง คุ่มครอง เอื้อประโยชน์ให้กับการรักษาธุรกิจ และขยายธุรกิจต่าง ๆ ของ “เจ้าพ่อ” ให้เป็น ไปในทิศทางที่เขาต้องการมากขึ้น และสามารถดำรงอยู่ในฐานะ “เจ้าพ่อ” ได้อย่างมีเกียรติ ได้รับความยอมรับจากสังคมในท้องถิ่นยิ่งขึ้น ข้าราชการในจังหวัดให้ความเกรงใจยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษานี้จะวิเคราะห์เชื่อมโยงไปสู่จุดนี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาที่ผู้เขียนได้อาศัยข้อมูลส่วนใหญ่มาจากการให้สัมภาษณ์ ของ “เจ้าพ่อ” เอง และบุคคลที่ใกล้ชิด “เจ้าพ่อ” ทั้งที่เป็นบุคคลในครอบครัว ลูกน้อง นัก การเมือง บางคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ “เจ้าพ่อ” ดังนั้นผู้เขียนจึงตระหนักถึงความ โน้มเอียงของข้อมูลที่เกิดขึ้นคือ ด้านหนึ่งของการให้สัมภาษณ์ที่จะเป็นโอกาสที่ “เจ้าพ่อ” จะเสนอตัวเองในด้านที่ดีเป็นส่วนใหญ่ เพื่อลบล้างภาพพจน์ที่มักจะสะท้อนออกมาในทาง ไม่ดีจากสื่อมวลชน และคนในสังคมวงกว้างที่รับรู้กันมานานว่า ในจังหวัดชลบุรีมี “เจ้า พ่อ” ที่ใช้อิทธิพลรุนแรงมาก “เจ้าพ่อ” จึงมักจะกล่าวอ้างถึงตัวเองในการให้สัมภาษณ์จำนวน หลายครั้งในที่ต่าง ๆ ว่า ตนเองมิได้เป็น “เจ้าพ่อ” ตนเองเป็นนักเลง ไม่ใช่ นักเลงอันธพาล ตนเองไม่ใช่ผู้มีอิทธิพล เป็นผู้กว้างขวางมากกว่า ถ้าจะเป็นคนที่มีอิทธิพลก็เป็นอิทธิพลใน ทางที่ดี เช่นเดียวกันญาติผู้ใกล้ชิด คนสนิท ลูกน้อง นักการเมือง ตลอดจนคนที่ได้รับ ประโยชน์จาก “เจ้าพ่อ” ก็จะพูดในทำนองเดียวกันว่า “เจ้าพ่อ ป.” ไม่ใช่ “เจ้าพ่อ”

หนังสือพิมพ์เรียกกันไปเอง ดังนั้นทั้ง “เจ้าพ่อ ป.” และคนที่ใกล้ชิด คนที่ได้รับประโยชน์จาก “เจ้าพ่อ ป.” จึงมักจะกล่าวให้สัมภาษณ์ แต่ในด้านที่ดีของ “เจ้าพ่อ ป.” และพยายามปกป้อง “เจ้าพ่อ” บ่อยครั้ง เช่น “เจ้าพ่อ” มีแต่ให้และช่วยเหลือคนในท้องถิ่น ทั้งลูกน้องชาวบ้าน และทางราชการด้วยเงินส่วนตัว เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นกล่าวผู้เขียนจึงตระหนักในความเอนเอียงของข้อมูลนี้อยู่ด้วยในการนำมาวิเคราะห์

ในขณะที่เดียวกันบางครั้งการให้สัมภาษณ์ทั้งตัว “เจ้าพ่อ” เอง และคนใกล้ชิด ก็จะมีบางสิ่งที่น่าสนใจหลุดรอดออกมาในทางความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมกระทำต่าง ๆ ในอดีตของ “เจ้าพ่อ” ว่าเคยทำอะไรที่ผิดกฎหมาย เช่น ทำบ่อนการพนัน ทำห่วยเถื่อน ตั้งบริษัทเดินเรือเถื่อน ค้าคอลลาร์ผิดกฎหมาย ตลอดจนการจัดเลี้ยงหั่วคะแนน และชาวบ้านในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งส.ส. การใช้อิทธิพลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ระดมคะแนนเสียงในช่วงเลือกตั้ง การใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายในการหย่อนบัตรเลือกตั้ง จึงพอมองเห็นได้ชัดเจนว่า “เจ้าพ่อ” ก็มีกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอยู่มาก แต่การให้สัมภาษณ์ลักษณะนี้ แม้จะเป็นพฤติกรรมที่เป็นจริง แต่ก็อาจจะดำเนินการฟ้องร้องทางกฎหมายกับ “เจ้าพ่อ” ได้ยาก เพราะใครจะกล้าเป็นพยานให้ และที่สำคัญด้วยเหตุที่วัฒนธรรมของคนในสังคมส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะในท้องถิ่นมักจะยอมรับหรือเกรงกลัวอิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ยิ่งถ้า “เจ้าพ่อ” สามารถช่วยเหลือผู้คนในท้องถิ่นได้บ้างแล้ว ก็ดูเหมือนว่าจะทำให้ภาพพจน์ที่ไม่ดีของ “เจ้าพ่อ” แม้จะมีการใช้อิทธิพลที่รุนแรง มีกิจกรรมที่ผิดกฎหมายก็ยังมีคนกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ได้รับประโยชน์จาก “เจ้าพ่อ” ก็มักจะละเว้นไม่กล่าวถึงสิ่งที่เป็นพฤติกรรมไม่ดีของ “เจ้าพ่อ”

เมื่อเป็นดังกล่าวผู้เขียนจึงพยายามใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวัง เพื่อมิให้นำไปสู่ข้อสรุปที่เกินเลยจากความจริง หรือเสนอแต่ภาพที่เป็นความจริงด้านดีด้านเดียวของ “เจ้าพ่อ” ดังนั้นผู้เขียนจึงพยายามสัมภาษณ์กับคนในท้องถิ่นใน อ.ศรีราชา และ อ.พานทอง เช่น สัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางคน นายอำเภอ และชาวบ้านบางคน ที่เคยได้รับผลกระทบจากการใช้อิทธิพลบีบบังคับเพื่อซื้อที่ดิน รวมทั้งนายตำรวจยศ พ.ต.ต. ในกองบัญชาการตำรวจนครบาลเหนือ ซึ่งได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรม และเครือข่ายโยงโยการค้าของเถื่อน สิ่งผิดกฎหมายในภาคตะวันออก ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดชลบุรี แต่ผู้เขียนมิได้นำมากล่าวอ้างทั้งหมด ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่สัมภาษณ์มาก็สอดคล้องกับที่

หนังสือพิมพ์ลงเป็นข่าว ดังนั้นผู้เขียนจะพยายามสอดแทรกข้อมูลที่มีอยู่นี้เท่าที่จะกล่าวอ้างได้

รวมทั้งจะนำข้อมูลจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของ “เจ้าพ่อ ป.” ในแง่ที่เป็นทัศนคติวิพากษ์ของบุคคลต่าง ๆ เช่น นักการเมือง นายตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับชาวบ้านที่ให้สัมภาษณ์ทางสื่อมวลชนนั้นพบน้อยมาก และมักจะไม่เกี่ยวพันกับปัญหาที่พอจะนำมาวิเคราะห์ได้อย่างมีสาระ จากที่กล่าวมานี้ผู้เขียนจึงพยายามแยกวิเคราะห์ให้เห็นถึงทั้งด้านที่ไม่ดี และด้านที่ดีของ “เจ้าพ่อ” โดยจะไม่พยายามตัดสินลงไปว่า “เจ้าพ่อ” ดีหรือไม่ดีด้านเดียว แต่จะให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณตัดสินเองว่า ด้านที่ดีกับไม่ดีของ “เจ้าพ่อ” นั้นอย่างไหนมีมากกว่ากัน หรืออะไรบ้างที่ยอมรับได้หรือไม่ได้อย่างไร เพราะ “เจ้าพ่อ” ก็เป็นปวงชนธรรมดาที่มีกิเลส ตัณหา ความดี และความไม่ดีเหมือนกับคนทั่วไป แต่ถ้าด้านที่ไม่ดีนั้นกระทบต่อสังคมส่วนรวม คงเป็นการยากที่คนจะยอมรับได้

โดยสรุปผู้เขียนได้พยายามระมัดระวังในการนำข้อมูลมาใช้ โดยจะนำเสนอข้อมูลทั้ง 2 ด้านในแง่ของการใช้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อตัว “เจ้าพ่อ” และคนในท้องถิ่นบางส่วน กับด้านที่เป็นผลร้ายต่อคนในท้องถิ่นและสังคมวงกว้าง เพื่อให้การวิเคราะห์มีอคติให้น้อยที่สุด

1. จากนักเลงสู่ความเป็น “เจ้าพ่อ” ในเมืองชลบุรี

ในบริเวณชายทะเลภูมิภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย จ.ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ในประวัติศาสตร์ถือได้ว่าเป็นรัฐชายขอบ ที่ราชธานีกรุงศรีอยุธยาควบคุมไม่ได้ และไม่สนใจเข้าควบคุม ซึ่งบรรดาหัวเมืองชายทะเลเหล่านี้ ในที่สุดก็กลายเป็นช่องโหว่ของพวกโจรที่มาจากร้อยพ่อพันแม่ มีการสะสมกำลังไพร่พลเป็นกลุ่ม เป็นพวกในชุมชนต่าง ๆ ผู้ที่เป็นขุนนาง เจ้าเมืองหรือกรมการเมือง ก็มีลักษณะเป็นชาวต่างชาติ หรือไม่ก็เป็นพวกโจร หรือนักเลงที่มีอำนาจ และผลประโยชน์ซึ่งทางกรุงศรีอยุธยาให้ยศ ตำแหน่ง เพื่อความสะดวกในการปกครอง ดังจะเห็นได้จากกรุงศรีอยุธยาแตก ครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินต้องทรงใช้กำลังปราบปรามอย่างเด็ดขาด ต่อมาในช่วงรัชกาลที่ 3 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมขึ้นในแถบชายฝั่งทะเลตะวันออก เพราะชาวจีนแผ่นดิน

ดินใหญ่ได้อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำการค้ามากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งชาวจีนส่วนหนึ่งได้รวมกลุ่มกันขึ้นเป็นกบฏอั้งยี่ ซึ่งมีกระบวนการและองค์กรที่เข้มแข็ง แม้ว่าทางราชการจะทำการปราบปรามอย่างรุนแรง และโหดเหี้ยมในสมัยนั้น แต่พวกอั้งยี่มิได้สลายกลุ่มอย่างเด็ดขาด กล่าวคือ รูปแบบ วิธีการ และกระบวนการยังคงอยู่ เพราะขบวนการอั้งยี่นั้นมีการรวมตัวกันเป็นองค์กร มีโครงสร้าง และวิธีดำเนินการที่มีเครือข่ายและการสืบต่อ ดังปรากฏให้เห็นว่าขบวนการอั้งยี่มีการก่อหวอดขึ้นบ่อย ๆ ในสมัยต่อมา เช่นในสมัยรัชกาลที่ 5 ทางราชการก็เข้าทำการปราบปรามครั้งใหญ่อีก ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ การให้กรรมสิทธิ์ที่ดินแก่คนทั่วไปถือได้ว่าเป็นมูลฐานสำคัญที่ทำให้เกิดพวคนายทุน และพ่อค้าที่เป็นชนชั้นกลางขึ้น คนเหล่านี้ส่วนมากเป็นชาวจีน และมีลูกหลานดำเนินกิจการสืบต่อมา เกิดเป็นหลายก๊ก หลายเหล่าที่บางทีผลประโยชน์ขัดกันเอง ทำให้เกิดการแข่งขันและทำลายซึ่งกันและกัน แต่ละพวก จึงต้องหาผู้คุ้มกัน ในการนี้พวกอั้งยี่เหมาะสมที่สุดเพราะเป็นคนจีนด้วยกัน หรือบางครั้งบรรดาพ่อค้าทั้งหลายก็ถูกพวกอั้งยี่คุกคาม เพื่อเรียกร้อยทรัพย์สินเป็นค่าคุ้มครอง (ศรีศักร วัลลิโภดม ในศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 11 ฉบับที่ 8 น. 79 - 82)

เมื่อพิจารณาจากการก่อตัวและพัฒนาการของขบวนการอั้งยี่ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของชาวจีนส่วนหนึ่ง นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 จนถึงรัชกาลที่ 5 นั้น สังเกตเห็นได้ชัดว่าการดำรงอยู่ของอำนาจ และอิทธิพลของรัฐมีค่อนข้างจำกัด ในอาณาบริเวณแถบชายฝั่งตะวันออก ส่วนปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียงกันมากในเรื่องของการแผ่ขยายอำนาจ และอิทธิพลทางเศรษฐกิจของกลุ่ม “เจ้าพ่อ” และกลุ่มของ “ผู้มีอิทธิพล” ในระดับรองลงมา น่าจะเกิดจากการแปรเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของภูมิภาคตะวันออกเอง ทำให้สภาพสังคมมีทั้งความหลากหลาย สลับซับซ้อน ก้าวหน้า และล้าหลังในเวลาเดียวกัน กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ และมีอิทธิพลหรือผู้กว้างขวางในท้องถิ่น ซึ่งดูเหมือนว่าจะมีพลังกว่าทางราชการ และบางครั้งก็แสดงการขัดขืนและท้าทายอำนาจรัฐ ถ้าหากมีการขัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นเหล่านี้คือผลพวงของความเป็นมาแต่อดีตที่เคยมีพวก “นักเลงโต” และอั้งยี่มาก่อน มีลักษณะเป็นการผสมผสานของทั้งการเป็น “นักเลงโต” และอั้งยี่ในเวลาเดียวกัน นั่นก็คือ บุคคลที่เป็นใหญ่หรือหัวหน้ากลุ่มนั้นมักเป็นผู้มีใจคอกว้างขวาง กล่าวได้คล้ายเสียแบบ “นักเลงโต” ช่วยเหลือและอุปถัมภ์ผู้ที่มาขอพึ่งพา และบรรดาพรรคพวกในท้องถิ่นของตน และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (ศรีศักร วัลลิโภดม, น. 83) ตลอดจน

เพื่อการสร้างขยาย หรือรักษา ปกป้อง คุ้มครอง ผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มีอยู่ให้แก่ตนเอง และกลุ่มพรรคพวกบริวาร ลูกน้อง ส่วนใครที่เข้ามาขัดแย้ง ยื้อแย่งกับผลประโยชน์ทาง ธุรกิจ และอำนาจทางการเมืองที่ “เจ้าพ่อ” ต้องการครอบครองเป็นการเฉพาะเจาะจง บุคคล นั้นก็อาจจะถูกข่มขู่ ตลอดจนถึงขั้นทำลายล้างด้วยความรุนแรง เสมือนหนึ่งเป็นวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของประวัติศาสตร์สังคม ซึ่งมีลักษณะเด่นพิเศษในภูมิภาคนี้ และมี สภาพเหมือนกับสังคมเมืองชายขอบในอดีต ซึ่งอำนาจรัฐและกฎหมายไม่อาจจะปราบให้ หมดสิ้นได้

จากการศึกษากำเนิด และพัฒนาการของนักเลงเมืองชลของ อัจฉราพร กุมุทพิสมัย (ในนิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536 : 106 - 114) พอสรุปได้ดังนี้ จากการที่ชาวจีนแต่จิวเข้ามาตั้ง รกรากที่เมืองบางปลาสร้อย (คือเมืองชลบุรี) ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ได้ทำให้เกิดชุมชน เมืองขึ้นในลักษณะของตลาดห้องแถว ในขณะที่สังคมท้องถิ่นขาดการควบคุมดูแลจากรัฐ เมื่อเกิดการพิพาทกันขึ้นจึงมีการตัดสินปัญหาตนเองในแบบนักเลงด้วยการเจรจาว่ากล่าว กัน หากเรื่องไม่ยุติก็มักจะนำไปสู่การใช้กำลังเข้าตีรันฟันแทงกันถึงเลือดตกยางออก เมื่อ เศรษฐกิจในท้องถิ่นขยายตัวมากขึ้น จากเดิมที่มีกิจกรรมด้านการค้าขายแรงงานรับจ้าง และ โรงบ่อนเบี้ยหรือสุบฝิ่น ได้ขยายตัวไปสู่การจับจองที่ดินทำพืชไร่ และกิจการเดินรถขนส่งที่ เชื่อมโยงกับการค้าขายในกรุงเทพฯ เป็นต้น ในเวลาต่อมานั้นจะเห็นได้ว่า “นักเลงโต” เมืองชลจะมีบทบาทในสังคมชุมชนมานานมาก และต่อเนื่องสัมพันธ์กับกิจกรรมทาง เศรษฐกิจบางประเภทที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นด้วย

งานของอัจฉราพรได้อธิบายไว้ถึง “นักเลงโต” ที่มีชื่อเสียงยุคแรก ๆ ของเมืองชล คือ “เฮียไซ” หรือ “หลงจูไซ” (นายสุชัย รวยริน ผู้เขียน) ซึ่งเป็นชาวจีนอพยพร่างสูงใหญ่ ที่เข้ามาเป็นกรรมกรขนส่งสินค้าท่าเรือ จนได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วยกันให้ เป็นเสมือนนักเลงใหญ่ของย่านชุมชนนั้น เพราะเคยกำราบและสั่งสอนคนต่างถิ่นที่เข้ามา แย่งงาน ช้ำยังชอบเล่นตัวโป๊ ที่สำคัญคือเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง รักพวกพ้อง เงินทองที่ได้ มาจากการเล่นเบี้ยก็มักจะเอามาเลี้ยงเพื่อน บางครั้งนักเลงในถิ่นของ “เฮียไซ” ไปมีเรื่องกับ นักเลงในถิ่นอื่น เขาจะเข้าไปเจรจาปรับความเข้าใจกับหัวหน้านักเลงในย่านนั้น ต่อมา “เฮีย ไซ” ผันชีวิตมานุกเบิกที่ดินในป่าเพื่อจับจองทำไร่ฮ้อย ในเขตอำเภอบ้านบึง กับพวกพ้อง ในช่วงนี้ต้องปะทะแก่งแย่งกับพวกนักเลงที่มาจากต่างถิ่นกัน ในที่สุด “เฮียไซ” ก็อาศัย

ความเป็นนักเลงใหญ่ของตบุงเบิกที่คืนได้เป็นจำนวนมาก และได้จัดแบ่งที่ดินให้พวก พ้องทำไร่อ้อยด้วย เพื่อส่งให้โรงหีบน้ำตาลทรายแดงที่ “เฮียไซ” ลงทุนสร้างขึ้นมาในชุมชนชาวไร่ที่อพยพมาด้วยกัน

หลังจากนั้น “เฮียไซ” ก็มีสถานะเป็น “หลงจูไซ” เพราะมีโรงหีบน้ำตาลจำนวนมากหลายสิบโรง และมีที่ดินที่ได้มาจากการยึดครองมากเป็นอันดับ 1 ใน 3 ของผู้ที่มีที่ดินมากที่สุด 3 ตระกูลของอำเภอบ้านบึง แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ที่บุงเบิกที่คืนทำไร่อ้อย และการทำโรงหีบเขาต้องควบคุมดูแลให้ความคุ้มครองลูกไร่ของเขาตลอด ในลักษณะของการให้ความอุปถัมภ์ เนื่องจากการทำไร่อ้อยต้องเผชิญกับการกลั่นแกล้งของกลุ่มที่ขัดผลประโยชน์กัน ด้วยการลักลอบเผาไร่ หรือบุงยักคนงานเพื่อข่มขู่กัน บางครั้งลูกไร่ก็ถูกทำร้ายหรือถูกขโมยควาย ดังนั้นหลงจูคนใดมีลักษณะเป็นนักเลงสูง ให้ความคุ้มครองลูกไร่และคนงานในโรงหีบได้มาก นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตแล้ว ก็จะทำให้หลงจูคนนั้นมีลูกน้องบริวารมาพึ่งพิงจำนวนมาก ดังเห็นได้จากกรณีของ “หลงจูไซ”

“เฮียไซ” เคยถูกตั้งข้อหาว่าเป็นอั้งยี่ (ระดับยี่เฮีย) เขาถูกจำคุก และได้เป็นเพื่อนกับ “เสื่อเว้าะ” ในคุก ต่อมา “เฮียไซ” ได้ช่วยปกป้อง “เสื่อเว้าะ” หลังออกจากคุกในช่วงที่ “เสื่อเว้าะ” หนีการจับกุมของตำรวจมา และมาขอให้ “เฮียไซ” คุ้มครองตนเอง ดังนั้นข้อมูลที่อัจฉราพรไช้อธิบายนักเลงเมืองชล ในกรณี “เฮียไซ” ว่าเริ่มจากการเป็น “นักเลงโต” และเป็นอั้งยี่ด้วย ต่อมาจึงอาศัยความเป็นนักเลงของตนเข้าไปจับจองที่ดินได้เป็นจำนวนมาก และมีกิจการไร่อ้อย และโรงงานหีบน้ำตาลหลายสิบแห่ง ทั้งยังให้ความคุ้มครอง และอุปถัมภ์ลูกไร่ของตนที่มีอยู่มากมายนั้น แท้จริงแล้วก็อาจถือได้ว่า “เฮียไซ” ก็คือ “เจ้าพ่อ” คนหนึ่งของเมืองชลนั่นเอง โดยเริ่มเป็นนักเลงใหญ่มาตั้งแต่ประมาณหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนมีโอกาสใช้อำนาจแบบนักเลงสะสมทุนสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมา จนกลายเป็น “เจ้าพ่อ” ของเมืองชลคนหนึ่งที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ “เจ้าพ่อ ป.” อยู่ด้วย ดังเห็นได้จากการที่ “เจ้าพ่อ ป.” ให้การสนับสนุน “เจ้าพ่อไซ” เป็นนายกสภาเมืองพัทธา ในทศวรรษที่ 2530

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาความพยายามของรัฐบาลแต่ละสมัยนับแต่ยุคของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา ได้มุ่งเน้นพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ค่อนข้างต่อเนื่อง โดยมีแผนแม่บทจากสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นตัวนำและกำกับกล่าวเฉพาะในภาคตะวันออกตั้งแต่ช่วงอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพ มีการสร้างสนามบินอู่ตะเภา ส่วนไทยได้ตั้งฐานทัพเรือสัตหีบขึ้นมา และมีการทำถนนจากภาคตะวันออกไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการสร้างถนนเชื่อมโยงครุงเทพฯ กับภาคตะวันออก จนมาถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การทำพีซีไรมันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด การบุกรุกทำลายป่าเพื่อครอบครองใช้เป็นที่ดินเกษตรกรรมการแย่งชิง สัมปทาน แร่พลวงการทำสัมปทานปอดดินลูกรัง การบุกพบและใช้ประโยชน์จากแหล่งก๊าซธรรมชาติ การสร้างพิทยา บางแสนและที่อื่น ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเริงรมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันที่รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมหาศาล ถึงประมาณ 400,000 ล้านบาท เพื่อพัฒนาจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหม่ มีการสร้างนิคมอุตสาหกรรม และสวนอุตสาหกรรมจำนวนมาก และการสร้างท่าเรือน้ำลึกหลายจุด ในบริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง แหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ ราชบุรี การพัฒนาดังกล่าวมีผลกระทบที่สำคัญทำให้ที่ดินในบริเวณนั้น และแถบใกล้เคียงมีราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว ส่วนหนึ่งเกิดจากการซื้อขายโดยปั่นราคาให้สูงขึ้น จนเกินความจริงในขณะเดียวกันก็เป็นตัวเร่งให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจในตัวเมือง รวมทั้งมีแหล่งชุมชนเมืองเกิดขึ้นหลายแห่ง

สิ่งที่น่าพิจารณาต่อไปก็คือ นายทุนนักธุรกิจ “ผู้มีอิทธิพล” และ “เจ้าพ่อ” ทั้งที่อยู่ ในท้องถิ่นและจากที่อื่นมักจะร่วมประสานกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ใหญ่และเล็กหลายกลุ่ม ซึ่งมีความต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เหมือน ๆ กันนั่นคือ การกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร โดยอาจจะขายต่อไปกับนิคมอุตสาหกรรม หรือนักลงทุนรายอื่นต่อไปตลอดจนการนำที่ดินมาพัฒนาในโครงการต่าง ๆ เช่น สร้างที่พักอาศัย หมู่บ้าน อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม แหล่งธุรกิจการค้าสมัยใหม่ การสร้างสนามกอล์ฟ เป็นต้น กลุ่มผลประโยชน์ทั้งที่เป็นนายทุนนักธุรกิจล้วน ๆ และกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นนายทุนนักธุรกิจที่ร่วมประสานกับ “ผู้มีอิทธิพล” ระดับเล็ก หรือระดับ “เจ้าพ่อ” จึงมีการแข่งขันแย่งผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะ “ผู้มีอิทธิพล”

ระดับเล็กกับ “เจ้าพ่อ” ในด้านการลงทุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่ดิน และโครงการก่อสร้าง

ในลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ว่า “เจ้าพ่อ” ซึ่งมีอำนาจ-อิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางการเมืองอย่างกว้างขวางและมีเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนตัวในระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจการเมืองในกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นย่อมมีความได้เปรียบหรือมีโอกาสต่างๆที่เหนือกว่าในการแย่ง แข่งขันและครอบครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเหล่านั้น นอกเหนือจากฐานทางเศรษฐกิจนอกระบบ หรือผิดกฎหมายที่มีอยู่ก่อนแล้ว

ในทศวรรษที่ 2500 “เจ้าพ่อ” คนสำคัญของจังหวัดนี้คือ “หลงจู๋เกียง” เขาเป็น “ผู้มีอิทธิพล” ในจังหวัดโดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีกับจอมพลประภาส จารุเสถียร (ผู้บัญชาการทหารบก ปี 2506 - 2516) และพลตรีสุดสาย เทพหัสดิน เกียงได้รับสัมปทานเหมืองแร่ในจังหวัดชลบุรี จากรัฐบาล และยังมีกิจการผูกขาดเกี่ยวกับโรงเลื่อย โรงสีข้าว การทำสวนเหมืองแร่ และกิจการอื่น ๆ อีกมาก ต่อมาเกียงตายเพราะอุบัติเหตุ นุตรชาย 2 คน ของเขาจึงมาดำเนินงานในกิจการต่าง ๆ แทนหลังการตายของเกียง “เสี้ยจิว” ซึ่งเคยเป็นผู้ติดตามเขามาก่อนได้ประกาศตัวเป็นศัตรูกับนุตรชายของเกียง ดังนั้นทันทีที่ลูกชายคนหนึ่งของเกียงประกาศตัวว่าตนจะเป็น “เจ้าพ่อ” เพียงคนเดียวในชลบุรี เขาทั้ง 2 คนก็โดนลอบยิงมือปืนซึ่งฆ่าลูกชายของเกียง เป็นที่รู้กันว่าปืนพวกเดียวกับ “เสี้ยจิว” (มติชนสุดสัปดาห์, 4 มีนาคม 2527 อ้างจาก ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2536 : 8)

หลังจากนั้น “เสี้ยจิว” ได้กลายเป็น “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดชลบุรีแทนเขาขยายธุรกิจออกไปหลายอย่าง เช่น กิจการโรงเลื่อย โรงสีข้าว ปั่นน้ำมัน โรงแรม และเป็นเอเยนต์ขายสุรา เขาเริ่มเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมือง และมีความสัมพันธ์กับผู้นำทางการเมืองระดับสูงในกรุงเทพฯ ด้วย “เสี้ยจิว” มีคนสนิทอยู่ 3 คน เป็นผู้ดูแลธุรกิจให้เขาในกิจการบางประเภท โดย “กำนัน ป.” ดูแลด้านการขายที่ดิน ขายหิน การรับเหมาก่อสร้าง และการสร้างถนน “เสี้ย ล.” ดูแลด้านการเลี้ยงปลาและกุ้ง ส่วน “เสี้ย ธ.” ดูแลด้านเอเยนต์ขายสุรา สำหรับตัว “เสี้ยจิว” เองจะดูแลกิจการด้านโรงแรม และศูนย์การค้า (มติชนสุดสัปดาห์, 12 ตุลาคม 2529)

“เสียดิว” ได้สร้างความสัมพันธ์กับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพ และเขายังเป็นผู้ให้ความสนับสนุนลูกเสือชาวบ้านอีกด้วย ภรรยาของเขาเป็นประธานลูกเสือชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “เสียดิว” บริจาคเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นกรยกสถานภาพทางสังคมของเขาให้สูงขึ้น ตำรวจจับมือปืนได้คนหนึ่ง และค้นพบว่าในกระเป๋ามีคำสั่ง ซึ่งเขียนโดย นาย ป. ลูกชายของ “เสียดิว” ให้กำจัดคนของเกียง 5 คน มือปืนคนนี้ได้รับเงินว่าจ้างมาด้วยเงิน 1 ล้านบาท ต่อมามีมือปืนได้ฆ่าตัวตาย ป.ได้รับความคุ้มครองจากคนสำคัญในกองทัพ เขาจึงสามารถใช้อิทธิพล และการให้ความคุ้มครองดังกล่าว กลุ่มของ “เสียดิว” และเกียงได้ลงแข่งขันกันให้ความสนับสนุนพรรคการเมือง ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 2520 นอกเหนือจากความขัดแย้งกันทางธุรกิจที่มีมาตลอด ในที่สุด “เสียดิว” ก็ถูกยิงตายในปี 2527 จากการจ้วงจวนของกลุ่มพ่อค้าหมู ผู้ประกอบการทำเหมือง และ “เจ้าพ่อ” ที่เกิดขึ้นมาใหม่ในวงเงิน 5 แสนบาท ตำรวจไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2536 : 9) หลังจากที่ “เสียดิว” และลูกชายตาย “กำนัน ป.” ได้ดูแลธุรกิจของ “เสียดิว” แทน “กำนัน ป.” ได้กลายเป็น “ผู้มีอิทธิพล” ระดับ “เจ้าพ่อ” ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดใน จ.ชลบุรีแทน ดังจะได้พิจารณาให้เห็นในรายละเอียดต่อไปนี้

2. พัฒนาการทางเศรษฐกิจกับอำนาจอิทธิพลของ “เจ้าพ่อ ป.”

หลังจากจบชั้นประถมปีที่ 4 นายสมชายก็เริ่มดำเนินชีวิตที่อิสระพอสมควรด้วยการเกาะรถเมล์แถวบ้านและใช้ชีวิตแบบเด็กวัยรุ่นที่พอใจกับการกระทำในสิ่งที่น่าตื่นเต้นท้าทาย และโลดโผนพออายุได้ 17 ปีมาเป็นลูกจ้างจับปลาในเรือหาปลาในทะเลซึ่งนายสมชายบอกที่ต้องทำทุกรูปแบบ ในระหว่างอายุ 12-13 ปีจึงนับว่าเป็นพื้นฐานประสบการณ์ที่สำคัญที่ทำให้เขาได้คบเพื่อนในลักษณะต่าง ๆ กันและเริ่มมีรายได้ที่มั่นคงจนกระทั่งแต่งงานกับนางสติลไม้ก็ปีก็มีชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีอำนาจในรัฐบาลกัมพูชา ขณะนั้นมาติดต่อนายสมชายให้นำเรือไปหาปลาในกัมพูชา จำนวน 15 ลำ (ปี 2514-2515) นายสมชายได้ตั้งบริษัทเดือนขึ้นมา โดยทางราชการของไทยไม่ได้ออกใบอนุญาตให้แต่อย่างใด (ไม่ได้จดทะเบียนขอใบอนุญาตจัดตั้งบริษัทและนำเรือออกนอกประเทศ หรือไม่ก็เป็นเรื่องยุ่งยากไม่น้อยที่จะขออนุญาตจากทางราชการและทำให้ต้องเสียภาษีค่าใช้จ่ายอื่นใด

เพิ่มขึ้นด้วยในขณะที่เดียวกันการจัดตั้งบริษัทเดือนของนายสมชายทางรัฐบาลกัมพูชา ก็ไม่ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานให้ถูกต้อง

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทการเป็นผู้นำและอิทธิพลของนายสมชายที่มีต่อเจ้าของเรือประมงแม้ว่าจะเป็นเพื่อนกันแต่นายสมชายก็สามารถขอส่วนแบ่งจากกำไรทั้งหมดโดยไม่หักค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือประมงทุกลำรวมกันจำนวน 20 % ของรายได้ความสามารถของนายสมชายในการติดต่อค้าขายทางทะเลกับทางกัมพูชาอยู่ในลักษณะที่หลีกเลี่ยงกฎหมายโดยตรง และเป็นการสร้างฐานะขึ้นมาจากระบบเศรษฐกิจนอกระบบที่ทางราชการไม่สามารถเอาผิดได้ทั้งหมดนี้สามารถพิจารณาได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมชายที่กล่าวว่า

“ ผมเริ่มเรียนหนังสืออายุ 8 ขวบจบ ป.4 ผมมีโอกาเรียนต่อพ่อแม่ให้เรียนแต่ผมไม่เรียนเอง เด็ก ๆ ผมไม่เกนะผมเด็กดีหัวอ่อนคนขยันแต่ก็เคยเรียนหนังสือระเหวระร้อนเรื่อย ๆ อยู่แถวบ้านเกาะรถเมล์ตามเรื่องตามราวรถแถว ๆ บ้านชลบุรี-ศิริราชาเด็ก ๆ นี้ตามประสาตื่นตื่นตลอดทางโลดโผน อายุ 17 ผมก็เริ่มออกทะเลเอาทุกรูปแบบ ออกเรือจับโป๊ะสมัยก่อนปลาเยอะเป็นลูกจ้างเค้าจับปลา... พอเริ่มแต่งงานแล้วผมทำทะเลตอนนั้นมีชาวฝรั่งเศสมาเที่ยวเมืองไทยสมัยลอนนอลเป็นประธานธิบดีสิริอมตเป็นรองนายก ฝรั่งเศสมีปั้มน้ำมันมีบริษัทอะไรต่ออะไรของมันอยู่ในเขมร ตอนหลังผมไปเห็นมาก็มารู้จักกันที่นี้โดยผ่านล่ามก็พูดกันถึงทะเล เค้าบอกประเทศเค้ามีปลาเยอะ ฝรั่งเศสมันปกครองเขมรอยู่แล้วเค้าเป็นเพื่อนกับสิริอมต เค้าชวนว่าจะไปทำมัยถ้าทำก็ให้ไปหาเรือไว้ เค้าบอกว่าให้เรา 15 ลำ ให้เข้าไปจับปลาเค้าจะทำสัญญากับรัฐบาลให้ก็คิดว่ามันดี... พอเค้าเสนอให้อย่างนั้นเราก็เอาโดยตั้งบริษัทเดือนขึ้นมา โดยที่เขมรมันไม่รู้หรือเพราะเราแจ้งรัฐบาลไทยไม่ได้เพราะเขาห้ามออกไซ้ไหมสะ เข้าออกมันต้องแจ้ง... ก็ทำสัญญากับสิริอมตเค้าเซ็นมาให้ก็มีใบอนุญาตเข้าออกเขมรนะ แล้วก็ไปจับปลา เอาเรือเพื่อน ๆ นี้เค้าให้เรา 20 เปอร์เซ็นตัวของรายได้ทั้งหมด โดยไม่หักค่าใช้จ่ายเที่ยวหนึ่งเราได้เป็นแสน ๆ แสนหนึ่งเราได้ 2 หมื่น ไป 2 วัน 3

วันเต็มกลับมาแล้ว” (สัมภาษณ์ นายสมชาย คุณปลื้ม ในนิตยสาร
ดิฉัน ปีที่ 9 ฉบับที่ 214 (2529) หน้า 36-37) (ขีดเส้นใต้โดยผู้เขียน
ต่อไปถ้าพบข้อความที่อ้าง และมีการขีดเส้นใต้ แสดงว่าเน้นโดยผู้เขียน)

ดังนั้น ในช่วงปี 2514 - 2515 จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการสะสมทุนที่สำคัญของนาย
สมชาย จากตลาดเศรษฐกิจนอกระบบ ในด้านทำการเรือประมงที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
จนทำให้เขาตั้งตัวได้ในขณะเดียวกันการเดินทางเรือระหว่างน่านน้ำไทย-เขมรที่ปลอดภัยจาก
การควบคุมตรวจสอบและจับกุมของเจ้าหน้าที่ก็ย่อมจะเปิด โอกาสให้สามารถทำการค้าอย่าง
อื่นควบคู่ไปด้วยไม่เฉพาะแค่เรื่องการทำกำไรจากการหาปลาที่ผิดกฎหมายเท่านั้น แต่ยังมี
การค้าอื่น ๆ ที่เข้าลักษณะผิดกฎหมายเหมือนกัน เช่น การนำเงินดอลลาร์ที่ได้จากทหาร
อเมริกันในสัปดาห์ซุกซ่อนไปในเรือเพื่อไปขายในตลาดมืดของเขมรดังที่นายสมชาย กล่าวว่า

“ปีหนึ่งนะจะได้เงินเยอะเลย จับปลามาขายเมืองไทย แล้วสมัย
ก่อนมันเมื่อมืออเมริกันมาอยู่สัปดาห์ ใต้ดอลลาร์เราก็พอมีเยอะก็ไป
แลก เราก็ซุกไว้ในเรือ ผ่ากัไว้แสนกว่าบาทเป็นเงินไทยนะซะ ก็เหรียญ
ไม่รู้จำไม่ได้ ได้เงินมาหลายตั้งค์ก็เริ่มมีสตางค์มากขึ้นอย่างอื่นเรา
ก็ได้ใช้ไหมซะเราเป็นคนมีหัว นี่จากเรือลำมาเป็นสองลำ” (นิตยสารดิฉัน
2529 :37)

และสามารถคิดต่อไปได้ว่า ถ้าหากจะทำการค้าอะไรอย่างอื่นด้วย ก็ไม่ใช่เรื่องยากแม้จะเป็น
เรื่องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเช่นกันก็ตาม เมื่อพิจารณาจากรายได้ของเขาเฉพาะส่วนแบ่ง
จากร้อยละ 20 ของสินค้าปลาที่ขายได้จากเรือที่วิ่งออกไปแต่ละเที่ยวสลับกันในจำนวน 15
ลำ (น่าจะเป็นว่าเรือลำไหนเต็มก็วิ่งกลับมาก่อน) ฉะนั้นเดือนหนึ่งรายได้ที่นายสมชายได้
ส่วนแบ่งน่าจะถึง 1 ล้านบาทขึ้นไป รายได้จากส่วนนี้สามารถนำไปลงทุนทำกิจการอื่น ๆ
เพิ่มขึ้น ตามโอกาสที่เปิดให้ และความสามารถในเชิงธุรกิจที่เขาถนัด แต่ส่วนใหญ่เกิดจาก
การชักชวนของคนอื่น ให้คิดลงทุนในกิจการใหม่ ๆ โดยมีลูกน้องหลายสิบคน คอยควบคุม
บริหารกิจการบางประเภทแทนเขา นายสมชายเพียงแต่คอยรับผลกำไรจากกิจการเหล่านั้น
และคอยออกคำสั่ง มากกว่าที่จะเข้าไปบริหารงานด้วยตนเอง ที่สำคัญคือเขาเริ่มมีอำนาจ-
อิทธิพล ต่อลูกน้อง บริวารมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งเกิดระบบอุปถัมภ์ ระหว่างนายสมชาย

กับลูกน้องบริวารที่ค่อย ๆ ผูกพันกันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในเวลาต่อมา ทั้งนี้เพราะนายสมชายมีบุคลิกภาพในทางนักเลง กล้าได้กล้าเสีย ใจคอกว้างขวาง และช่วยเหลือคนอื่นให้คลายความเดือดร้อนได้เสมอ ๆ ซึ่งสิ่งที่คนทั่วไปต้องการความช่วยเหลือเป็นลำดับแรก ๆ คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเรื่องเศรษฐกิจ ดังนั้นลูกน้องบริวารที่มีอยู่จึงให้ความยอมรับนับถือ เชื่อฟังและจงรักภักดี ต่อนายสมชายในฐานะของเจ้านาย ข้อพิจารณาที่กล่าวมาคว่าได้จากคำพูดของนายสมชายบางส่วนที่ว่า

“พอมีตังค์เยอะแล้ว ตอนนั้นก็คิดทำโน่นทำนี่ เทียวไปเจอ
ประสบการณ์ใครซักชนวนเรา ที่ดีเราก็ทำ ถ้าไรทุกเรื่องนะไม่ขาดทุน
จนเดี๋ยวนี้ยังสบายแล้วไม่ต้องทำอะไร ลูกน้องบานเลย นั่งสั่งอย่าง
เดียว ผมทำระบบครอบครัวธุรกิจเล็ก ๆ น้อย ๆ เวลานี้ก็เป็น
เจ้าของบ่อลูกรัง...ได้สัมปทาน ทำดินทำหินอะไรอย่างนี้ ลูกรังนี้
เค้าจะมาซื้อเอาไปถมที่ปลูกบ้านทำถนน ส่วนใหญ่กำนันที่มีอิทธิพล
หลาย ๆ ตำบลเค้าจะมีกันอันที่จริง ผมไม่ได้ตั้งใจทำหрок ของเด็ก ๆ
มัน ทน ๆ ให้ลูกน้องมันทำ ผมมีที่ดินส่วนตัวซะ เป็นร้อยร้อยไร่
เป็นงานอดิเรก เลี้ยง เด็ก ๆ 70 - 80 คน รายได้พอเลี้ยงตัว เดือน ๆ
หลายล้านเหมือนกันนะฮะ ปีนี้เงินล้านล้านเหมือนกันนา ได้มั่ง
เสียมั่ง (นิตยสารดิฉัน, หน้า 39)

ในส่วนของการได้รับสัมปทาน การทำบ่อลูกรัง บ่อหิน ขุดหน้าดินขาย และรับเหมาก่อสร้างด้วยนั้น น่าจะเริ่มมาตั้งแต่ปี 2518 เพราะในช่วงนั้นทางรัฐบาลได้ทำโครงการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพฯ ไปชลบุรี ประกอบกับมีการลงทุนในภาคเกษตรอุตสาหกรรม และการทำประมงเพิ่มขึ้น ทำให้ จ.ชลบุรี ขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในชุมชนเมืองหลายอำเภอที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังทำธุรกิจอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการเปิดเผยอีกด้วยหรือไม่ก็เป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ต้องแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันที่อยู่ภายใต้อุปถัมภ์ของตนแบบต่อเนื่องและชั่วคราว สำหรับการประกอบธุรกิจบางประเภท เช่น การเป็นเอเยนต์ จำหน่ายสุราหลายชนิด ใน จ.ชลบุรีนั้น เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นสถานะ การมีอำนาจและอิทธิพลของบุคคลผู้ได้ครอบครองกิจการประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นกิจการที่ให้ผลตอบแทนต่อเดือนสูง

มาก จึงมีนักธุรกิจ และ “ผู้มีอิทธิพล” หลายคนต้องการเป็นเจ้าของแบบผูกขาด แต่ก็ไม่มีใครสามารถเป็นเจ้าของเอเยนต์สุราหลายชนิด เช่น แม่โขง หงส์ทอง และเบียร์ ในลักษณะผูกขาดได้ ตั้งแต่ปี 2524 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนายสมชาย

ผลประโยชน์จากตรงนี้ และจากที่อื่น ส่วนหนึ่งของนายสมชายจะจัดสรรแบ่งปันให้กับบรรดาพวกพ้อง ลูกน้อง หรือกลุ่มชนชั้นนำระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน (เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ด้วยการให้เป็นตัวแทนจำหน่ายสุราระดับรองลงมาจากเขา อีกส่วนหนึ่งเขาจะนำเงินรายได้มาช่วยเหลือ ทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น บริจาคเพื่อการกุศลแก่วัด สร้างสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับชุมชน ตลอดจนช่วยเหลือบุคคลโดยตรงหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นลูกน้อง พวกพ้อง และบุคคลอื่น ที่อาจจะไม่รู้จักเลย เพื่อสร้างบารมี อำนาจ-อิทธิพลให้กับตนเอง ดังจะเห็นได้ชัดเจนมากจากคำกล่าวของนายสมชายเองคือ

“เดี๋ยวนี้นะชะ เป็นเอเยนต์เหล้าทั้งหมด แม่โขง หงส์ทอง เบียร์ เบียร์ขุนแผนกำลังจะเป็นเบียร์คลอสเตอร์ คนมันมีบารมี เศรษฐีเค้าทิ้งอยากจะได้เป็นกันนะ มีผมคนเดียวที่ได้เป็นเอเยนต์... ผมมันพวกปากหมา ใจดี ช่วยทุกรูปแบบ อย่างรู้ ๆ จักกัน เดือดร้อนอะไรกัน อย่างนี้มันก็ไปอย่าง ไม่ได้ช่วยเหลือที่บ้านเรา เครือข่ายเราไม่รู้ใครเดือดร้อนอะไร ช่วยได้ก็ช่วยกัน พวกไม่รู้จักมาขอเราก็ดามเหมือนกันเจ็บป่วยอะไรต่ออะไรก็ช่วยไปพอสมควร ไปลงทุนไปอะไรก็ช่วย” (นิตยสารดิฉัน, น.39)

เกี่ยวกับข้อพิจารณาที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีข้อความที่นำมาสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความสามารถของนายสมชาย ในด้านการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจเอเยนต์สุรา ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ลูกน้อง พวกพ้อง และบริวารที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของตนและบางส่วนนำไปช่วยเหลือแก่คนที่เดือดร้อนต้องการให้ช่วยเหลือ นั่นคือ

“ผมเองผมเชื่อมั่นว่า ใครมาคุยกับผมแล้วไม่ค่อยหนี เพราะมี ปัญหาอะไรเราช่วยได้หมด เงินทองคำโน้นค่านี้อะไรมาเราให้

หมด ในอำเภอสำคัญ ๆ เรามีคนของเราอยู่ อย่างบางละมุงก็มีเก้า (กำพล คุปตะวาณิชเจริญ) ใครมีอะไรก็ช่วยเหลือหมด ทุกอำเภอเราวางคนไว้หมดสั่งว่าเดือดร้อนอะไร หากผมไม่พบก็หาคนนั้นคนนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างคนมาหาเราจะได้รับการอำนวยความสะดวก คนอย่างเรานั้น เรามีการแบ่งผลประโยชน์ให้ อย่างน้อยตอนนี้เราเป็นเอเยนต์เหล่าของจังหวัดชลบุรีอยู่ก็จะแบ่งกันไป แล้วยังมีร้านค้าที่เอารายได้เข้าส่วนกลาง พรรคพวกเดือดร้อนเราช่วยเหลือ ถ้าไม่พอจะมีส่วนอื่นลงไปช่วยอีก” (นายสมชาย คุณปลื้ม ให้สัมภาษณ์ ในมติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 509 น.11)

สิ่งที่สามารถยืนยันคำพูดของนายสมชาย ให้มีน้ำหนักมากขึ้นอีกก็คือ คำกล่าวของ นายจรูญ งามพิเชษฐ์ ส.ส.ชลบุรี พรรคกิจสังคม ที่กล่าวว่า

“กำนันได้เอเยนต์เหล้ามาก็ได้แบ่งให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไปขาย ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่างสร้างเนื้อสร้างตัวกันได้.... ปีหนึ่ง ๆ กำนันเป๊ะหมดไปกับการช่วยเหลือคนอื่นเป็นเงินหลายล้าน อย่างวัดบางที่กำนันให้ถึง 2 แสนบาท (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 509, น.12)

นอกจากนั้นนายสมชาย ได้กล่าวถึงความสามารถของตนในการรู้จักประสาน หรือจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำด้วยกัน ในระดับอำเภอ ตำบล ลงไปสู่หมู่บ้าน และความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดอรรถประโยชน์สูงยิ่งขึ้นนั้น ดูเหมือนว่านายสมชาย จะทำได้ค่อนข้างดี นายสมชายมีเหตุผลที่ยกเป็นรูปธรรมจากการกระทำดังกล่าวว่า เป็นเพราะ

มีแล้วรู้จักแบ่งนั้นแหละ ธุรกิจใหญ่ก็แบ่งคนโน้น 10 เปอร์เซ็นต์ 20 เปอร์เซ็นต์ ให้กินให้อยู่กันดีหน่อย ไม่ใช่เรารวยคนเดียวแล้วลูกน้องจนหมด ใครมันจะมาคบกับเรา ผมมีลูกนี้แหละคนถึงช่วยกันดี ผม

เหล่าที่จังหวัดชลบุรี ตัวอำเภอใหญ่เราจะเป็นเอเย่นต้งเอง เป็นตัวกลาง แล้วแต่ละตำบลก็แบ่งไป นาย ก นายข. แล้วแต่ตำบลเล็ก ตำบลใหญ่ แล้วแต่หมู่ แต่จำ คนไหนผลงานดีก็เอาไปคนละ 10,000 - 20,000 บาท ต่อเดือน อะไรอย่างนั้น แล้วตรงกลางผมก็ไม่ได้เอาไปไหน กำไรเท่าไรก็แล้วแต่ เอาไปช่วยพรรคพวกที่มันเดือดร้อน ตัวผมเองนั้น ธุรกิจอื่นผมเยอะ (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 559 น.45, อ้างจาก, สมบัติ จันทรวงศ์, 2534 : 8)

สำหรับนายสมชายกับบทบาทในการช่วยเหลือเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินแก่บุคคล หรือบริจาคสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ ถนน ไฟฟ้า ฯลฯ นอกเหนือจากที่ช่วยเหลือพรรคพวกลูกน้อง ก็มีมากเช่น นางสติล คุณปลื้ม กล่าวว่า

“เขา (นายสมชาย) ช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือวัดวา โรงเรียนเยอะเลย ทั้งจังหวัดปีหนึ่งทำบุญการกุศล เยอะมาก หลายล้านบาท... (บางครั้ง) ผู้ใหญ่ขอมมา เขาไม่รู้ว่าเราเต็มใจหรือไม่ ส่วนมากในราชการจะเกรงใจทุกอย่าง... ก็แถบสลัมบางแสน เมื่อก่อนเป็นสลัมเยอะเลย ทางหลวงเขาใส่ก็ไม่ยอมออก แต่กำนันมาช่วยพูด เขาก็ยอมไป แต่ต้องหาที่ใหม่ให้เขาอยู่นะ ไม่ใช่ไล่เขาไปเลย ๆ ก็ยอมชักชวนของตัวเอง.. ยังสนับสนุนเรื่องเรียนไม่เฉพาะลูก (ชาวสลัม) คนอื่นด้วย ถ้าลูกชาวบ้านค่าเทอมมาเรียน ไม่มีค่าเทอมมาขอ เขาก็ให้ ปีหนึ่งหน้าเรียนมีเยอะเลยมาขอ ค่าเสื้อผ้า”
(มติชน 21 พฤษภาคม 2533 : 3)

ส่วนนายสนธยา คุณปลื้ม ได้กล่าวถึง นายสมชายในแง่มุมเดียวกันว่า

“คุณพ่อเป็นคนใจร้อน แต่เรื่องความกว้างของจิตใจไม่ต้อง

พูดถึง คุณพ่อช่วยเหลือคนอยู่ตลอด เมื่อเร็ว ๆ นี้มีคน
ที่เคยเอาที่มาจากคุณพ่อเมื่อ 10 ปีก่อน มาขอเงินแล้ว
เอาโฉนดมาทิ้งไว้ ทุกวันนี้ที่แปลงนั้นไร้ละเป็นสิบล้าน
เขามาขอโฉนดคืน พ่อผมบอกเอาคืนไป ที่สวย ๆ คิดทะเล
มีอยู่ 2 - 3 ไร่ คุณพ่อบอกผมว่า เสีย ... ถ้ามีงอยากจะทำ
เรื่องอย่างนี้อย่าไปคิดการช่วยเหลือคน ช่วยไปเถอะ ยิ่งเป็น
พรรคพวกกันให้ไปเลย ไม่ต้องไปหวังอะไร ถ้าว่สิ่งตอบ
แทนจะมาในรูปอื่น คราวหลังเราไปขอความช่วยเหลือเขา
ให้เขาช่วยอะไร เขาจะเต็มใจช่วยเรา” (มติชนสุดสัปดาห์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 582 (2534) หน้า 23)

จะเห็นได้ว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของ
นายสมชายกับลูกน้อง บริวารมีลักษณะที่เหนียวแน่นกว้างขวาง โดยอาศัยธุรกิจที่ผูกขาดคือ
เป็นเอเยนต์สุราหลายยี่ห้อ การที่นายสมชายสามารถจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ เช่นกล่าว
ให้กับลูกน้องที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ดังกล่าว ทำให้นายสมชายสามารถใช้อำนาจ-
อิทธิพลครอบงำบุคคลเหล่านั้นได้ค่อนข้างมาก และสามารถใช้เครือข่ายนี้เป็นหัวกะแ่น
อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดระยะเวลาที่ทศวรรษ ตั้งแต่ที่เขาให้การสนับสนุนผู้สมัครในการ
เลือกตั้งส.ส. เมื่อปี 2518 - 2539 ที่ผ่านมา ดังจะวิเคราะห์ต่อไป

ความสามารถในการให้ ความช่วยเหลืออุปถัมภ์คนได้จำนวนมากในบ้าน (ท้องถิ่น)
ของตนเอง ด้วยการพยายามแสดงตนเองให้มีภาพพจน์ออกมาเป็นเป็นเศรษฐีใจบุญคนหนึ่ง
เช่นนี้ ในระยะต่อมา แม้ว่านายสมชายจะมีภาพลักษณ์ด้านหนึ่งเป็น “ผู้มีอิทธิพล” ระดับ
“เจ้าพ่อ” ที่ถูกจับจ้องจากทางการและสังคมภายนอกว่า เขามีพฤติกรรมที่เอนเอียงไป
ทางใช้อำนาจ-อิทธิพลในลักษณะรุนแรง มีความเกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมทาง
เศรษฐกิจ และมีข่าวปรากฏทางสื่อมวลชนอยู่มากทีเดียวว่า เขาเป็นต้นเหตุในการตายของ
บุคคลหลายคนใน จ.ชลบุรี เพราะไม่เชื่อฟังคำสั่งข้าง ไม่ทำตามคำมั่นสัญญาในเรื่องสำคัญ
ที่ให้ไว้ต่อกันบ้าง ใครก็ตามที่เป็นนักเลงอันธพาล หรือเป็น “ผู้มีอิทธิพล” ที่พยายาม
แสดงตนว่าต้องการมีอิทธิพลใหญ่แทนเขา ด้วยการกระทำบางอย่างที่แปลความหมายใน

ทางนักร้องได้ นั่นคือ การอวดเบ่ง ไม่เห็นแก่หน้า เป็นการทำทนาย ลบศักดิ์ศรีหักเหลี่ยมนักเลงใหญ่ระดับ “เจ้าพ่อ”

ผลที่เกิดขึ้นจากประเด็นนี้มากมายไม่สามารถทำให้ข้อเท็จจริงปรากฏเป็นจริงได้ สำหรับทางตำรวจ เรายังสรุปไม่ได้ว่า นั่นคือ คำบงการจาก “เจ้าพ่อ” กระนั้นก็ตาม หากเป็นความจริงที่เห็นได้บ้างในแง่ของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ทำให้เขากลายเป็น “เจ้าพ่อ” ที่ร้ายไปได้ในสายตาของคนท้องถิ่นทั้งหมด และก็คงไม่มีใครกล้าหาญที่จะออกมาประกาศอย่างเปิดเผยว่าเขาร้าย แม้ว่าจะมีการกระทำอะไรที่ดูด้นยิ่งกว่านี้ ในทำนองนี้ก็เหมือนกับผู้ร้ายที่เป็น “เจ้าพ่อ” ในอดีตแบบเก่า จำพวก “เสือ” หรือ “โจร” พาพวกออกปล้นสะดม โดยเฉพาะพวก “นักร้องโต” ที่มีมาดั้งเดิม เขาก็มิได้เป็นผู้ร้ายในสายตาของชาวบ้านในท้องถิ่นทั้งหมด เพราะคนในสังคมไทยส่วนหนึ่งยังคงยอมรับวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักร้องอยู่ด้วย คือตราบใดที่ “เจ้าพ่อ” ยังไม่ทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน แม้ว่าจะมีการใช้อิทธิพลรุนแรง แต่มีบางด้านที่ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นบ้าง ชาวบ้านก็จะละเว้นในการกล่าวถึงด้านที่ไม่ดีของ “เจ้าพ่อ” เสีย ซึ่งส่วนหนึ่งก็เกรงกลัวผู้มีอำนาจนั่นเอง

ดังนั้น จากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เขาเคยทำ และธุรกิจหลายตัวที่ลูกน้องพวกมือปืนนักร้อง และ “ผู้มีอิทธิพล” ระดับหมู่บ้าน ตำบล ที่อยู่ภายใต้อุปถัมภ์ของเขาได้รับประโยชน์ด้วยอย่างต่อเนื่อง และไม่เฉพาะแต่ลูกน้องบริวารเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ทางธุรกิจ และได้รับความช่วยเหลือให้ความคุ้มครองจากเขา ยังรวมถึงส่วนราชการ และชาวบ้านส่วนหนึ่งใน จ.ชลบุรี จึงทำให้อำนาจ-อิทธิพลของเขาสามารถใช้โดยผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์กับคนเหล่านี้ ในลักษณะที่แตกต่างกันตามแต่ความจำเป็นของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเรียกขอสั่งตอบแทนคืนบ้างตามที่ตนมีอยู่กับเขา

ลักษณะอำนาจ-อิทธิพลที่กว้างขวางใหญ่โต ก่อนข้างซับซ้อนกว่าใครเช่นนี้ ได้ก่อตัวขึ้นอย่างมีระบบ ทั้งตัวเขาเอง และพรรคพวกของเขาได้พยายามสร้าง และทำให้เขากลายเป็นสถาบันตัวแทนของพลังอำนาจท้องถิ่นในแบบของ “เจ้าพ่อ” ที่สามารถใช้อำนาจ-อิทธิพลอย่างไม่เป็นทางการได้อย่างกว้างขวาง บางครั้งชื่อของ “เจ้าพ่อ” ก็ถูกนำมาอ้างอิงเพื่อต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อฝ่าฝืนกระทำผิดกฎหมายได้ด้วย อำนาจ-อิทธิพลที่ไม่เป็นทางการนี้ก็คือ อำนาจที่อยู่นอก-เหนือกฎหมาย ซึ่งทับซ้อนอยู่ในอำนาจรัฐ เนื่องจากอำนาจชนิด

นี้ดำรงอยู่อย่างซอมนั่นมากในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาการกระทำของ “เจ้าพ่อ” จึงยากมากที่จะใช้กฎหมายเพื่อเอาผิด “เจ้าพ่อ” เพราะไม่มีหลักฐานสาวไปถึงการกระทำผิดของเขาได้

สิ่งที่ชี้ได้ว่า “เจ้าพ่อ” ในปัจจุบันมีพัฒนาการที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น จนไม่จำเป็นต้องกระทำการใด ๆ ด้วยตนเองในทางที่ผิดกฎหมายในอันที่จะสร้างความยอมรับนับถือในวงการนักเลง แต่การดำรงความเป็น “เจ้าพ่อ” ให้อยู่ได้ต่อไป ก็ต้องใช้อำนาจแบบนักเลงมาสร้าง และคำนวณการเติบโตทางธุรกิจของตน ข้อสำคัญการดำรงอยู่ของ “เจ้าพ่อ” ในท้องถิ่นนั้นเพื่อไม่ให้ถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ร้าย นอกจากนี้เขาจะต้องจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับพรรคพวก ลูกน้อง เขายังจะต้องให้ความช่วยเหลือ กลุ่มคนแก่ชาวบ้านในท้องถิ่นบ้าง โดยเฉพาะทางราชการ มิเช่นนั้นแล้ว “เจ้าพ่อ” ก็จะไม่ถูกสนับสนุน หรือทำให้กลายเป็นสถาบันนอกระบบที่แต่ละต้องลำบาก การคงอยู่ของ “เจ้าพ่อ” และพัฒนาการของ “เจ้าพ่อ” เมืองชลบุรี ของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงต้องพยายามสร้างภาพพจน์ของตนเองในทางที่คิดแทนสิ่งที่ถูกสังคมมองว่าเขาร้ายมาตลอด ทั้งนี้ก็เพื่อทำให้ตนเอง และพรรคพวกของตนหลุดพ้นจากภาพลักษณ์ที่สังคมเห็นว่าร้าย

อาจกล่าวได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” นอกจากจะใช้อิทธิพลอย่างกว้างขวางแล้ว อำนาจทางเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นมากนี้ ก็ช่วยให้ “อิทธิพล” ของเขามีมากขึ้นด้วย แต่อำนาจทางเศรษฐกิจ และ “อิทธิพล” ที่โตขึ้นนี้ เป็นไปในลักษณะ “ระบบธุรกิจอุปถัมภ์” (ยืมคำนี้จากสังคีต พิริยะรังสรรค์) การเติบโตเช่นนี้ มีแบบแผนคล้ายกับ “เจ้าพ่อ จ.” แต่การเติบโตของ “เจ้าพ่อ ป.” มีลักษณะของการเป็นผู้ร้ายในสายตาคนเมืองชลบุรีน้อยกว่า

อย่างไรก็ตาม ก่อนปี 2524 อำนาจและอิทธิพลของนายสมชายไม่ได้อยู่ในระดับของการเป็น “ผู้มีอิทธิพล” สูงสุด ในจังหวัดชลบุรี เพราะมีฐานอำนาจ-อิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางการเมืองยังไม่กว้างพอ ตลอดจนเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มชนชั้นนำในชุมชนที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งพวกพ้อง ลูกน้อง นักเลงมือปืน ที่เป็นบริวารอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับตน หรือยอมรับเชื่อฟังในอำนาจ-อิทธิพลของนายสมชาย ยังไม่กว้างขวางมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจและอิทธิพลของ นายจุมพล สุขภารังมี (เสี่ยจิว) อีกประการหนึ่งนายสมชาย ก็

ยอมรับในความเป็น “ผู้มีอิทธิพล” สูงสุด หรือเป็น “เจ้าพ่อ” ใหญ่ ของ นายจุมพล อีกด้วย อีกด้านหนึ่ง นายสมชายก็มีความสัมพันธ์ส่วนตัวอยู่บ้างกับนายจุมพล ทำให้แต่ละฝ่ายพยายามไม่ใช่อำนาจ-อิทธิพลที่มีอยู่สร้างความขัดแย้งกัน แต่ออกมาในลักษณะการใช้ อำนาจ-อิทธิพลที่มีอยู่ประสานประโยชน์ต่อกันมากกว่า เพราะว่าการสร้างความขัดแย้งต่อกัน ไม่ว่าจะเรื่องส่วนตัว (เกียรติ ศักดิ์ศรี) หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ในทางธุรกิจ และการเมืองใน จ.ชลบุรี มักจะนำมาซึ่งความสูญเสียหลายประการ แม้แต่ชีวิตก็ตาม

ดังนั้นภายหลังจากที่นายจุมพลตายไปแล้ว (นายจุมพลเป็นนักธุรกิจที่มีพฤติกรรมที่มักจะแสดงออกมาในรูปของการใช้อำนาจ-อิทธิพลให้เห็นชัดเจนในวิธีการที่รุนแรงมากกว่า นายสมชาย เขามีบุคลิกภาพแบบนักเลง เขายอมรับและพอใจกับการเรียกเขาว่า “เจ้าพ่อ” หรือ “มาเฟีย” ซึ่งผิดกับนายสมชาย ที่ไม่ชอบให้ใครมาเรียกเขาแบบนี้) ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ของนายจุมพล เช่น โรงเลื่อย โรงสี โรงแรม ปั่นน้ำมัน และการเป็นเอเยนต์สุราทุกยี่ห้อใน จ.ชลบุรี ซึ่งในส่วนนี้นายสมชายได้เข้ามารับช่วงต่อในการผูกขาดนั่นเอง นอกจากนั้น บรรดามือปืน นักเลง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่น ก็เริ่มเข้ามาอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของนายสมชายมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับของนายสมชาย และในวงการนักเลง ที่มีต่อนายจุมพลในฐานะ “เจ้าพ่อ” ในช่วงนั้น อาจมองได้จากคำพูดของนายสมชายที่กล่าวถึงตนเองตอนเล่นหนังไทยเรื่อง “เหนือนักเลง” (และเล่นเรื่องที่สองคือ “มันมือเสือ” ได้คำตัว 2 แสนบาท เขาบอกว่าธรรมดาต้องจ้างเขา 5 แสนบาทถึงจะเล่น นอกนั้นยังเล่นหนังโฆษณาเบียร์ยี่ห้อหนึ่งด้วย) ว่า

“เดิมเค้าจะให้ชื่อ (ภาพยนตร์ว่า) กำนันเป๊าะ ก็บอกไม่ดีนะ มันจะดังไป เค้าเปลี่ยนเป็น เหนือเสียว (เหนือนักเลง) เสียวเค้าเป็นเจ้าพ่ออยู่เมืองชล เค้าใหญ่ที่สุดในวงการนักเลง เสียวเค้าบอกหนังเรื่องนี้ต้องเปลี่ยนชื่อนะ ชื่อนี้เหนือนักเลง ก็หมายถึงเหนือนักเลง เค้าไม่ยอม ผมว่า เอ... มันไม่เห็นจะ เกี่ยวกันเลยเสียว ใช้นั่งก็ส่วนนั่ง ใช้นั่งจริงมันคนละเรื่อง จะไปเปลี่ยนเค้าได้หรือ กำนันเป๊าะไม่มีเหนือนักเลงอยู่แล้วชลบุรี ใคร ๆ เค้าก็รู้” (นิตยสารดิฉัน, 2529 : 43)

ลักษณะเด่นบางประการของคน จ.ชลบุรี คือ มักจะมีนิสัยใจคอแบบนักเลงยึดถือความเป็นลูกผู้ชาย และมีการใช้อำนาจอิทธิพลในรูปแบบที่รุนแรง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่อดีต ตั้งแต่สมัยที่มีกบฏอั้งยี่เป็นต้นมา ผสมผสานกับวัฒนธรรมของพวก “นักเลงโต” และพัฒนารูปแบบมาเป็น “เจ้าพ่อ” ในที่สุด เมื่อสามารถใช้อำนาจ-อิทธิพลที่อาศัยอำนาจแบบนักเลงสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมา จนกระทั่งสามารถใช้อำนาจทางการเมืองได้อย่างมีแบบแผนครอบคลุมยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถใช้อำนาจ-อิทธิพลที่มีอยู่ครอบงำข้าราชการของรัฐในท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่นได้ สังกะตได้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วง “หลงจู๋เกียง” “เฮียไซ” “เสี่ยจิว” ถึง “ก้านนเป๊าะ” ดังนั้นถ้าหากมีความขัดแย้งกันในเรื่องส่วนตัว หรือผลประโยชน์ทางธุรกิจก็มักจะนำไปสู่การใช้อำนาจ-อิทธิพลต่อสู้อันด้วยความรุนแรงได้ง่าย บางครั้งก็เป็นการร่วมประสานกันเป็นกลุ่ม “ผู้มีอิทธิพล” เพื่อต่อสู้กันก็มี ประเด็นนี้พิจารณาได้จากคำกล่าวของนายสมชายที่ว่า

“ที่คนคิดว่า (คนเมืองชลบุรี) ดู เพราะตอนนั้นมันมีเรื่องกันบ่อย หน่อย สมัยเสี่ยจิว (นายจุมพล) ใจ ตายหมดแล้ว คดีใหญ่ ๆ ไม่เกิดแล้วนี่ ใจคนหมู่มากใจใหม่ ร้อยพ่อพันแม่..... คนเมืองชลเป็นคนใจกล้า กล้าได้กล้าเสีย มันก็แลเป็นนักเลงหน่อย เค้าเรียกลูกผู้ชาย มันมีหลายแบบ กุ๊ยเกียมี่ทั้งนั้น (นิตยสารดิฉัน, น.40) และทำให้สัมภาษณ์ของ พ.ต.อ.วีระ อนันตกุล ขณะที่เป็นผู้กำกับการตำรวจภูธร จ.ชลบุรีว่า “เป็นที่ทราบกันดีว่าคนเมืองชลมีสายเลือนักเลง..... เป็นคนใจถึง และไม่ยอมใคร” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 582)

นอกจากนั้นในช่วงที่นายจุมพลเป็น “เจ้าพ่อ” ก่อนหน้านี้ในจังหวัดชลบุรี นายจุมพลก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพรรคการเมือง ซึ่งพิจารณาได้จากเรื่องโครงการ โขดแอซ ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน ที่ต้องใช้เงินลงทุนทั้งโครงการประมาณ 8,100 ล้านบาทนั้น ได้ถูกกระแสดักค้ำส่วนหนึ่งจากส.ส.ของจังหวัดชลบุรี พรรคกิจสังคม คือนายโกวิท ศรีสวัสดิ์ , นายคณิน บุญสุวรรณ และมีนายจุมพล สุขภำรงยี หรือเสี่ยจิว “ผู้มีอิทธิพล” ในจังหวัดชลบุรี และเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่นายบุญชู โรจนเสถียร โดยเป็นหัวคะแนนให้นายบุญชู สมัยลงสมัครรับ

เลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี (จนได้รับการเลือกตั้งเป็นส.ส.ของพรรคกิจสังคม 2 สมัย ในปี 2518, 2519) และยังเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส.ส.ของพรรคกิจสังคมจนได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.ถึง 4 คน จากจำนวน 5 คน ในการเลือกตั้งปี 2522 ที่สำคัญคือ “เสี่ยจิว” ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่พยายามร่วมกันคัดค้านการตั้งโรงงานโซดาแอซ ที่แหลมฉบัง จ.ชลบุรีด้วย เช่น สมาคมชาวประมง ซึ่งมีนาย นิคม แสสนเจริญ เป็นนายกสมาคมฯ (ตระกูลมีชัย 2526, 323 : 331) นายนิคม กล่าวว่า หลังจากชาวประมงได้ประชุมกันแล้ว ไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว ดังนั้นหากรัฐบาลดำเนินการสร้างเมื่อใด ชาวประมงจะนำเรือไปปิดอ่าว เพื่อขัดขวางการก่อสร้าง (สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 5 ฉบับที่ 44 2523 : 1207)

จึงเป็นเรื่องน่าคิดว่า ความขัดแย้งเรื่องสถานที่ตั้งโรงงานโซดาแอซ ระหว่างพรรคชาติไทย กับพรรคกิจสังคม เป็นเพราะกลุ่มนายทุนภายในทั้ง 2 พรรคจะได้หรือไม่ได้ผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการนี้ นั่นคือถ้าหากโครงการนี้สามารถดำเนินการได้ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ในฐานะ รมต.อุตสาหกรรม และกลุ่มนายทุนของพรรคชาติไทย น่าจะได้ประโยชน์จากการผลักดันนี้ด้วย และนั่นย่อมหมายถึงกลุ่มนายทุนพรรคกิจสังคมจะไม่ได้ประโยชน์โดยตรง แต่อย่างไรในโครงการนี้ ซึ่งก็น่าจะรวมทั้งนายทุนท้องถิ่น และ “เจ้าพ่อ” ด้วย

หลังจากที่นายจุมพลเสี่ยชีวิต ในปี 2524 กรรมการบริหารพรรคกิจสังคมก็เริ่มให้ความสำคัญกับ “เจ้าพ่อ ป.” มากขึ้นเป็นลำดับจนถึงปี 2534 ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกิจสังคมกับ “เจ้าพ่อ ป.” ก็ยุติลง “เจ้าพ่อ ป.” เปลี่ยนไปให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองและนักการเมืองอื่นแทน โดยเอาคนของตนภายในครอบครัว คือลูกชายลงสมัครแทน และเอาคนที่มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเองใน จ.ชลบุรี ลงสมัครด้วย เช่น เป็นทนายความของตน เป็นสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) ที่ตนให้ความอุปถัมภ์อยู่ ดังนั้นในระยะหลัง “เจ้าพ่อ ป.” จึงมิใช่แค่เพียงหัวคะแนนอีกต่อไป เขามีบทบาททางการเมืองมากกว่านั้นจะวิเคราะห์ให้เห็นโดยละเอียดข้างหน้า

เมื่อรัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น ตั้งแต่ปี 2527 ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในจ.ชลบุรี ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของภูมิภาคตะวันออก แหล่งท่องเที่ยว

เที่ยวที่สำคัญคือ พัทยา บางแสน พร้อมทั้งหลังจากที่นายจุมพล สุขภารังยี ถูกยิงตายปี 2524 และลูกชายคนเล็ก (ปาน สุขภารังยี) ก็ถูกยิงตายเช่นกันปี 2527 นายสมชาย ก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการใช้อำนาจ-อิทธิพล ที่จะแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองมากขึ้น ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของนายสมชาย เติบโตครอบคลุมไปในธุรกิจสาขาต่าง ๆ เช่น โรงแรม (บางแสนเกสต์เฮ้าส์, เอสเอสบางแสนบีช, บางแสนวิลล่า) สถานเริงรมณ์ แสบปีเวิลด์ ธุรกิจส่วนใหญ่จะอยู่ในพัทยา บางแสน และตัวเมืองชลบุรี รวมทั้งได้จัดตั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้างขึ้นมาเอง มีการลงทุนสร้างที่พักและจัดการให้เอกชนเช่า ซึ่งแต่เดิมเป็นที่สาธารณะ เอกชนไม่สามารถเข้ามาลงทุนได้ ได้ลงทุนเช่าโรงแรมขนาดใหญ่ต่อจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นอกจากนั้นก็มีส่วนอยู่ในกาเล็กซี่ภัตตาคาร, แคมเปญไนท์คลับ และโรงแรมอิสเทิร์น ฯลฯ (อ้างจากเวียงรัฐ เนติโพธิ์ ในสมุดสังคมนาตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (2531 : 75) ในระยะนี้ความรุนแรงที่เกิดจากการต่อสู้กันโดยใช้อำนาจ-อิทธิพล เพื่อแย่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป ในกรณีที่ไม่สามารถประสานผลประโยชน์กันได้ หรือในกรณีที่ผลประโยชน์บางอย่างผู้มีอิทธิพลสูงสุดไม่สามารถใช้อำนาจ-อิทธิพล จัดสรรแบ่งปันให้เกิดความพอใจแก่ทุกฝ่ายได้ กรณีตัวอย่าง เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายสมชายกับลูกนายจุมพล คือ ปาน สุขภารังยี นายสมชายกล่าวว่า

“...เราไม่เคยไปทำอะไรใคร นอกจากคิดมาทำเราก่อน...มีอยู่คนนึง มันอยากจะทำ คือผมไม่เคยมีเรื่องมีราว เคยอยู่เคยเที่ยวบ้านเค้า ตอนหลังเสีย (ใจ) แยกตายไปมันหนีไปอยู่ต่างประเทศ กลับมาก็ยังมาใช้ชีวิตเหมือนเดิม เกรงเกรงมาอยู่ ๆ วันใดวันหนึ่งก็เผ่นจะมาจะผม ใจเราก็เห็นผิดสังเกต ครั้งสุดท้ายเคยถามมันเหมือนกันนา มันเรียกผมว่า อา มีอุปมาเยอะแยะ แล้วมันไปพูดกับคนอื่นว่าถ้าผมอยู่เค้าโตไม่ได้ มันก็ไม่น่าจะเกี่ยวอะไร จะโตก็โตไปบ้านใครบ้านมัน เราทำมาหากินอยู่แล้ว คนมันทะเลาะทะเลาะ ถ้าไม่มีเรื่องนี้ต่างคนต่างทำไปนะ มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน” (นิตยสารดิฉัน, 2529 : 41)

หลังจากหน่วยคอมมานโด และหน่วยปฏิบัติการพิเศษเข้าตรวจค้นบ้านของนายสมชาย ส.ส.ของพรรคกิจสังคม จังหวัดชลบุรี 3 คนคือ นายนิคม แสนเจริญ (รมช.ว่าการ

กระทรวงคมนาคม) นายจรูญ งามพิเชษฐ์ และนายถาวร ตริรัตน์ณรงค์ ได้ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านการกระทำดังกล่าวว่า “การส่งหน่วยคอมมานโดค้ำบ้านกำนันเป๊าะ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรี เป็นคนของกระทรวงมหาดไทยนั้น การกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง” (นายนิคม แสสนเจริญ ให้สัมภาษณ์ในไทยรัฐ 24 พฤษภาคม 2533) และนายจรูญ งามพิเชษฐ์กล่าวว่า “ผมขอตั้งข้อสังเกตว่าอาจเป็นแผนทำลายพรรคกิจสังคม” (ไทยรัฐ 21 พฤษภาคม 2533) นอกจากนั้นกลุ่มสมาชิกสภาจังหวัดก็ได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยคอมมานโดเช่นกัน โดยมีนางประทิน หิรัญสังจา ประธานสภาจังหวัด เป็นผู้นำกลุ่มต่อต้าน และเรียกร้องให้นำหน่วยคอมมานโดออกจากพื้นที่ โดยเรียกสมาชิกสภาจังหวัดจำนวน 24 คน เพื่อเปิดประชุมวาระพิเศษในวันที่ 21 พฤษภาคม ที่ประชุมมีมติให้นำหน่วยคอมมานโดออกจากพื้นที่โดยเร็ว หากไม่เป็นผลภายใน 3 วัน จะมีการเรียกร้องให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนเดินทางไปประท้วงที่ทำเนียบรัฐบาล (ไทยรัฐ 22 พฤษภาคม 2533)

ลักษณะดังกล่าวชี้ชวนให้เข้าใจได้ว่าอำนาจและอิทธิพลของกำนันเป๊าะนั้น สามารถท้าทายอำนาจรัฐระดับศูนย์กลางได้มาก เพราะอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติที่เกิดจากการอุปถัมภ์ให้ได้รับเลือกตั้งจากอำนาจ และอิทธิพลในท้องถิ่นที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่นั้น ในด้านหนึ่งอำนาจทางการเมืองโดยอ้อมที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่นี้ ย่อมมีผลต่อการปกป้องคุ้มครองตนเอง และธุรกิจของตนได้มากกว่าในอดีตที่มีอำนาจและอิทธิพลเหนือข้าราชการระดับสูงในจังหวัดเท่านั้น ดังเห็นได้จากกรณีการเรียกร้องต่อต้าน ของกลุ่มนักการเมืองดังกล่าวที่มีต่ออำนาจรัฐส่วนกลาง และนำคิดต่อไปได้ว่ากลุ่มนักการเมืองเหล่านี้ ในด้านหนึ่งก็จะเป็นตัวเชื่อมให้เกิดการถ่ายโอนอำนาจทางการเมือง มาสู่อำนาจทางเศรษฐกิจให้กับกำนันเป๊าะได้ไม่ยากนัก โดยเฉพาะโอกาสในการยึดแย่งส่วนเกิน หรือแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจระดับการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจทำนโยบาย ในรูปของการล่วงรู้ข่าวสารข้อมูลกับ การได้รับอภิสิทธิ์ สัมปทาน โครงการต่าง ๆ การเกาะกลุ่มร่วมลงทุนกับนายทุนในพรรคการเมือง เป็นต้น

“เจ้าพ่อ ป.” กับธุรกิจนอกระบบ และอิทธิพลที่มีต่อข้าราชการระดับสูง

จากรายงานลับของ พ.ต.อ.เสรี เตมียเวส ในช่วงที่เป็นรองผู้กำกับกับการตำรวจภูธรภาค 2 ซึ่งรับผิดชอบการปราบปรามขบวนการผิดกฎหมายของผู้มีอิทธิพลในภาคตะวันออก มีว่า

“ขบวนการลักลอบนำเข้าของเถื่อนหนีภาษีต่าง ๆ เช่น สุรา บุหรี่ เครื่องไฟฟ้า หนังสัตว์ เครื่องประดับ จะเน้นหนักในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ จ.ชลบุรี จ.ระยอง จ.ฉะเชิงเทรา จ.สมุทรปราการ และบางอำเภอของ จ.ฉะเชิงเทรา... สำหรับกลุ่มบุคคลที่ดำเนินการประกอบด้วย 1. “น.” เจ้าของโรงแรมใหญ่ที่บางแสน เป็นนายทุนดำเนินการนำเข้าโดยเก็บของเขาไว้ที่บ้านแล้วจะนำมาจ่ายที่โรงแรม เช่น สุรา บุหรี่ 2. “ป.” กำนันชื่อดังของชลบุรี ดำเนินกิจการผิดกฎหมายทุกประเภทแล้วยังขยายธุรกิจไปทั่วพื้นที่ขบวนการค้าอาวุธ คาดว่าจะลักลอบนำเข้าจากชายแดน จ.ตราด แล้วนำไปจำหน่ายให้กับชนกลุ่มน้อยทางพม่า.. ทั้งหมดนี้จะมีเจ้าพ่อชลบุรีเป็นตัวกลางเชื่อมโยงด้านนำเข้าและส่งออก โดยมี “ผู้ใหญ่ ข.” น้องชายของเจ้าพ่อปักษ์หลักอยู่ที่ อ.คลองใหญ่ จ.ตราด รวมทั้งอาจเป็นผู้ร่วมซื้ออาวุธสงครามส่งผ่านชลบุรี และเลยขึ้นไปถึง เชียงราย... ขบวนการเหล่านี้ล้วนมีผลประโยชน์แบบแน่นอยู่กับข้าราชการตำรวจและฝ่ายปกครอง ซึ่งผลการสืบสวนสอบสวนของ พ.ต.อ.เสรี ส่งผลให้มีการตั้งย้ายข้าราชการระดับสูงในขณะนั้น ได้แก่ นายทองคำ บานชื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด พ.ต.อ.สุรวุฒิ หุตะวัฒนะ ผกก.ตราด พ.ต.อ.ประมัติ แสไพศาล สวญ. สกอ. เมืองตราด พ.ต.ท.สงคราม สร้างเอี่ยม สวญ. สกอ.คลองใหญ่... การเข้าและออกของสินค้าเถื่อนนั้น ตกอยู่ในอิทธิพลเงินตราของ “เจ้าพ่อ” แห่ง จ.ตราด ที่ชื่อ “ธ.” เจ้าพ่อ “ธ.” ที่เชื่อมโยงกับ “ผู้ใหญ่ ข.” ไปจนถึง “กำนัน ป.” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 391 2531 : 13)

รายงานดังกล่าวมีการระบุชื่อ “ป.” ซึ่งเป็น “เจ้าพ่อ” คนหนึ่งใน จ.ชลบุรี เมื่อเป็นดังกล่าวจึงชวนให้เข้าใจได้ระดับหนึ่งว่า อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดนี้มีส่วนพัวพันกับสิ่งผิดกฎหมาย ประเภทค้าของเถื่อน ซึ่งรายงานนี้เป็นของทางราชการที่เปิดเผยออกมาอย่างไรก็ตามผู้เขียนได้สัมภาษณ์นายตำรวจในกองบัญชาการตำรวจนครบาลเหนือ ยศพันตำรวจตรี ขณะนั้นเขามีข้อมูลส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “เจ้าพ่อ” เมืองชลด้วย โดยเขามีทัศนะวิพากษ์ในทำนองสอดคล้องกันว่า “เจ้าพ่อ” เมืองชลเป็นผู้มีอิทธิพลมาก โดยมีการรายงานของทางราชการ และมีการประชุมกันเกี่ยวกับปัญหาการใช้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” เมืองชลหลายครั้ง ถึงเรื่องการพัวพันการค้าของเถื่อน ซึ่งเชื่อมโยงมาถึง “เจ้าพ่อ” ในกรุงเทพฯ ด้วย เพราะต้องมีการขนส่งสินค้าเข้ามาขายให้กับ “เจ้าพ่อ” ในกรุงเทพฯ ธุรกิจการค้าของเถื่อนนี้เชื่อมโยงกับผู้ที่มีอิทธิพลหลายคนในจังหวัดของภาคตะวันออก เขาได้บรรยายและวาดแผนผังการค้าสิ่งผิดกฎหมายอย่างละเอียดให้ผู้เขียนได้เห็น แต่ผู้เขียนไม่สามารถนำมาเปิดเผยในที่นี้ได้ และได้กล่าวถึงเครือข่ายของ “เจ้าพ่อ” เมืองชลว่าเชื่อมโยงกับธุรกิจหลายด้านที่ผิดกฎหมาย แต่ทางราชการไม่สามารถดำเนินคดีได้ เพราะขาดพยานหลักฐานที่จะสาวไปถึง “เจ้าพ่อ” เมืองชล เขาได้มีทัศนะว่าตามที่เป็นข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชลบุรีในคดีดัง ๆ ที่ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้มีอิทธิพลบางคนถูกฆาตกรรมอย่างรุนแรงนั้น หลายครั้งเกี่ยวพันกับอิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” (สัมภาษณ์ พ.ศ.ศ. ชาญฉลาด (นามสมมุติ) กองบัญชาการตำรวจนครบาลเหนือ 15 มิถุนายน 2535) ส่วนทัศนะของ พล.ต.ท.มนัส ครุฑไพชยนต์ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ มองปัญหาผู้มีอิทธิพลหรือ “เจ้าพ่อ” ในภาคตะวันออกว่า

“มันเป็นเรื่องที่เรื้อรังมานาน มันเป็นภาคที่มีผลประโยชน์ มีสินค้านิยามีมาก และขณะนี้ก็มีการซื้อขายที่ดิน ซึ่งอาจจะมีการโกงหรือหักหลังกัน มีการเข้าไปยังที่ดิน มีการบังคับซื้อขายกัน มันเป็นปัญหาที่ตามมาอีกเยอะ (ข่าวพิเศษ ปีที่ 12 ฉบับที่ 675 (2533 : 24))

นอกจากนี้ พ.ต.อ.เสรี เตมียเวส ยังได้ทัศนะคติที่เกี่ยวข้องกับ “เจ้าพ่อ” เมืองชลเพิ่มเติมอีกในเรื่อง การค้าของเถื่อน การใช้อิทธิพลเถื่อน การบีบบังคับซื้อขายที่ดินดังนี้คือ

“สมมุติจะมีของเดือนอะไรต่าง ๆ ส่งขึ้นชลฯ ฎีป ก็เข้ากรุงเทพฯ เลย ฉะนั้นคนที่อยู่พื้นที่นาน ๆ บางทีมันก็ทำกิจการด้านต่าง ๆ เหล่านี้ มานาน ทำจนรวย มีพรรคมีพวก มีลูกน้องขยายกิ่งก้านสาขาไปเรื่อย ๆ พอเขามีเงินมีทอง เขาก็เริ่มรู้ว่าจะป้องกันตัวอย่างไร เขาจึงต้องเอาเจ้าหน้าที่ไว้ในมือให้ได้ก็คือ ต้องใช้เงินเป็นไบเบ็กทาง เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.จ. ส.ส. เมืองพัทยาอะไรต่าง ๆ ถ้าเขาเอาได้ เขาก็ต้องเอาของเขาก่อน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พวกนี้ไม่ใช่พวกญาติตาย เจ้าหน้าที่เขาเอาไว้หมดทุกกระบวนการ ไม่ใช่เฉพาะตำรวจ เพื่อจะได้ทำอะไรตามต้องการ อยากรจะซื้อที่ดินหรือก็ส่งคนไปซื้อถูก ๆ ใครกลัวก็ขาย ใครไม่กลัวก็ตาย พวกนี้มันอยู่มาก็ปี ๆ ทุกอย่างอยู่ในมือของมันหมด มันอยากได้กิจการแม่โขงมันก็โทรศัพท์ไปขอ ฉะนั้นมันก็เอากิจการโน่นนี่มาหมด แล้วก็แบ่งลูกน้องไป ลูกน้องอยู่กับมันก็สบายไป เดียวก็ได้ส่วนแบ่ง มีกิจการถูกกฎหมายบ้าง ผิดกฎหมายบ้าง มันก็อยู่ได้ (สัมภาษณ์ พ.ต.อ.เสรี เตมียเวส รอง ผบ.ก. โรงเรียนนายร้อย ตำรวจสามพราน ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 50 หน้า

8 - 9)

จะเห็นได้พอควรว่าธุรกิจการค้าของหนีภาษี ซึ่งเป็นธุรกิจที่ต้องใช้อิทธิพลเถื่อนนี้เป็นเรื่องใหญ่มากที่ทางการ แม้ว่าพอจะรู้ว่ามิใคร หรือ “เจ้าพ่อ” เมืองชลคนใดมีส่วนพัวพันกับเรื่องธุรกิจนอกระบบนี้อยู่บ้าง แต่เอาเข้าจริงแล้วถึงเวลาปราบปรามก็ไม่สามารถสาวไปถึง “เจ้าพ่อ” ใหญ่ได้ ซึ่งส่วนหนึ่งก็มีทัศนคติวิพากษ์สะท้อนออกมาว่า เพราะข้าราชการโดยเฉพาตำรวจที่อยู่ในพื้นที่ได้รับช่วยเหลือหรือมีผลประโยชน์ที่ได้รับจาก “เจ้าพ่อ” แต่ก็เชื่อว่าข้าราชการตำรวจทุกคนจะร่วมมือกับ “เจ้าพ่อ” ด้วย ยังมีนายตำรวจที่ไม่ยอมตกอยู่ใต้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” อยู่บ้าง แต่ก็น้อยเกินกว่าจะทำอะไรได้มากนัก เพราะเมื่อตำรวจและข้าราชการส่วนอื่นตกเป็นเครื่องมือของ “เจ้าพ่อ” เป็นส่วนมาก ข้าราชการที่ดีก็อยู่ไม่ได้ ต้องถูกบีบ ถูกย้าย ขยับจะทำงานปราบปรามที่ก็สำเร็จได้ยาก เช่น “ของหนีภาษีตามชายฝั่งทะเลนั้น ที่จริงมีจุดตรวจตามชายฝั่งทะเลอยู่แล้ว แต่ที่ผ่านมาพอเรือขึ้นทางนี้ ตำรวจหันหน้าไปมองเสียทางโน้น แล้วจะไปจับกันอย่างไร” (พ.ต.อ.วีระ อนันตกุล ผู้กำกับการตำรวจภูธร จ.ชลบุรี มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 582, น. - 14)

นายอุทัย พิมพ์ใจชน มีทัศนคติเกี่ยวกับ “เจ้าพ่อ” เมืองชล ในการใช้อิทธิพลเหนือข้าราชการโดยข้าราชการจะไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ไม่ใช่เรื่องยาก ถ้า “เจ้าพ่อ” เชิญไม่ไป ให้ไม่รับ ไม่นับเป็นเพื่อน (มติชน 10 ตุลาคม 2533 : 24) ในทำนองเดียวกัน พล.ต.ต.ล้วน ปานรศทิพ อดีตผู้กำกับฯ จ.ชลบุรี ก็ได้ให้ทัศนะว่า “แท้จริงแล้วกับผู้ที่มีอิทธิพลนั้น ถ้าหากข้าราชการไม่เข้าไปลูบชู หรือชูชกไม่ให้ความสำคัญกับบุคคลเหล่านั้น ผู้ที่มีอิทธิพล หรือเจ้าพ่อย่อมไม่มีขึ้นอย่างเด็ดขาด” (มติชน 1 กันยายน 2534 : 21) แต่กับ ดร.ธวัช มกรพงษ์ ผู้ว่าฯ ขณะนั้น เขาเห็นว่า “ผมคุยกับผู้นำท้องถิ่น อย่าให้ผมเอ่ยชื่อเลย พบทั้งทางกรงานและส่วนตัว ทุกอย่างเรียกว่าเป็นบรรยากาศความเข้าใจกัน บรรยากาศของความร่วมมือและสามัคคีกัน (มติชน 19 ตุลาคม 2534 : 8) ดังนั้น “เจ้าพ่อ” เมืองชลจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมาก แต่ทางราชการไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาการใช้อิทธิพลที่รุนแรงได้ เพราะข้าราชการในพื้นที่มักจะมีความสัมพันธ์ที่ดี หรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” เมืองชล ซึ่งเป็นบุคคลมีเส้นสายมาก เมื่อทางราชการขยับตัวจะปราบ “เจ้าพ่อ” ก็รู้ตัว รู้การเคลื่อนไหวของทางราชการ เพราะ

“ในการปราบปรามผู้มีอิทธิพลเป็นไปได้ยาก เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทำอะไร ผู้มีอิทธิพลก็รู้ข่าวสารกันหมด แม้กระทั่งผมเจอกำนันเป๊าะ เอกสารการโยกย้าย หรือข้อมูลต่าง ๆ ก็ไปอยู่ที่เขาหมด ไม่ว่าจะเป็นการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ แพกซ์และข้อมูลต่าง ๆ เขาก็ได้รับ... ทุกวันนี้ข้าราชการในจังหวัดต้องอาศัยผู้มีอิทธิพลคอยช่วยเหลือ เช่น การซื้อรถยนต์ การจัดงานเลี้ยงเมื่อนายมาหา เพราะต้องใช้เงินมาก ไปขอผู้มีอิทธิพลให้ช่วยเหลือ ข้าราชการและครูอาจารย์ชอบ แต่ประชาชนที่สุจริตไม่ชอบ แต่พูดไม่ออก” (นายจำเนียร ชวนะพงษ์ ผู้ว่าฯ จ.ชลบุรี มติชน 9 กุมภาพันธ์ 2534)

นอกจากนั้นการเอาหน่วยคอมมานโดเข้าไปปราบ “เจ้าพ่อ” เมืองชล ก็ดูว่าจะไม่มีความหมายอะไรมากไปกว่าการแสดงจำอวดของอำนาจรัฐ ดังเห็นได้จากผลของการส่งหน่วยคอมมานโดบุกคั้นบ้าน “กำนันเป๊าะ” เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2533 ไม่พบสิ่งผิด

กฎหมายแต่อย่างใดทั้งสิ้น แม้แต่ตัว “กำนันเป๊าะ” ก็ไม่อยู่ที่บ้าน ในการส่งหน่วยคอมมานโด หรือชุดเฉพาะกิจเข้าไปปราบ “เจ้าพ่อ” เมืองชลนี้ นายอุทัย พิมพ์ใจชน มีทัศนะว่า เรื่อง “เจ้าพ่อ” ก็ควรแก้ไขอะไรไม่ได้ ถ้าจะแก้กันจริงแล้ว ก็ต้องส่งมือปราบเข้าไปในเมืองชล และต้องส่งทีมงานเข้าไปด้วย เพราะตำรวจชลบุรีมีเส้นสาย ยกเว้น พ.ต.อ. เสรี เตมียเวส... ส่วนนายครุฑ สิงห์โตทอง ส.ส.ชลบุรี ส.ส.ชลบุรี ก็มีทัศนะเช่นเดียวกับนายอุทัย ว่าควรส่ง พ.ต.อ.เสรี เข้าไปแก้ไขปัญหาการใช้อิทธิพลเถื่อนของ “เจ้าพ่อ” เพราะน่าจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ชลบุรีสงบ และคนเมืองชลส่วนใหญ่ได้เรียกร่องมานานแล้ว (มติชน 17 พฤษภาคม 2533 : 22) แต่การส่งหน่วยเฉพาะกิจเข้ามาในพื้นที่ชลบุรี น่าจะเป็นว่า

“เพื่อตรวจสอบการทำงานคนของรัฐที่เข้าไปรับเศษเงิน และรับใช้ผู้มีอิทธิพล ซึ่งมีการส่งส่วยทั้งลับและเปิดเผย โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงของจังหวัด หากคนใหญ่โตไม่ให้ความร่วมมือด้วย เจ้าพ่อในศาลก็เป็นเจ้าพ่อไม่ได้...” (ทัศนะของอุทัย พิมพ์ใจชน มติชน สุดสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 508 (2533 : 13)

“อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” ที่มีต่อข้าราชการระดับสูงของรัฐ

“เจ้าพ่อ ป.” มิได้มี “อิทธิพล” ในลักษณะที่ต้องอยู่ใต้การอุปถัมภ์ของข้าราชการระดับสูงของรัฐในพื้นที่ จ.ชลบุรี แต่ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” ดูจะยิ่งใหญ่มาก สัมพันธภาพเชิงอำนาจและผลประโยชน์ระหว่าง “เจ้าพ่อ ป.” กับข้าราชการระดับสูงเป็นไปในลักษณะที่ “เจ้าพ่อ ป.” เป็นผู้อุปถัมภ์ ส่วนข้าราชการระดับสูงเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ของเขา มากกว่า แต่ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์เช่นว่านี้ ก็มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันด้วย “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงสามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา โดย “เจ้าพ่อ ป.” สามารถใช้ “อิทธิพล” อยู่นอกเหนือกฎหมายของรัฐ และเหนืออำนาจที่เป็นทางการผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงในพื้นที่ได้ ดังนั้นการสร้างและปกป้องอิทธิพล และผลประโยชน์ต่าง ๆ ของ “เจ้าพ่อ ป.” รวมทั้งการใช้ “อิทธิพล” ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองพรรคพวกลูกน้อง และคนจำนวนมากในท้องถิ่น จึงสามารถกระทำได้อย่างสะดวก ยิ่งกว่านั้น “เจ้าพ่อ ป.” ยังขยาย “อิทธิพล” ไปสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองผ่านตัวแทน

ทางการเมืองระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ. และรูปแบบอื่น) รวมทั้งผ่านตัวแทนทางการเมืองระดับชาติด้วย ในระยะต่อมาคือ ตั้งแต่ปี 2518 จนถึง 2539 เมื่อมีการเลือกตั้งมากขึ้น (ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ต่อไปข้างหน้า) ดังนั้นสัมพันธภาพเชิงอำนาจและผลประโยชน์ของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงมีหลายเส้นคือ ต่อพรรคพวกลูกน้อง ต่อคนในท้องถิ่น ต่อตัวแทนในสภาท้องถิ่น และตัวแทนในสภาระดับชาติ รวมทั้งที่มีต่อข้าราชการของรัฐระดับสูงในพื้นที่ และที่ส่วนกลางด้วย เมื่อเป็นเช่นกล่าว “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงมีความซับซ้อนกว้างขวางมาก

พิจารณาในแง่สัมพันธภาพเชิงอำนาจและผลประโยชน์ของ “เจ้าพ่อ ป.” ที่มีต่อข้าราชการระดับสูงในพื้นที่ จะเห็นได้ว่ามีระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เข้ามาเป็นตัวเชื่อม ทำให้สัมพันธภาพที่เกิดขึ้นมาส่งผลให้ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” ดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง จนยากที่จะใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายในการปราบปราม เพราะแม้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงในพื้นที่เช่น ข้าราชการตำรวจระดับผู้กำกับ การตำรวจภูธร สารวัตรใหญ่ของทุกอำเภอ ก็เป็นพวกของ “เจ้าพ่อ ป.” อยู่มาก โดยข้าราชการตำรวจในพื้นที่ทุกระดับต้องตกอยู่ภายใต้ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” เพราะ “เจ้าพ่อ ป.” สามารถให้ความอุปถัมภ์แก่ข้าราชการตำรวจได้หลายเรื่อง ทั้งการให้ความช่วยเหลือต่อทางราชการและต่อส่วนตัว ดังนั้นเมื่อมีนายตำรวจมือปราบได้รับมอบหมายให้เข้ามาปราบปรามอาชญากรรมและ “เจ้าพ่อ “ ในจังหวัดชลบุรีจึงตระหนักว่า

“...มาชลบุรี เรารู้ว่าเรามีเวลาน้อย... ก็ต้องระดมคน ที่ชลบุรีมีปัญหาเยอะมาก อธิบดีก็อนุมัติ พอเรื่องเข้าเจ้าหน้าที่เท่านั้นเอง มันส่งโทรเลข ตะแลปแก่ป โทรศัทพ์ที่ไปเดียวถึงรัฐมนตรี ถึงนายก เดียวถึงส.ส.มากวนใจอธิบดีอีกละ อธิบดีก็กลัวเดียวไม่ได้เป็นอธิบดีกรมตำรวจก็ยอมเขาอีก ที่ผมจะเอาคนมาปราบเจ้าพ่อ เขาก็ไม่ให้แล้ว ให้มา 5 คนก็เท่ากับให้อำเภอละครึ่งคน เว้นในห้องผม ที่ผมเป็นผู้กำกับชลบุรี (นอกนั้น) หน้าห้องผม หลังห้อง รวมทั้งผู้บังคับบัญชา ได้บังคับบัญชา เป็นคนของมันทั้งนั้น เพราะมีอะไรมันก็ไปหาเจ้าพ่อ ลูกจะเข้าโรงเรียนเปิดเทอม ไม่มีเงินก็ไปหานาย ระบบสวัสดิการ ไม่มีไม่สนใจหรอก ตัวใครตัวมัน ก็ไปหา (ชื่อ “เจ้าพ่อ” คนหนึ่ง แล้วได้เงินมา เมียท้องกำลังจะเข้า

โรงพยาบาลจะคลอดอยู่แล้ว ไม่มีเงินไปหามัน มันก็จ่ายมา บุญคุณมัน
 ล้นเหลือ คนไทยมักติดยึดเรื่องบุญคุณ ตัวเขา (เจ้าพ่อ) จะไปเอา (เงิน)
 มาจากไหนไม่รู้เรื่อง ไม่สนใจ...” (ทัศนะของ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส
 ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์ (บรรณาธิการ),
 2535 : 146 - 147)

จะเห็นได้ว่า “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” มิได้มีเพียงเหนือเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับ
 สูงในพื้นที่เท่านั้น แต่ “เจ้าพ่อ ป.” ยังสามารถใช้ “อิทธิพล” ผ่านตัวแทนของประชาชนที่
 เป็นส.ส. และเป็นรัฐมนตรีไปสู่ผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐบาล เพื่อสั่งให้อธิบดีกรมตำรวจยอม
 ทำตามความต้องการของ “เจ้าพ่อ ป.” ในการยับยั้งการส่งกำลังพลที่เป็นแขนขาของนาย
 ตำรวจมือปราบตามที่นายตำรวจมือปราบต้องการ เพราะเขาเชื่อว่าผู้ได้บังคับบัญชาของเขาที่
 อยู่ในพื้นที่ไม่สามารถใช้งานได้ตามเป้าหมาย ที่ต้องการปราบ “เจ้าพ่อ ป.” นายตำรวจชั้น
 รองลงมา ซึ่งอยู่ได้บังคับบัญชาของเขา กลับตกเป็นเครื่องมือของ “เจ้าพ่อ ป.” จนทำให้ นาย
 ตำรวจมือปราบต้องร้องออกมา ยิ่งกว่านั้น “เจ้าพ่อ ป.”

“ไม่ใช่จะครอบงำเฉพาะตำรวจหรอก ข้าราชการอื่น ๆ ที่สามารถ
 เอื้ออำนวยผลประโยชน์อะไรต่าง ๆ กับเขา (เจ้าพ่อ) ได้ ก็ถูก
 ครอบงำไปกับเขาหมด อย่าไปนึกเฉพาะตำรวจที่ถูกครอบงำ
 สิ่งต่าง ๆ เราเห็นจากประสบการณ์ ผมมาอยู่ชลบุรี ชื่อเสียงเรา
 ก็มาก่อนมันก็กลัวตายเหมือนกันไม่ใช่ไม่กลัว วันดีคืนดีเมียน้อย
 ผู้ว่าก็มาขอพบผม จะขออนุญาตพบหน่อย แต่ไปขอพบที่อื่น
 พบที่เมืองชลมันอาย เขาว่าจะต้องมาหาผม เรายินดีใครก็ได้ที่
 ต้องการพบเรา กลับเนื้อกลับตัวก็เป็นเรื่องที่ดี ก็ให้ผมนัดที่
 กรุงเทพฯ ขอร้องให้ผมไปคนเดียว ผมก็ได้อยู่แล้ว ก็ไปคนเดียว
 ที่สุขุมวิท ซอย 24 ร้านอาหาร... พอเปิดห้องเข้าไป ผู้ว่ามานั่งคอย
 เสรจาด้วย นี่ก็จะเห็นได้ว่าเจ้าเมืองก็อยู่แล้วมานั่งคอยเสรจา มันดี
 อย่างโน้น มันคืออย่างนี้ เลิกแล้วใช้ไอ้โน้น ไอ้นี้ อะไรต่าง ๆ ก็เลิก
 กันไป ถ้าทำใหม่ก็ค่อยว่ากันไป ไม่ใช่แต่เจ้าเมือง ลูกเจ้าเมือง
 น้องเจ้าเมือง ข้าราชการอื่นก็มาหมด ...” (ทัศนะของ พล.ต.ต.เสรี

เดมิยเวสน์ ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์,
2535 :147) ส่วนนายอนันต์ อนันตกุล ปลัดกระทรวงมหาดไทย
ก็มีทัศนะทำนองเดียวกันว่า “มีข้าราชการทั้งฝ่ายปกครอง และ
ฝ่ายตำรวจบางคนพัวพันกับกลุ่มอิทธิพลในภาคตะวันออกจริง...”
(มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 508)

เมื่อเป็นดังกล่าวจึงเห็นได้ชัดเจนว่า “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” ในการสร้าง
สัมพันธภาพเชิงอำนาจ และผลประโยชน์กับข้าราชการของรัฐระดับสูงในพื้นที่ จึงมิได้มี
เฉพาะข้าราชการตำรวจเท่านั้น แต่ได้รวมเอาข้าราชการระดับสูงที่มีอำนาจหน้าที่ในการ
บังคับใช้กฎหมายที่เป็นระดับผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้พิพากษา อัยการ อีกด้วย จึงทำให้
“อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” (คล้ายกับ “มาเฟีย” ของอิตาลีด้วย) ในท้องถิ่น จึงสามารถ
ประสานผลประโยชน์ร่วมกับข้าราชการทุกฝ่ายได้ ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีที่ “เจ้าพ่อ ป.” จำเป็น
ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายของข้าราชการระดับสูงเหล่านี้ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ต่าง ๆ
ในท้องถิ่นจึงเป็นไปได้มาก ซึ่งปกติแล้วเป็นไปได้ยากมาก ถ้าใครจะสามารถใช้ “อิทธิพล”
ของตนในท้องถิ่น เพื่ออยู่นอกเหนือกฎหมาย และอยู่เหนือข้าราชการของรัฐระดับสูงทุก ๆ
ฝ่ายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อข้าราชการตุลาการคือ ผู้พิพากษา จึงเป็นเรื่องน่าวิตกอย่าง
ยิ่งว่า กระบวนการยุติธรรมฝ่ายตุลาการบางส่วนก็อาจตกอยู่ใต้ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ”
ในท้องถิ่นอื่นได้เช่นเดียวกัน เมื่อผู้มีอำนาจระดับสูงไม่สามารถให้โทษด้วยการเอาผิดทาง
กฎหมายกับ “เจ้าพ่อ ป.” ได้ และพร้อมใจกันให้แต่คุณกับ “เจ้าพ่อ ป.” เช่นนี้ ก็เป็นสิ่งที่
น่าหวาดวิตกว่าคนในท้องถิ่นที่มีความขัดแย้งกับผลประโยชน์ของ “เจ้าพ่อ ป.” จะพึ่งพา
อำนาจรัฐได้อย่างไร ถ้าถูก “เจ้าพ่อ ป.” ใช้ “อิทธิพล” รุนแรงในการกำจัดการที่น้องของ
ตน ยิ่งกว่านั้นการใช้ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” นอกจากจะเป็นไปเพื่อปกป้องผล
ประโยชน์ของตนเองแล้ว ยังกระทำไปเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองพรรคพวกลูกน้องที่ใกล้ชิดกับ
ตนให้พ้นจากการเอาผิดทางกฎหมาย หรือได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษทางกฎหมายได้ด้วย
ดังเห็นได้จาก

“... เวลาจับคดีมา พอเป็นลูกน้องมันปู้ป มันเป็นขบวนการช่วย
เป็นเจ้าพ่อมันต้องช่วยลูกน้อง เพราะ... เดี่ยวขาดความเชื่อถือ
ตัวอย่างคดีจับมาอายุ 48 ปี พอฟ้องศาลออกมาอายุเหลือ 17

พอรับสารภาพลดครึ่ง เป็นเด็กอายุไม่ถึง 17 ลดครึ่ง มันตีตัวเด็ก
 พอคำพิพากษามาอายุ 17 อย่างนี้เรายอมไม่ได้แล้ว ยอมไม่ได้ก็
 ดำเนินคดีตามกฎหมาย พอดำเนินคดีตามกฎหมายปุ๊บ ก็เอาเลย
 มันก็ใช้วิธีการ มันมีนายเยอะตั้ง 50 กว่าคนในจังหวัด มันมี
 ลูกน้องเยอะ มันก็ระดมสมอง ฟ้องร้องเรียนว่ามันไม่ได้รับความ
 ยุติธรรมจากผม แล้วเราจะเอามันติดคุกได้อย่างไร ก็เริ่มจับได้
 เจ้าหน้าที่ประพาศพัชร์ ไม่งั้น 4, 5 ปี ก็คงเป็นอย่างนั้น อิทธิพล
 มันถึงไปหมดไม่ว่าระดับไหน แล้วโทรศัพท์ที่ดักฟัง ความจริงมัน
 ดักฟังมานานแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมาดักฟังกันตอนนี้ ตอนนั้นเราก็ดักมัน
 เข้าพอดีเลย เรื่องนี้มันโทรศัพท์คุยกันเป็นเรื่องเป็นราวแล้ว เด็กที่
 เอามาเปลี่ยนก็ต้องเอาออกไป ไม่งั้นถ้าถูกจับได้มันเป็นพยานทุกครั้ง
 เลย มันก็เอาหลบไป ในนั้น (เทปที่อัดไว้ขณะดักฟังโทรศัพท์) มัน
 ก็รู้หมดเลยว่า อัยการก็ร่วมกับเขาด้วย ศาลก็ร่วมกับเขาด้วย เพราะ
 เวลาจะฟ้อง อัยการก็ต้องเอาไปฟ้องกับผู้พิพากษา มันก็ต้องเลือก
 เอาพวกมัน เลือกศาลบัลลังก์ไหน เอาวันไหน ต้องแยกคดีให้ห่างกัน
 ก็ต้องรู้หมดว่าเป็นทั้งขบวนการหมด ทั้งปกครอง ทั้งตำรวจ ทั้งอัยการ
 ทั้งศาลเป็นหมด... ผมก็เอาเทปไปเปิดให้ท่านประธานศาลฎีกาฟัง ท่าน
 ก็ดี ย้ายผู้พิพากษาไปให้อบรมหัวหน้าศาล ย้ายพวกมันไปเลย ส่วนทาง
 ด้านอัยการแทนที่จะย้าย กลับรายงานอธิบดีกรมตำรวจว่า ผมรายงาน
 ข้ามชั้นอีกให้ลงโทษผม มันชื่อหมดกรรม ชื่อทั้งกระทรวงด้วย ชื่อหมด
 ฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ นี้เราต้องรู้ตลอด พอตอนหลังเราไม่ยอมก็เป็นปฏิบัติ
 สู้กัน ไม่ใช่สู้กับพวกเจ้าพ่อ ต้องสู้กับพวกปกครอง ต้องสู้กับทางศาล
 ต้องสู้กับทางอัยการ สู้กับตำรวจด้วยตัวเอง สู้กับผู้บังคับบัญชา อะไร
 ต่าง ๆ ต่อสู้หมด...” (ทัศนะ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส ใน ผาสุก
 พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2535 : 147 - 148)

ดังนั้น “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” จึงมีพัฒนาการสูงมาก เพราะสามารถอาศัย
 อำนาจแบบนักเลงสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมา โดยมีธุรกิจส่วนหนึ่งที่ถูกวิพากษ์ว่า
 เป็นธุรกิจนอกระบบ และเมื่อมีอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นมา จึงพยายามเข้ามาผนวกและ

ประสานกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้ สามารถทำให้ข้าราชการของรัฐทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา ร่วมกันกระทำความผิดกับ “เจ้าพ่อ ป.” ตามประมวลกฎหมาย อาญาหลายกระทงในคดีความเดียว นอกจากนั้นข้าราชการเหล่านี้ก็มีความผิดทางวินัยอย่าง ร้ายแรงด้วย ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้เขียนมิได้มีเจตนาที่จะกล่าวร้ายแก่ใคร เพียงแต่ผู้เขียน ต้องการชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของ “เจ้าพ่อ” ในจังหวัดชลบุรี เป็นเรื่องที่มีอายุยอมรับ ได้ ถ้าหาก “เจ้าพ่อ” ใช้ “อิทธิพล” ไปในลักษณะที่กล่าวมา เพราะมีผลกระทบต่อ สังคมส่วนรวมมากกว่าก่อให้เกิดผลดี แม้ว่า “เจ้าพ่อ” จะมีบางด้านที่ดีอยู่บ้าง แต่เมื่อ พิจารณาในเชิงคุณค่าที่มีต่อสังคมด้วย “เจ้าพ่อ” ได้ผลประโยชน์มากกว่าสร้างประโยชน์ ให้กับสังคมท้องถิ่น

จากคำถามว่า มีความรู้สึกอย่างไรกับคำที่พูด ๆ กันว่า เป็น “เจ้าพ่อ” นายสมชาย คุณปลื้ม กล่าวว่า

“ผมเองก็เคยชี้แจงไปหลายครั้งหลายหนว่า ไม่ชอบ (คำว่า “เจ้าพ่อ”) เลย ชาติที่ผมเกลียดคนักเลง ฉิบหาย ที่นี้หนังสือเขียน ๆ กันมาก็เรียกกันอย่างนั้น มันแสบ ๆ ใจอยู่เหมือนกัน เพราะผมเกลียดคนเกเร ผมยืนหยัดโดยตลอดว่า ชอบ “ลูกผู้ชาย” พูดกันรู้เรื่อง พวกเกเร พวกก๊วย ๆ ไม่เอา และผมเกลียดที่สุดคือ ยา เสพติด เกลียดมาก และพวกขโมย... เรียกมาเรื่อยๆ แคน “เจ้าพ่อ” หนังสือก็ลง มันดังขายก็ไม่ใช่ไร (แต่) น่าจะหมดสมัยตั้งแต่เสี่ยจิว (นายจุมพล สุขภารังษี) แล้ว เสี่ยจิวแกชอบคำนี้ “มาเฟีย” “เจ้าพ่อ” แกชอบความ ยิ่งใหญ่ รุนหลัง ๆ นี้ไม่ค่อยมีหรือออกไปเขียนให้ภาพมัน น่ากลัว (และ) พูดอย่างเรา ๆ คน เมืองชลฯ เขาดีใจนัก ตั้งแต่สมัยเสี่ยจิวตาย” (สถานการณ์ 10 กันยายน 2533 : 29)

และจากคำถามว่าในสายตาคนนอกจะว่ากำนันเป๊าะดู และมีอิทธิพลมาก จริง ๆ แล้วเป็นอย่างไร นางสติล คุณปลื้ม ภรรยาของนายสมชาย ตอบว่า

“เขาก็พูดกันเยอะมากกว่า กำนันมีอิทธิพล ก็ไม่รู้ว่าเขามีอิทธิพล อย่างเป็นทางการนะ เขาก็ไม่ได้อิทธิพลอะไรนะคะ เป็นคนกว้างขวาง ชอบช่วยเหลือคน อิทธิพลนี่มันมีหลายอย่าง อิทธิพลดีหรือไม่ดี ความมีอิทธิพลของกำนันมีแต่ในความคิด แต่บางคนเขาไม่เข้าใจว่าเอาอิทธิพลมาอยู่ มารังแก เกเรคน ในความหมายนะแต่จริง ๆ แล้วไม่ใช่ ถ้าในความหมายเป็นนักเลงก็นักเลงที่ดี ช่วยเหลือคน ไม่เคยรังแกคน” (มติชน 21 พฤษภาคม 2533 : 3) “ใครขออะไรมาก็ให้ ใครมีเรื่องเดือดร้อนจะช่วยไถ่เกลี้ยให้จนเรื่องเงียบ ผู้หลักผู้ใหญ่ก็ชอบ” (มติชน 20 พฤษภาคม 2534 : 21)

ส่วนกำนันเป๊าะให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ โดยยอมรับตนเองในฐานะความเป็นผู้กว้างขวาง ได้รับการนับถือจากคนทั่วชลบุรี โดยยกตัวอย่างกรณีบริษัทต่างชาติ ที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ย่านนั้น ก็มีมาขอความช่วยเหลือจากเขา เพราะรู้ว่ากำนันเป๊าะพูดกับคนชลบุรีง่าย แม้แต่เมืองท่องเที่ยวอย่างพัทยา พื้นที่ที่นายโรธาร์ โครเอ็น ชาวเยอรมันนี้ ซึ่งทำกิจการค้าด้านเรจรมย์มานานับสิบปี และธุรกิจบางอย่างไม่เปิดเผย จนกระทั่งถูกกล่าวหาว่าเป็น “มาเฟีย” ในเมืองพัทยา กลุ่มนักธุรกิจชาวเยอรมัน ที่มีนายโรธาร์ เป็นผู้นำคนสำคัญนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่านายโรธาร์ มีความสัมพันธ์กับข้าราชการระดับสูงทั่วไป และบริจาคเงินจำนวนมากในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางราชการ และนายโรธาร์ มีความสัมพันธ์กับข้าราชการระดับสูงทั่วไป และบริจาคเงินจำนวนมากในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางราชการ และนายโรธาร์ ก็ให้ความเคารพนับถือกำนันเป๊าะเสมอมา นอกจากนี้บุคคลที่มีชื่อเสียงในทางธุรกิจที่ดิฉันระดับใหญ่คือ นายไพโรจน์ เปี่ยมพงษ์สานต์ ก็ให้ความนับถือกำนันเป๊าะมากเช่นกัน แม้แต่นายกเมืองพัทยา คือ นายสุชัย รวยริน หรือ “เสี่ยไช” ก็เป็นที่รู้จักกันว่า ก่อนที่เขาจะลงสมัครรับเลือกตั้งชิงตำแหน่งนายกเมืองพัทยานั้น ก็ต้องไปขอความเห็นชอบจากกำนันเป๊าะเสียก่อน (มติชนสุดสัปดาห์ พฤษภาคม 2533 : 12) นอกจากนั้นในกรณี นายสนั่น จูทาเพชร หรือผู้ใหญ่ทอง คนสนิทของนายสมชายจะลงสมัครรับเลือกตั้ง นายสมชาย

ก็เป็นคนกลางในการเคลียร์ปัญหาเกี่ยวกับคู่แข่งที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งกำนัน โดยในที่สุดคู่แข่ง
ชั้นก็ยอมหลีกเลี่ยงทางให้ (เคลินิวส์ 17 พฤษภาคม 2533 : 23)

ส่วนนายอุทัย พิมพ์ใจชน กล่าวถึง “เจ้าพ่อ” เมืองชลว่า

“ที่ชลบุรีขณะนี้มีการพูดกัน 2 เสียง ส.ส.เองก็แบ่งเป็น 2 ฝ่าย
ฝ่ายหนึ่งพูดว่าไม่มีอิทธิพล ไม่มีเจ้าพ่อ เจ้าแม่ แต่ผมขอยืนยัน
ว่า ที่ชลบุรีมีอิทธิพลมากมาย รวมทั้งเจ้าพ่อด้วย” (14 พฤษภาคม
2533)

หลังจากหน่วยคอมมานโด และหน่วยปฏิบัติการพิเศษออกดำเนินการตรวจค้นตาม
บ้านอันเป็นเป้าหมาย 19 จุดด้วยกัน ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2533 และจุดที่ได้รับความ
สนใจเป็นอย่างมากคือ บ้านของนายสมชาย คุณปลื้ม นายกำแหง ภริตานนท์ มีทัศนนะว่า

“ใครคือผู้มีอิทธิพลในภาคตะวันออก โดยเฉพาะในเขตชลบุรี
พอมาถึงวันนี้ยิ่งเห็นกันได้ชัด ไม่เพียงแต่บรรดา ส.ส.เท่านั้น
ที่ออกโรงมาปกป้องคนบางคน ส.ส.ทั้งจังหวัดชลบุรี ก็พลอย
ออกมาเดินเร้าเนื้อตัวสั้น เจ็บร้อนแทนนายของตนเอง” (เคลินิวส์
24 พฤษภาคม 2533)

สำหรับทัศนนะของประชาชนที่มอง “เจ้าพ่อ” เมืองชลุนั้น จากการที่ผู้เขียนได้เข้าไป
ไปที่ อ.พานทอง และ อ.ศรีราชา เพื่อสัมภาษณ์ชาวบ้าน บางคนมักจะมีความรู้สึกในทำนอง
เกรงกลัว “เจ้าพ่อ” อย่างมาก ชาวบ้านบางคนได้มีทัศนนะเกี่ยวกับการบังคับซื้อที่ดินว่า เกิด
ขึ้นจากการใช้อิทธิพลพลเรือนของ “เจ้าพ่อ” และกลุ่มของ “เจ้าพ่อ” บางคน แต่ไม่ค่อยมี
ใครกล้าให้ความเห็นในเรื่อง การใช้อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ” ลักษณะเช่นกล่าวสอดคล้องกับ
ทัศนนะของนายจำเนียร ชวนนะพงส์ ปี พ.ศ.2534 ที่ว่า

“ความเห็นของประชาชนในจังหวัดที่มีต่อเจ้าพ่อ หรือผู้มีอิทธิพลนั้น
ขณะนี้ชาวบ้านไม่ชอบ แต่พูดไม่ออก เพราะถ้าบอกว่าไม่ชอบมีหวัง

แน่ ตนอยู่ใน จ.ชลบุรี ขณะนี้มีพลังเยียบคอยสนับสนุน และให้กำลังใจอยู่เสมอ แต่ไม่สามารถแสดงตัวได้” (มติชน 6 กุมภาพันธ์ 2534 : 24)

ดังนั้นแม้ว่ากำนันเป๊าะ หรือคนใกล้ชิด” จะรู้สึกว่กำนันเป๊าะไม่ใช่ “เจ้าพ่อ” ไม่ใช่ “ผู้มีอิทธิพล” ก็จะไม่ใช่คำกล่าวที่มีน้ำหนักแต่อย่างใด หรือแม้ว่ากำนันเป๊าะจะยอมรับเพียงการเป็นผู้กว้างขวาง แต่ไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจ-อิทธิพล ก็เป็นการกล่าวที่สวนทางกับบทบาทและพฤติกรรมที่เป็นจริง เพราะอำนาจคือ ความสามารถในการก่อให้เกิดอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น หรือความสามารถในการป้องกันผู้อื่นมิให้ใช้อิทธิพลเหนือพฤติกรรมตนเอง เช่น การบังคับข่มขู่ ให้ผู้อื่นกระทำการใด ๆ ที่ตนเองต้องการ และอิทธิพลหมายถึง ความสามารถในการชักจูง โน้มน้าว และ “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อ” ก็คือ บุคคลที่มีบุคคลิกภาพ และวัฒนธรรมเชิงอำนาจแบบนักเลง หรือสามารถอาศัยอำนาจแบบนักเลง ซึ่งบางครั้งมีลักษณะรุนแรงสร้างอิทธิพลขึ้นมา เพื่อดำรงอยู่ในอาณาบริเวณท้องถิ่นแห่งหนึ่งอย่างมีสัมพันธภาพเชิงอำนาจ และผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่นนั้นอย่างกว้างขวาง และอาศัยอำนาจแบบนักเลงสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นมา จนกลายเป็นฐานอำนาจที่สำคัญในการสร้างอิทธิพลเหล่านั้นในจังหวัด ซึ่งบทบาทและพฤติกรรมของกำนันเป๊าะเป็นไปในลักษณะเช่นกล่าวนี้

นับตั้งแต่ปี 2524 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้นำโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เข้าไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่เกิดผลกระทบชัดเจนนักต่อคนในท้องถิ่น จนกระทั่งเริ่มดำเนินการสร้างท่าเรือน้ำลึก แหลมฉบับอย่างจริงจังในปลายปี 2530 เป็นต้นมาและกลางปี 2531 โครงการก็ก้าวเข้าสู่ขั้นที่สอง กระตุ้นให้นายทุน นักธุรกิจ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสนใจเข้ามาลงทุนในพื้นที่มากขึ้น ประกอบกับมีโครงการก่อสร้างถนนเพื่อเชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกสู่ภูมิภาคอื่น (อีสาน) (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531) ทำให้นายทุน นักธุรกิจ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นกว้านซื้อที่ดินจำนวนมากเพื่อเก็งกำไรในช่วงตั้งแต่ปี 2528 - 2533 เป็นสำคัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาที่ดินโดยตรง จากราคาไร่ละไม่ถึงแสนบาท (เฉลี่ยประมาณ 5,000 - 20,000 บาท) ขยับสูงขึ้นมาสูงอย่างรวดเร็วกว่า 10 เท่าตัว - 30 เท่าตัว โดยเฉพาะบริเวณที่จะจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึก และบริเวณใกล้เคียง รวมไปถึงแหล่งชุมชน

ชนตัวเมือง แหล่งที่สามารถลงทุนประกอบการขนาดใหญ่อื่น ๆ ได้ เช่น ใช้สร้างสนามกอล์ฟ ที่สำคัญไม่น้อยคือ ที่ดินบริเวณที่ติดถนนทั้งสองข้างทาง (ถนนหมายเลข 331 ตั้งแต่ สัตหีบ - ฉะเชิงเทรา)

เมื่อเป็นดังกล่าวจึงเกิดการแข่งกันเพื่อซื้อขายที่ดิน ใน จ.ชลบุรี และในภูมิภาคตะวันออก โดยนายทุน นักธุรกิจเหล่านั้นมีเป้าหมายไม่แตกต่างกัน ในเรื่องการแสวงหาผลประโยชน์ จากการครอบครองที่ดินให้มากที่สุด ผลที่ตามมาก็คือ เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในการซื้อขายที่ดิน ดูเหมือนว่าชาวบ้านธรรมดาในท้องถิ่น แทบจะไม่ได้ประโยชน์อะไรจากเรื่องนี้ แต่กลับต้องสูญเสียที่ดิน จำนวนหลายร้อยครอบครัวโดยขายไปในราคาถูก และต้องเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ที่ตนเองไม่มีความชำนาญ เกษตรกรที่ขายที่ดินของตนจำนวนมากต้องขายไปในราคาถูกไม่เกินไร่ละ 50,000 บาท และอาจจะราคาต่ำกว่านี้ ในช่วงที่มีการแข่งขันกันน้อย (ก่อนปี 2530) อาจจะขายได้ราคาเพียง 5,000 - 20,000 บาท เนื่องจากถูกล่อลวงจากนายทุนและนายหน้าให้ขาย ในขณะที่เดียวกันก็มีวิธีบางอย่างที่ได้ผลมากพอกันคือ การใช้อำนาจ-อิทธิพลด้วยการบังคับ ข่มขู่ ซื้อที่ดินโดยกลุ่มผู้มีอิทธิพล นักเลง ในท้องถิ่นหลายกลุ่ม (ประชาชาติธุรกิจ 3 กันยายน 2531 : 44)

จึงไม่ใช่เรื่องแปลกใจที่กลุ่มของผู้มีอิทธิพลของ นายพิพัฒน์ ไรจนวนิชชากร (เสี่ยชวด) , นายปรีชา สดาวรร (แดง สิงห์ป่าซุง) และกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มของ “ผู้มีอิทธิพล” ระดับ “เจ้าพ่อ” อย่างนายสมชาย คุณปลื้ม (ก้านนเป้าะ) ซึ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิด และมีผลประโยชน์ทางธุรกิจร่วมกันกับกลุ่มของ เม่งหลี-ชัยมงคล ซึ่งกว้านซื้อที่ดินในเขตอำเภอศรีราชามากกว่าที่อื่น เป็นต้น ที่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษ และสามารถขยายตัวเติบโตในธุรกิจ การซื้อขายที่ดินได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง เป็นไปได้มากกว่ากลุ่มใดที่มีอำนาจ-อิทธิพลมาก ย่อมเป็นฝ่ายได้เปรียบมากในการแข่งขันซื้อขายครอบครองที่ดิน ในทางกลับกันถ้ากลุ่มของ “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อ” คนใด ในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการซื้อขาย และครอบครองที่ดินมากก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจ-อิทธิพลมากได้ กล่าวเฉพาะนายสมชายเองควรจะอยู่ในลักษณะที่ว่านี้ อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่ามีกรณีการครอบครองที่ดินของนายสมชาย และกลุ่มอื่น ๆ ว่ามีอยู่เท่าใด ซึ่งน่าจะมีคนละหลายพันไร่

ตั้งแต่ประมาณปี 2528 - 2533 นายสมชาย เข้ามาเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจแบบ นักเลง การแสวงหาผลประโยชน์จากการซื้อขายที่ดินอย่างมาก และลงทุนทำธุรกิจอื่น เช่น ศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ หรือกิจการอย่างอื่นในรูปแบบใหม่ที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น ซึ่งมักจะเป็นหุ้นส่วนใหญ่ หรือเป็นเจ้าของกิจการแต่เพียงผู้เดียว กิจการบางอย่างอาจลงทุนตั้งแต่หลายสิบล้าน จนถึงหลายร้อยล้านบาทก็มีกิจการใหม่ ๆ เหล่านั้น ตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้น มาคงเป็นผลมาจากการสะสมทุนที่ได้กำไรจากการซื้อขายที่ดินส่วนหนึ่งด้วย กล่าวคือ

สำหรับกลุ่มเม่งหลี-ชัยมงคล ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของจังหวัดชลบุรีนั้น ประกอบไปด้วยนักธุรกิจพัฒนาที่ดินกว่า 10 ราย ที่สำคัญคือกลุ่มเม่งหลี-ชัยมงคล มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น กับนายสมชาย คุณปลื้ม กลุ่มดังกล่าวประกอบด้วย นายเม่งหลี กิรติยุทธวงศ์ เจ้าของปั้มน้ำมันเม่งหลีบริการ หุ้นส่วนบริษัทบุญชัย สรรพกิจจำกัด บริษัทชัยมงคลพทยา จำกัด ผู้บริหารตลาดชัยมงคลที่พัทยาใต้ และเป็นหุ้นส่วนสำคัญคนหนึ่งในเครือ ศูนย์การค้าคอมเพล็กซ์ใหญ่แห่งใหม่ นายกำพล วงศ์ทรายทอง กำนันตำบล บางทราย เศรษฐีที่ดินรายใหญ่ รายหนึ่งของเมืองชลบุรี นายตัน มกทอง นักธุรกิจหนุ่มเจ้าของห้องอาหารหลายแห่ง และนายสมชัย เกื้อกูลพิทักษ์ กรรมการผู้จัดการบริษัทอินเตอร์ไลฟ์ สาขาจังหวัดชลบุรี เป็นต้น บทบาทของกลุ่มเม่งหลี-ชัยมงคล ในฐานะกลุ่มธุรกิจพัฒนาที่ดินกลุ่มใหญ่ มีตัวอย่างเช่น ชนะการประมูลซื้อที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน 137 ไร่ กลางเมืองศรีราชาในราคา 422 ล้านบาท (พระราชชาติธุรกิจ 3 กันยายน 2531 : 44)

เนื่องจากการซื้อขายที่ดินในบริเวณภาคตะวันออก ตั้งแต่ถนนบางนา-ตราด จนถึง จ.ตราด เป็นแหล่งที่มีโครงการก่อสร้างจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 2 แหล่ง (เส้นทางเศรษฐกิจ 28 พ.ค. - 3 มิ.ย.2533 : 8) คือ

แหล่งที่ 1 ใช้น้ำที่ 20,000 ไร่ บริเวณที่จะเป็นนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง จะเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการปิโตรเคมี 1 และ 2 และมีโรงงานที่เชื่อมโยงผลผลิตของปิโตรเคมี 1 และ 2 รวมทั้งการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด เพื่อการขนถ่ายสินค้าด้วย ทำให้บริเวณรอบ ๆ แหล่งกำเนิดโครงการเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ และราคาที่ดินพุ่งสูงอยู่ตลอด จากราคาไร่ละไม่กี่หมื่นบาท กลายเป็นไร่ละหลายแสน หลายล้าน

บาท ซึ่งภายในเขตมวบตาพุดดังกล่าว จะมีนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่งซ้อนกันอยู่ และมีชุมชนมวบตาพุด กับท่าเรืออุตสาหกรรมเป็นหลักเกิดขึ้น

แหล่งที่ 2 คือบริเวณที่จะเป็นนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง อ.ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้เนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ ซึ่งจะมีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่เกิดขึ้นไม่ต่ำกว่า 4 ท่า และถือเป็นจุดขนถ่ายสินค้าส่งออกจากรองานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับแหลมฉบัง ทำให้บริเวณแหลมฉบังกลายเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่เกิดนิคมอุตสาหกรรมและสวนอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับบริเวณมวบตามุดที่จำเป็นต้องใช้เนื้อที่ดินในนิคมหรือสวนอุตสาหกรรมแห่งละไม่ต่ำกว่า 500 - 1,000 ไร่ ดังนั้นจึงทำให้บริเวณรอบ ๆ แหลมฉบัง และเขตมวบตาพุด เป็นที่ต้องการของนักลงทุนสูงมาก ตั้งแต่ปลายปี 2530 ที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตริวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างท่าเรือ นายหน้าที่ดินขนาดใหญ่ที่มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับนายธนาคาร คอยปล่อยเงินกู้ให้โดยมักจะให้ “ผู้มีอิทธิพล” ในท้องถิ่นระดับ “เจ้าพ่อ” เป็นผู้รวบรวมที่ดินพื้นที่ใหญ่ ๆ ระดับ 700 - 800 ไร่ขึ้นไป เพื่อหวังผลที่จะขายให้กับนักธุรกิจนายทุน ระดับใหญ่ทั้งคนไทยและต่างประเทศที่ต้องการเข้ามาลงทุนในบริเวณดังกล่าว โดยมีธนาคารพาณิชย์ 31 แห่ง เข้าไปกว้านซื้อที่ดินแหล่งสำคัญทางธุรกิจทุกจังหวัดในภาคตะวันออก ในจำนวนนี้มีนายธนาคารพาณิชย์ระดับกลางแห่งหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดกับ “ผู้มีอิทธิพล” ในท้องถิ่น เป็นผู้ช่วยเหลือในการกว้านซื้อที่ดิน และการจำหน่ายออกไป จนเกิดปัญหาขึ้นเมื่อธนาคารแห่งชาติเข้ามาควบคุมการปล่อยสินเชื่อ และพบว่าธนาคารแห่งนี้มีความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อในเรื่องที่ดินเป็นจำนวนมาก ทำให้ระดับผู้บริหารต้องลาออกไป

นอกจากนั้นการลงทุนของรัฐบาลในโครงสร้างพื้นฐาน โดยการตัดถนนสายตะวันออกเชื่อมต่อกับภาคอีสาน ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวในหลายพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกับโครงการลงทุนของรัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังมีตัวเร่งให้ราคาที่ดินเชยิบสูงขึ้นอย่างผิดปกติด้วยการเก็งกำไร และการกู้เงินมาลงทุนกว้านซื้อที่ดินเพื่อปั่นราคาให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่วงจังหวะนี้เองที่ทำให้ “เจ้าพ่อ ป.” ได้มองเห็นถึงผลประโยชน์อันมหาศาล หลังจากเข้ามาเกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่ดินในระยะแรก (ปี 2524 - 2527) จนสามารถครอบครองที่ดินได้มากขึ้นเป็นลำดับ พร้อมกับการขายที่ดินบางแปลงที่ทำให้ได้กำไรแปลงหนึ่ง หรือต่อไร่เพิ่มขึ้นหลายสิบเท่าตัว (นับเป็นร้อย ๆ เปอร์เซ็นต์)

ดังนั้นในระยะต่อมา (ปี 2528 - 2533) ที่ดินใน จ.ชลบุรี และภาคตะวันออก ที่มีการเปลี่ยนมืออย่างรวดเร็ว โดยการปั่นราคาที่ดินให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 4 - 5 ปี “เจ้าพ่อ ป.” จึงได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่ดิน เพราะผลจากการได้รับความสำเร็จ หรือผลกำไรอยู่เสมอ ตลอดเวลาหลายปีติดต่อกัน จึงมีผลทำให้สามารถสะสมทุนได้รวดเร็วมากกว่าในอดีต จนกลายมาเป็น “เจ้าพ่อ” ที่มีศักยภาพเหมือนนายทุนที่พร้อมจะลงทุนในธุรกิจใหญ่ ๆ ระดับหลายร้อยล้านบาทขึ้นไป ลักษณะดังกล่าวเป็นไปได้ว่า เกิดจากการที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีความสามารถในการประกอบการธุรกิจหลายประเภท และอาจรวมถึงโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสาร อภิสถิธีต่าง ๆ มากกว่านักธุรกิจอื่นทั่วไป ตลอดจนการมีอำนาจ-อิทธิพลในพื้นที่อยู่แล้ว จึงทำให้มีโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากการซื้อขายที่ดินมากกว่านักธุรกิจทั่วไป

สำหรับการซื้อขายที่ดินของ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น ไม่จำเป็นต้องออกไปสำรวจติดต่อหาซื้อที่ดินด้วยตนเอง เพราะมีลูกน้องและพรรคพวก บริวารของตนเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือจัดหาที่ดินมาขายต่อให้ ซึ่งอาจจะมีทั้งที่ดินแปลงที่ “เจ้าพ่อ ป.” ต้องการเป็นการเฉพาะเจาะจง หรืออาจจะเป็นแปลงที่ไม่อยู่ในความสนใจของตนเลยก็มี บุคคลสำคัญที่ช่วยจัดหาที่ดินมาขายให้ “เจ้าพ่อ ป.” ก็คือ นายศิริ อินทรโชติ หรือ “เฮียแซ่” ซึ่ง “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวว่า

“ถ้าไม่มีคนนี้ (เฮียแซ่) ปัจจุบันผมคงมีที่ดินอยู่ในมือสักไม่เท่าไร ตอนนี้ผมมีเป็นพัน ๆ ไร่แล้ว แต่ละแ่งราคามันก็เพิ่มขึ้นหลายร้อยเปอร์เซ็นต์ มันเป็นคนวิ่งที่ดินแล้วก็เอามาบังคับขายให้ผม ซึ่งพรรคพวกก็ช่วยเหลือกันไป ไร่ตัวนี้ชอบเล่นไฮโล แล้วมันก็เจ๊งจนต้องหนี หายหน้าหายตาไปอยู่โคราช ช่วงปี 29 - 31 พอผมรู้ข่าวก็ให้คนไปตามกลับมา พอเจอหน้ากันครั้งแรก ก็ให้เงินมัน 500,000 บาท มันตกใจเลยบอกถูกรวยกับที่ดินก็เพราะมึงนั่นแหละ ...ตอนหลังมันก็กลับมาขอซื้อที่ดินผม 2 แปลง ซื้อแล้วขายได้กำไรอีก 7 ล้าน

บาท คนในเครือข่ายผมได้ดีทุกคน ผมไม่ได้สอนให้ไม่ดี”
(ผู้จัดการ 11 - 17 มิถุนายน 2533 : 55)

จะเห็นได้ว่าที่ดินของ “เจ้าพ่อ ป.” ปัจจุบันมีนับเป็นพัน ๆ ไร่ ซึ่งที่ดินแต่ละแปลงสามารถซื้อได้ด้วยราคาถูก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่ยขายไปแล้ว หรือการมีที่ดินแต่ละแปลงจะทำกำไรให้กับ “เจ้าพ่อ ป.” หลายร้อยเปอร์เซ็นต์หากจะขายต่อให้กับผู้อื่น นอกจากการซื้อขายที่ดินจะทำให้ “เจ้าพ่อ ป.” ร่ำรวยอย่างมากแล้ว การซื้อที่ดินจากลูกน้อง หรือพรรคพวกบริวารยังทำให้เกิดความผูกพันในลักษณะเป็นบุญคุณ ที่มีต่อบุคคลเหล่านั้นที่นำที่ดินมาขายให้ด้วย ในอีกแง่หนึ่งเมื่อลูกน้องจัดหาที่ดินมาขายต่อให้ “เจ้าพ่อ ป.” ส่วนหนึ่งลูกน้องก็จะได้รับกำไรด้วยเช่นกัน ผลประโยชน์ที่ตกอยู่กับกลุ่มของ “เจ้าพ่อ ป.” และลูกน้องจึงทำให้ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจในกลุ่มของ “เจ้าพ่อ ป.” และลูกน้องเติบโตไปอีกขั้นหนึ่ง นายศิริ อินทรโชติ (เฮียแซ) กล่าวถึงลักษณะการนำที่ดินมาขายให้กับ “เจ้าพ่อ ป.” มาตั้งแต่ประมาณปี 2524 ซึ่งรวมถึงบรรดาลูกน้องแทบทั้งหมดที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่ว่า

“ผมเริ่มวิ่งหาที่ดินมาขายให้กำนัน เมื่อ 9 - 10 ปีมาแล้ว จนถึงวันนี้มีที่ดินหลายร้อยไร่ที่ผ่านมือผมไปสู่กำนัน ส่วนใหญ่ที่ผมขายให้เฉลี่ยราคาอยู่ระหว่าง 17,000 - 20,000 บาทต่อไร่ ที่ดินบางแห่งกำนันยังไม่รู้เลยว่า อยู่ที่ไหนก็รับซื้อไว้ ราคาของวันนี้พุ่งขึ้นไปมากจนเป็นไร่ละแสนหรือล้านบาทเข้าไปแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ผมคนเดียว ลูกน้องกำนันแทบทั้งหมด จะเอาที่ดินมาขายให้กำนัน อาจจะเป็นรูปของการขอร้องให้ซื้อบ้าง ขอความช่วยเหลือเมื่อต้องการใช้เงินบ้าง” (ผู้จัดการ 11 - 17 มิถุนายน 2533 น.55)

นายศิริ อินทรโชติ หรือ “เฮียแซ” เป็นบุคคลหนึ่งที่น่าที่ดินจำนวนหลายแปลงนำมาเสนอขายต่อให้ “เจ้าพ่อ ป.” ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่แทบทุกแปลงล้วนเป็นที่ดินที่สร้างผลกำไรให้แก่ “เจ้าพ่อ ป.” คิดเป็นต่อไร่ละ 100 - 10,000 % ขึ้นไป เช่น แปลงใหญ่ที่ขายได้ในบริเวณโครงการพิชชิง ปาร์ค “เจ้าพ่อ ป.” ซื้อไว้ในราคาไม่ถึง 300 ล้านบาท แต่สามารถขายได้ถึง 900 ล้านบาท นอกจากนั้นที่ตั้งของหลายโครงการส่วนมากซื้อมาจาก “เจ้าพ่อ ป.” ทั้งสิ้น

เช่น ที่ดินส่วนหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมบ่อวิน ของนายสวัสดิ์ หอรุ่งเรือง “เจ้าพ่อ ป.” ขายให้ไร่ละ 1.7 แสนบาท จากราคาเดิมไร่ละ 9 หมื่นบาท และที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมอีกหลายแห่งใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง ที่ดินแปลงอื่นที่ “เจ้าพ่อ ป.” จำได้บางส่วน และกล่าวให้สัมภาษณ์กับนักข่าวผู้จัดการ ได้แก่ บริเวณแหลมฉบังใกล้โครงการแหลมทองคอมเพล็กซ์ ของนายสมควร นกหงษ์ (ส.จ.) เขตศรีราชา มีประมาณ 400 - 500 ไร่ ซื้อด้วยราคา 7,000 - 10,000 บาท มีคนมาให้ราคา 5 แสนบาท แต่ยังไม่ขาย บริเวณเขาสามมุข ประมาณ 1,000 กว่าไร่ ซื้อไม่เกินไร่ละ 1 หมื่นบาท บริเวณอ่างเก็บน้ำหนองค้อ อ.ศรีราชา 40 - 50 ไร่ ซื้อไร่ละ 1 หมื่นบาท ที่ดินฝั่งตรงข้าม มศว.บางแสนอีกรวม 200 ไร่ บริเวณช่วงถนนพญาทกลาง ที่ตั้งพญาทโฮลคิง 14 ไร่ ซื้อในราคา 4 หมื่นบาท ราคาขายได้ไม่ต่ำกว่าไร่ละ 10 ล้านบาท (ผู้จัดการ 11 - 17 มิถุนายน 2533 : 55)

นอกจากนี้ที่ดินนับพันไร่ ซึ่งเป็นบ่อดินลูกรังและบางส่วนได้ขุดเอาดินลูกรังออกไปแล้ว ซึ่งซื้อมาในราคาไร่ละ 3,000 - 5,000 บาท แต่ถ้าจะขายสามารถขายได้ราคาไร่ละ 5 แสนบาท - 1 ล้าน 2 แสนบาท หลังจากขุดดินขายไปแล้ว ยิ่งบ่อลูกรังเหล่านี้อยู่ใกล้กับโครงการพัฒนาที่ดินเท่าไร ก็จะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย เช่น ที่ดิน 200 กว่าไร่ ติดสนามกอล์ฟปัญญา ซึ่งกำลังขุดลูกรังอยู่ “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวว่า หลังจากการขายเฟส 2 ของปัญญา รีสอร์ทเสร็จสมบูรณ์จะทำให้ราคาที่ดินเขยิบขึ้นอีกอย่างน้อยไร่ละ 5 แสนบาท หรือ 9.000 % กว่าต้องขายได้แน่ ๆ ส่วนกลยุทธ์การขายที่ดิน โดยเฉพาะแปลงใหญ่ “เจ้าพ่อ ป.” จะใช้วิธีการทำให้ราคาที่ดินเขยิบขึ้นสูง ตามโครงการที่นำที่ดินมาพัฒนาประมาณ 50 % และส่วนที่เหลือจะกันไว้ขาย หลังจากราคาที่ดินเขยิบสูงขึ้นแล้ว เช่น ที่ดินบริเวณฝั่งตรงข้าม มศว.บางแสน จะทำเป็นพลาซ่า และอาคารพาณิชย์ ประมาณ 100 ไร่ เมื่อโครงการสำเร็จราคาที่ดินผืนเดียวกันราคาจะสูงขึ้นจึงจะนำออกขาย วิธีการซื้อที่ดินที่ผ่านมา ส่วนมาก “เจ้าพ่อ ป.” จะใช้วิธีการตกลงกันด้วยวาจา โดยคนที่ขายที่ดินให้จะพาไปชี้พื้นที่ การซื้อขายไม่ต้องทำสัญญาซื้อขาย บางแปลงยังไม่ทันวางเงินมัดจำ ก็มีคนมาติดต่อขอซื้อแล้ว จึงเอาเพียงแต่กำไรส่วนต้นทุนให้คนขาย (อ้างแล้ว, น.55)

เมื่อเป็นดังกล่าวธุรกิจซื้อขายที่ดิน จึงสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการลงทุนอย่างมหาศาลแก่ “เจ้าพ่อ ป.” มากกว่าธุรกิจอื่นใดที่ทำมาก่อนหน้านี้ แม้ว่าในระยะแรกอาจจะเป็นเพียงการซื้อขายเพื่อช่วยเหลือพรรคพวก ลูกน้อง และชาวบ้าน ที่นำที่ดินมาขายให้ ส่วนใหญ่ชาว

บ้านมักจะนำที่ดินมาขายให้โดยมักจะผ่านนายหน้า ที่เป็นลูกน้องอีกทีหนึ่ง แต่หลังจากที่ได้ นำที่ดินบางแปลงออกมาขาย และได้กำไรหลายเท่าตัว รวมทั้งเริ่มมีการตื่นตัวทางด้านราคา ที่ดินสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการที่ดินแปลงใหญ่ ๆ มาลงทุนทำโครงการนิคมอุตสาหกรรม สนามกอล์ฟ เป็นต้น และมีการปั่นราคาที่ดินกันเอง จึงทำให้ “เจ้าพ่อ ป.” ให้ความสนใจ เข้ามาทำธุรกิจซื้อขายที่ดินมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการประชุมของคณะรัฐมนตรีในเดือนพฤศจิกายน ทางกระทรวงมหาดไทยได้สรุปปัญหาการเกิดอำนาจ-อิทธิพลมืด และ “เจ้าพ่อ” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหนึ่งเกิดจากปัญหาการแย่งผลประโยชน์จากการซื้อขายที่ดิน และการแย่งชิงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนันและตำแหน่งอื่น ๆ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งทางกรมตำรวจก็ได้ รายงานสาเหตุที่เป็นตัวก่อให้เกิด “อิทธิพล” “มาเฟีย” และ “เจ้าพ่อ” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากเรื่องการซื้อขายที่ดิน โดยเฉพาะที่ดินขนาดใหญ่ 400 - 1,000 ไร่ขึ้นไป เช่น กรณีที่ นายพิพัฒน์ โรจนวิฆชากร หรือ “เสี่ยชวด” ถูกยิงตาย และต่อมาทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาได้ 7 คน พล.ต.ต.ชลอ เกิดเทศ ได้เบิกความว่า ผลการสืบสวนพบประเด็นการสังหาร 3 ประเด็น ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ การตายของนายพิพัฒน์ มีสาเหตุมาจากเรื่องธุรกิจ ในโครงการที่ศรีราชาคอมเพล็กซ์ (มดิซัน 21 กรกฎาคม 2533 : 21) ซึ่งโครงการดังกล่าวกลุ่มของ “เจ้าพ่อ ป.” แพ้การประมูล จึงอาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้ ส่วนการตายของนายสนั่น จุฑาเพชร หรือผู้ใหญ่ทอง ซึ่งกำลังจะแข่งขันชิงตำแหน่งกำนัน แต่ “เจ้าพ่อ ป.” ได้ช่วยเจรจาให้คู่แข่งไม่ต้องลงแข่งขันด้วยแล้ว เพราะนายสนั่นเป็นคนสนิทคนหนึ่งของ “เจ้าพ่อ ป.” ดังนั้นการถูกยิงตายของนายสนั่น ตำรวจสันนิษฐานว่าเกิดจาก ประเด็นการแข่งขันกว้านซื้อขาย หรือเป็นนายหน้าค้าที่ดิน ผู้ตายเคยมีปัญหากับนายหน้าบางคน โดยเฉพาะแปลงใหญ่ ๆ เพราะผู้ใหญ่ทองไม่ยอมจ่ายค่านายหน้า เมื่อถูกทวงถามก็ทำไม่สนใจ และมักจะอ้างถึงผู้กว้างขวางแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า คู่คุ้มครองตนอยู่ ทำให้ผู้ที่ถูกเบียดค่านายหน้าไม่กล้าต่อแยะด้วย เพราะเกรงกลัวอิทธิพลผู้ที่คุ้มครองอยู่ (เดลินิวส์ 17 พ.ค.2533 : 23)

จึงพอกล่าวได้ว่า นายสมชาย คุณปลื้ม (“เจ้าพ่อ ป.”) มีความสามารถในการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และการสะสมทุนนั้นในระยะต้นมาจากเศรษฐกิจนอกระบบ เช่น การรวมกลุ่มเรือประมงที่

เป็นพรรคพวกกันจับปลาในน่านน้ำกัมพูชา โดยการจัดตั้งบริษัทเดือนขึ้นมา โดยทำสัญญา กับทางรัฐบาลกัมพูชา ซึ่งทางราชการไทยมิได้ออกใบอนุญาตให้ และไม่ได้รับภาษีแต่อย่างใด นอกจากการควบคุมเรือประมงโดยตนเองได้เปอร์เซ็นต์ จากรายได้ที่นำปลามาขายในท่าเรือแต่ละเที่ยวแล้ว ยังสามารถนำสินค้าบางอย่างหลบหนีออกนอกประเทศ เช่น เงินดอลลาร์ ไปขายในน่านน้ำกัมพูชาเพื่อให้มีกำไรเพิ่มขึ้น ในการทำธุรกิจดังกล่าว ยังอาจจะเป็นช่องทางในการขนถ่ายของหนีภาษีอื่น ๆ ได้อีก ซึ่งในระยะเวลาต่อมาแม้ว่า “เจ้าพ่อ ป.” จะเลิกทำธุรกิจเรือประมงโดยผิดกฎหมายไปแล้ว ก็มักจะเป็นข่าวอยู่เสมอว่า มีส่วนในการขนถ่ายสินค้าหนีภาษีจำนวนมากในภาคตะวันออก

ยิ่งกว่านั้นในอดีตเขายังเคยเป็นเจ้าของมือหอยใต้ดิน บ่อนการพนัน ซึ่งเขาเองก็ยอมรับว่าทำจริง ต่อมาเขาจึงมีธุรกิจประเภทแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ เช่น บาร์ ไนต์คลับ เป็นต้น ธุรกิจดังกล่าว (อาจมีมากกว่านี้ แต่ไม่เปิดเผยทางสื่อมวลชน) จำเป็นต้องมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับข้าราชการระดับสูงในจังหวัด คือฝ่ายปกครอง และตำรวจ ซึ่งในระยะแรกข้าราชการระดับสูง อาจจะอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์แก่ “เจ้าพ่อ ป.” โดยการปกป้องคุ้มครองธุรกิจให้แก่ “เจ้าพ่อ ป.” ในขณะเดียวกัน “เจ้าพ่อ ป.” ซึ่งอยู่ใต้อุปถัมภ์ ก็จำเป็นต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ ด้วยการจ่ายเงินหรือสิ่งตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น “เจ้าหน้าทีระดับสูงมาขอเปลี่ยนรถยนต์ใหม่ ก็ต้องซื้อให้” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 319 (2529 : 6) แต่ต่อมา “เจ้าพ่อ ป.” มีอิทธิพลมากขึ้น เพราะมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น จึงค่อย ๆ มี “อิทธิพล” เหนือข้าราชการของรัฐในจังหวัดได้

ส่วนบรรดาลูกน้องบริวาร หรือพรรคพวกที่อยู่ในเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ของตนก็ จะได้รับผลประโยชน์ในแง่ของการได้รับส่วนแบ่งที่ “เจ้าพ่อ ป.” จัดสรรแบ่งปันให้ตามธุรกิจแต่ละประเภทที่เกิดขึ้น แม้ในเวลาต่อมาที่ “เจ้าพ่อ ป.” เริ่มเปลี่ยนมาทำธุรกิจที่ถูกกฎหมายมากขึ้น แต่ฐานธุรกิจบางประเภทก็ยังให้ลูกน้อง พรรคพวก ควบคุมดูแลต่อ ธุรกิจบางประเภทก็จำเป็นต้องอาศัยการใช้อำนาจ-อิทธิพลเพื่อป้องกันมิให้มีใครกล้าเข้ามาแข่งขันด้วย และเพื่อทำให้ธุรกิจของตนสามารถขยายตัวเติบโตออกไปอีก ตลอดจนการอาศัยความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับนายทุนใหญ่จากส่วนกลาง และลูกน้องบริวารที่ตนมีอยู่ เช่น กิจการเอเยนต์สุราทุกยี่ห้อ และเบียร์หลายยี่ห้อในจ.ชลบุรี กิจการประเภทนี้นับเป็นส่วนที่จะเฉลี่ยผลประโยชน์ไปสู่พรรคพวกลูกน้องได้กว้างขวางที่

สุด โดยเฉพาะบรรดากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มักจะเป็นลูกน้อง พรรคพวกของ “เจ้าพ่อ ป.” ซึ่งอาจรวมไปถึงสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล ต.แสนสุข และสภาเมืองพัทยา จำนวนหนึ่ง ตลอดจนนักธุรกิจในพื้นที่ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะเป็น “ผู้มีอิทธิพล” พวกเขาได้ประสานผลประโยชน์กันแน่นหนายิ่งขึ้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ “เจ้าพ่อ ป.” มักจะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบของการได้รับความสนับสนุนให้เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือช่วยเหลือให้ได้รับผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าคนอื่นที่ผูกพันใกล้ชิด และมีผลประโยชน์เอื้อต่อกันน้อยกว่า

ลักษณะดังกล่าวทำให้บทบาทของ “เจ้าพ่อ ป.” มีอิทธิพลสูงมากในชุมชน มีความสำคัญต่อการประสานตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของชนชั้นนำด้วยกัน ในโครงสร้างทางอำนาจท้องถิ่น โดยมี “เจ้าพ่อ ป.” อยู่บนยอดสูงสุดของโครงสร้างนี้ และใช้อำนาจ-อิทธิพลผ่าน “ผู้มีอิทธิพล” ระดับรองลงมาทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน “ผู้มีอิทธิพล” เหล่านี้ก็มักจะเป็นผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง หรือทางราชการด้วย อาจกล่าวได้ว่า “ผู้มีอิทธิพล” ระดับรองลงมาเหล่านี้ มักจะได้รับตำแหน่งต่าง ๆ จากการสนับสนุน และการให้อุปถัมภ์จาก “เจ้าพ่อ ป.” ด้วย เมื่อเป็นเช่นกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่าง “เจ้าพ่อ ป.” กับ “ผู้มีอิทธิพล” เหล่านี้ จึงเป็นไปในเชิงอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน

นั่นหมายความว่า อำนาจ-อิทธิพล ของ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่อย่างกว้างขวางในจังหวัดชลบุรี โดย “เจ้าพ่อ ป.” สามารถใช้อำนาจ-อิทธิพลของตนต่อข้าราชการระดับสูงในจังหวัด และใช้ “อิทธิพล” ต่อ “ผู้มีอิทธิพล” รองลงมาคือ พวกสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สภาเมืองพัทยา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นชนชั้นนำในระดับชุมชน ตลอดจนนักเลงท้องถิ่นจำนวนมาก ในข้อสรุปตรงนี้จะยังมองไม่เห็นชัดเจนว่า “เจ้าพ่อ ป.” ใช้อำนาจ-อิทธิพลในทางการเมืองอย่างไร แต่ในหัวข้อต่อไปที่เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของ “เจ้าพ่อ ป.” ในการเลือกตั้ง ส.ส.ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นในประเด็นนี้ ซึ่งสิ่งที่พิจารณาแล้วเกี่ยวกับอำนาจ-อิทธิพล แบบ “นักเลงโต” ของ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” เอง และพรรคพวกลูกน้องมาก ในขณะที่เดียวกันเมื่อ “เจ้าพ่อ ป.” และพรรคพวกลูกน้องมีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้น ก็มีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างอำนาจ-อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ ป.” และพรรคพวกลูกน้องมากขึ้นด้วย ดังนั้นเมื่ออำนาจ-

อิทธิพลของ “เจ้าพ่อ ป.” มีมากขึ้น พร้อม ๆ กับฐานทางเศรษฐกิจที่โตขึ้น จึงมีส่วนสำคัญมากต่อการใช้ “อิทธิพล” ของ “เจ้าพ่อ ป.” ในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบทบาททางการเมืองระดับชาติจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ดังที่จะได้พิจารณาต่อไปนี้

3. บทบาททางการเมืองของ “เจ้าพ่อ ป.” ในการเลือกตั้ง ส.ส.ของจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ พ.ศ.2518 - 2539

ที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ ป.” มีอะไรบ้าง และการเติบโตของทุน ทั้งจากเศรษฐกิจนอกระบบและเศรษฐกิจในระบบเป็นไปอย่างไร มีวัฒนธรรมและอำนาจแบบนักเลงเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไร การมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจที่กว้างขวาง จนสามารถกระจายผลประโยชน์เพื่อสร้างเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ ภายในโครงสร้างชนชั้นนำทางอำนาจและธุรกิจในระดับชุมชน หรือสร้างสายสัมพันธ์ที่โยงใยกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ในกลุ่มของนายสมชาย ในฐานะ “ผู้มีอิทธิพล” ระดับ “เจ้าพ่อ” ใหญ่ นั้นเกิดขึ้นในลักษณะอย่างไร การมีและการใช้อำนาจ-อิทธิพล เพื่อแสวงหาปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของ “เจ้าพ่อ” กระทำในลักษณะอย่างไร ที่สำคัญก็คือ ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ (ทรัพยากรทางการเงิน, ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ) ที่นำมาจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับพรรคพวก บริวาร ลูกน้องของตน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนเพื่อการสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ และสำหรับช่วยเหลืออุปถัมภ์แก่ชาวบ้านส่วนหนึ่งในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ ผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้อำนาจ-อิทธิพล และบารมีของ “เจ้าพ่อ ป.” มีเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งสามารถใช้ “อิทธิพล” ครอบงำข้าราชการระดับสูงในจังหวัด นักการเมืองท้องถิ่น และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางส่วนได้มากขึ้น

ดังนั้นภาวะผู้นำของ “เจ้าพ่อ ป.” ในจังหวัดชลบุรี จึงเด่นชัดในแง่ของการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างผลกระทบต่อคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ส.หรือเป็นปัจจัยสำคัญชี้ขาดว่าใครหรือพรรคใดจะประสบความสำเร็จในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง อย่างน้อยที่สุดก็ในระดับพื้นที่ที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีบารมี อำนาจ-อิทธิพล ชัดเจนที่สุดในบางอำเภอ พิจารณาในแง่นี้ แม้ว่า “เจ้าพ่อ ป.” จะไม่ได้เป็นผู้สมัครเองก็ตาม แต่การสนับสนุนผู้สมัครจำนวนหนึ่ง (หลายคน) ในการเลือกตั้งต่อเนื่องที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2518 - 2539 ทำให้บทบาทและ

อำนาจ-อิทธิพลทางการเมืองของ “เจ้าพ่อ ป.” มีระดับเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้สมัครในสังกัดของตนได้รับเลือกตั้งเข้ามามาก “เจ้าพ่อ ป.” ก็จะสามารถกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นรัฐมนตรีในส่วนของตนที่ควบคุมได้ นั้นย่อมนัยความว่า การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ การได้รับอภิสิทธิ์สัมปทาน และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของตน ย่อมง่ายขึ้นแต่จะใกล้เคียงกับอดีตรัฐมนตรีหลายคนในอดีตเคยมีลักษณะของการเป็น “เจ้าพ่อ” ในท้องถิ่นมาก่อน หรือไม่เป็นเรื่องที่ควรพิจารณาต่อไปในงานชิ้นอื่นอีก

บทบาททางการเมืองของ “เจ้าพ่อ ป.” กับกระบวนการเลือกตั้ง ส.ส. นั้นเริ่มปรากฏชัดเจนตั้งแต่การเลือกตั้งปี 2518 โดยการสนับสนุน นายบุญชู โรจนเสถียร ผู้สมัครพรรคกิจสังคม จากการทำนายบุญชู ได้รับเลือกตั้งในครั้งนี มีผลทำให้ พล.ต.ศิริ สิริโยธิน อดีต ส.ส.ปี 2500 และปี 2512 ไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งนี อย่างไรก็ตามบทบาทในการสนับสนุนผู้สมัครในระยะแรกนี้ เป็นไปอย่างจำกัดไม่เด่นชัด เพราะ “เจ้าพ่อ ป.” มีอิทธิพลอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างน้อยในระดับตำบลหรืออำเภอเท่านั้น และฐานอำนาจทางเศรษฐกิจยังไม่ใหญ่นัก ตลอดจนยังไม่เห็นผลกระทบของอำนาจทางการเมือง ที่มีต่อการเพิ่มอำนาจ-อิทธิพลให้กับตนเองหรือโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ยังไม่เห็นภาพชัดเจน กอปรกับอำนาจ-อิทธิพลมีมากกว่า โดดเด่นมากกว่าขอนายจุมพล สุขภำรงมี ซึ่งเป็นพรรคพวกกันกับ “เจ้าพ่อ ป.” แต่ภายหลังเกิดขัดใจกันระหว่างหาเสียง (ปี 2519) “เจ้าพ่อ ป.” ได้ประกาศกลางตลาดก่อนเลือกตั้งอีก 2 วันว่าจะไม่ช่วยนายบุญชู ซึ่งอยู่ในกลุ่มของนายจุมพลหาคะแนนเสียง ถ้าจะให้ช่วยอีกเขาจะไปตัดคอตีกว่า (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 319 (2529 : 4) ดังนั้นการเลือกตั้งครั้งต่อมามีปี 2522 นายบุญชู โรจนเสถียร จึงไม่ได้รับการเลือกตั้ง และไม่ได้รับการสนับสนุนจาก “เจ้าพ่อ ป.” อีก ทำให้นายบุญชู ต้องไปลงสมัครในจังหวัดอื่น และนับตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา บทบาทของ “เจ้าพ่อ ป.” ในฐานะหัวคะแนนก็ปรากฏเด่นชัดขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการสนับสนุนผู้สมัครในฐานะหัวคะแนนใหญ่ระดับอำเภอ และจังหวัดของ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น นายสนธยา คุณปลื้ม “แป๊ะ” ลูกชายคนโตของเขากล่าวว่า

“พ่อผมถ้าพูดภาษาชาวบ้านก็ว่าเป็นหัวคะแนนมานาน ตั้งแต่สมัย คุณบุญชู โรจนเสถียร พล.อ.ศิริ สิริโยธิน คุณประโยชน์ เนื่องจำนงค์ ที่ลงสมัครในสมัยโน้น คุณตรงค์ สิงห์โตทอง ก็เคยอยู่ที่มเดียวกันมา หัวคะแนนใหญ่นี้ะ

ส่วนมากเป็นคนที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ เป็นคนกว้างขวางรู้จักคนมาก อีกอย่างต้องมีบารมีพอสมควรสามารถที่จะพูดจาชี้แนะได้ว่าควรเลือกใครหรือว่าจะช่วยใครพื้นฐานต้องเป็นคนกว้างขวางช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนทั่วไปที่มีความเดือดร้อน” มติชน 20 ตุลาคม 2534 หน้า 5)

จากตอนที่แล้วได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเครือข่าย ระบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โดยการรู้จักจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ของ “เจ้าพ่อ ป.” กับลูกน้อง บริวารและพรรคพวก ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือ ด้วยทรัพยากรทางการเงินแก่สาธารณชนประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ หรือการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอิทธิพลของตน ดังนั้นการที่ “เจ้าพ่อ ป.” จะขอร้องให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวช่วยหาคะแนนเสียง หรือลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใด พรรคใดจึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก สำหรับ “เจ้าพ่อ ป.” ที่จะใช้อิทธิพลที่มีอยู่ชักจูง โน้มน้าวหัวคะแนนที่มีอิทธิพลรองลงมา และผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนหนึ่งทะเลาะเบาะแว้งให้กับใคร เพราะแท้จริงแล้วหัวคะแนนเหล่านี้ก็มีสถานะเป็นพรรคพวกลูกน้อง ซึ่งอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของตนมาก่อนแล้วนั่นเอง

ส่วนชาวบ้านในจังหวัดชลบุรีจำนวนหนึ่ง ก็ได้รับผลประโยชน์จาก “เจ้าพ่อ ป.” ทั้งในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่คนที่มีความทุกข์ร้อนทางการเงินอยู่เสมอ และความเจริญของเมือง หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ปรากฏออกมาอย่างเป็นรูปธรรมบางส่วน อันเกิดจากผลพวงการสนับสนุนเงินส่วนตัวของเขา ตลอดจนความสามารถในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ต่อส่วนราชการในท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งต่อส่วนราชการของส่วนกลาง เพื่อสร้างสาธารณชนที่ต้องใช้งบประมาณหลายสิบล้านบาทก็มี โดยเฉพาะในอำเภอศรีราชาเองจะเป็นเขตที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอิทธิพลต่อชาวบ้านมากที่สุด เพราะเขาเคยได้รับเลือกตั้งจากชาวบ้านให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในตำบลแสนสุข ในอำเภอนี้ตั้งแต่ทศวรรษที่ 2510 และในปี 2531 เขาก็ได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกเทศมนตรีบางแสน (ต.แสนสุข) โดยไม่มีใครลงสมัครแข่งขันด้วย เงินส่วนตัวที่เขานำมาบริจาคเพื่อช่วยเหลือคนในท้องถิ่นส่วนหนึ่ง และเพื่อจัดสร้างประโยชน์แก่สาธารณะ นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้น

แล้วยังมีตัวอย่างเพิ่มเติม และความนึกคิดที่ต้องการช่วยเหลือคนอื่น และส่วนรวมของ “เจ้าพ่อ ป.” มีตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของเขาเอง เช่น

“คนเดือดร้อนเราช่วยอะไรได้เราก็ช่วยไป... มันมีทุกรูปแบบ นั้นแหละ...ข้าราชการมันก็พึ่งไม่ได้แล้ว มันมีแต่กินเงินเดือนนี้ เราเงินเยอะ... เรานั่งร้านกาแฟก็ปรึกษาได้ เรากินของประชาชนอยู่แล้ว เรามั่นสะดวกกว่าทางราชการหมดแหละ แล้วอะไรที่ทางราชการติดขัด เรามีส่วนช่วยได้ เราก็ช่วย ช่วยทำอะไร ๆ ให้สะดวกไปหมด...เราไม่เคยขัดกับทางราชการหรอ กนโยบายบางอย่างมันยากแก่การปฏิบัติ เราก็ให้คำปรึกษาแก้ไขกันไป เราประสบความสำเร็จมันดีกว่า...มันก็เยอะเหมือนกันนะ บางปีก็เยอะบางปีก็น้อย คนเดือดร้อนมากก็เสียมากหน่อย ... (ช่วย) ทั้งส่วนรวมส่วนตัวแหละ อย่างที่อธิบายว่ามีเงิน (จากส่วนราชการ) อยู่สองล้านบาท แต่ต้องใช้ทั้งหมดห้าล้าน เรามีปัญหาออกเราก็ช่วยเขาออก ... พ่อค้านี้เก่งกำไรอย่างเดียว เรามั่นคนละระบบ มีคนอย่างเราบ้านเมืองถึงเจริญ เรากลัวเสียสละ อย่างจะตัดถนนไปที่ไหน ที่ไม่พอก็ไปขอเขาไม่ให้ก็ไปซื้อ เราทำเพื่อส่วนรวม จริง ๆ จัง ๆ เพราะเราพอมีอยู่บ้างแล้ว ... สุขาภิบาล ไม่มีเงิน เราก็วางแผนให้เขาให้สถานที่เขาเช่า แต่ออกเงินสร้างเอง มีขอเยอะ ส่วนใหญ่ขอการกุศล เมื่อกี้เขามาขอสร้างสำนักงาน ที่ดิน ขอส่วนตัวล้านบาทเอง ขอส่วนตัวทั้งนั้น เราต้องการให้อยู่ แล้วมันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างน้อยใช้คนไกล ๆ ไม่รู้ที่ คนใกล้ก็ต้องมองเห็น เราทำทุกอย่างที่มันดี เงินมันเยอะด้วย ไม่มีตั้งก็ทำไม่ได้ ... กำลังจะทำถนนสี่เลน เราของบกระทรวงมา... (การช่วยท้องถิ่น) คิดไม่ถูกหรอکنับเป็นเงินมันก็ไม่ไหวหรอ กแต่ที่ช่วยหมื่นนี้ช่วยมากที่สุดในประเทศไทยแล้ว มากกว่าใครเขาที่ช่วยท้องถิ่นนี้... (เรื่องการสร้างสลัมให้คนเช่าอยู่ฟรีเขาออกเงิน) แค่ล้านเดียว...(เรื่องการสร้างถนนในตำบลแสนสุข) เรามั่นใจถึงกล้าบุกเบิกถ้าเรามีเราก็ให้ทุกทีแหละ เกิดมาเป็นกำนันปี๊าะนี่กลุ่มใจ

เงินมันเยอะมันรวย ไม่รู้จะเอาไปทำอะไร ไม่รวยยังงั้นไหว ร้องเพลง เพลงเดียวตั้งสองหมื่นห้าแสน (ไปงานกุศล) วันก่อนมันให้ร้องสี่เพลง ให้อีเราก็มียเงินไปแค่แปดหมื่น เลยบอกขอสองเพลง อีกสามหมื่นซื้อลูกโป่งไป ... (ตัดตอนจากการสัมภาษณ์นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป้าะ) เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2531 โดย เวียงรัฐ เนติโพธิ์ 2537 : 167 - 180)

สถานะความเป็น “เจ้าพ่อ” ที่มีอิทธิพลมากของนายสมชาย ที่มีต่อคนในท้องถิ่น บางส่วน จึงมิใช่สิ่งเลวร้าย น่ากลัว เพราะเขาพยายามจะสร้างภาพพจน์บางด้านที่ได้ออกมา เท่าที่โอกาสจะมีในการให้สัมภาษณ์ เพื่อให้คนในท้องถิ่น และสังคมภายนอกมองเห็นว่าเขาสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมโดยส่วนรวมได้ประโยชน์มากกว่าเสีย แม้ว่าบางด้านจะเห็นได้ชัดเจนว่า เขาจะกระทำตนอยู่นอกเหนือกฎหมาย เหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และใช้อิทธิพลที่รุนแรงแสวงหาผลประโยชน์ของตน และพรรคพวกโดยเบียดบังเอาจากชาวบ้าน และส่วนที่รู้ไหลได้จากทางราชการ ดังนั้นจึงมักจะพบว่า เป็นว่า “เจ้าพ่อ ป.” และคนใกล้ชิดพยายามให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนโดยสะท้อนนำเสียงออกมาเสมอว่า เขามิได้เป็น “เจ้าพ่อ” ที่ใช้อิทธิพลรุนแรงที่ทำให้สังคมหรือคนในท้องถิ่นได้รับความเดือดร้อน หรือแม้ว่าเขาจะมีอิทธิพลในทางร้าย ๆ แต่ก็พยายามสร้างสิ่งที่ดีบ้างเป็นการทดแทน หรือลบล้างสิ่งที่ไม่ดีในอดีต ดังนั้นผู้เขียนจึงตระหนักดีในจุดนี้ จึงต้องขึ้นอยู่กับการพิจารณาในการมองเขาด้วยอย่างซึ้งน้ำหนักในเหตุผลทั้งหมด กระนั้นก็ตามก็เป็นสิ่งที่ปฏิเสธได้ยากว่ามีชาวบ้านจำนวนหนึ่ง แม้แต่ทางราชการเองก็มักจะพึ่งพิงขอความช่วยเหลือจาก “เจ้าพ่อ ป.” เมื่อเวลาผ่านไปหลายปีก็ยิ่งส่งผลให้ “เจ้าพ่อ ป.” กลายเป็นหัวคะแนนคนสำคัญใน จ.ชลบุรี สิ่งที่สามารถเชื่อมโยงเหตุผลอันนี้ได้ดีขึ้น ก็คือจากคำให้สัมภาษณ์ของ นายสนธยา คุณปลื้ม ที่กล่าวว่า

“อย่างพ่อผมเอง พ่อมีคำพูดอยู่บ่อย ๆ ว่าคนที่เข้ามาหาเขาแล้ว ถ้าเดือดร้อนมา คน ๆ นั้นไม่เคยผิดหวังกลับไป พ่อต้องช่วยช่วยเหลือตลอดถือเป็นการสร้างบารมีไปในตัว การช่วยเหลือพ่อไม่ได้หวังอามิสสินจ้าง หรือสิ่งตอบแทนอะไรเลย แต่ผลกระทบกลับมาในเรื่องอื่น ถึงตอนเลือกตั้งเราไปขอร้องให้เขาช่วย เขาก็ช่วยเรา ถึงแม้บางคนเป็นผู้สมัครใหม่ ชาวบ้านไม่

รู้จักแต่เขาเลือก เขาช่วยเพราะเราเคยช่วยเขามา” (มติชน 18
พฤษภาคม 2533 : 24)

สำหรับการเลือกสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือผู้สมัครคนใดนั้น “เจ้าพ่อ ป.” ก็มักจะพิจารณาคัดเลือกบุคคลหรือพรรคการเมืองที่ตนมีความสนิทสนมใกล้ชิดเป็นอย่างดีอยู่ก่อนแล้วเพื่อให้ง่ายต่อการเจรจาตกลงในเรื่องต่าง ๆ ที่จะผูกพันกันในภายหลัง หรือมิฉะนั้นก็เคยมีบุญคุณให้การช่วยเหลือต่อกันมาเป็นพิเศษ หรือนับถือเป็นเพื่อนกันมา ตลอดจนช่วยเหลือเพราะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน เช่น กรณีที่ “เจ้าพ่อ ป.” ช่วยสนับสนุน นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ในการลงสมัครรับเลือกตั้งปี 2529 ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งแม้จะอยู่คนละพรรคกับที่ตนสนับสนุนอยู่เดิมก็ตาม และอีกคนหนึ่งคือนายประโยชน์ เนื่องจำนงค์ ในเขตเลือกตั้งที่ 1 “เจ้าพ่อ ป.” ให้สัมภาษณ์ว่า

“ช่วยเพราะต้องการทดแทนบุญคุณ สมพงษ์เขาเป็นระดับ
ผู้อำนวยการฝ่ายของธนาคารศรีนครอยู่ จะกู้เงินจะลงทุน
อะไรนี้ ไม่มีเงินก็ไปเอาที่เขาได้ เขาก็ช่วยเรา ด้าน
ส่วนตัวผมก็ช่วยเขาเยอะ ครั้งนี้ถือว่าจำเป็น (แต่)
ธรรมดาก็ต้องช่วย พี่โยชน์คนหนึ่งละ เพราะเขาเป็น
พี่เขยผม” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 419 (2529 : 12)

ส่วนทัศนคติที่นายสมพงษ์มีต่อนายสมชาย ผู้ให้การสนับสนุนตนเองนั้น พิจารณาได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายสมพงษ์ที่ว่า

“ก้านันช่วยผมเยอะมากออกสตางค์ให้ด้วย มีบางคนคิดว่า
ผมไปหาเสียงด้วยการห่มเงิน ไม่ใช่เลยครับ สตางค์นั้นจริง
ต้องใช้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว ก้านันจ่ายเอง” (มติชนสุดสัปดาห์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 (2529 : 12)

ส่วนนายจรูญ งามพิเชษฐ์ ส.ส.ชลบุรี พรรคกิจสังคม ก็เป็นคนหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจาก “เจ้าพ่อ ป.” จนได้รับเลือกตั้งต่อเนื่องมาหลายสมัย ตั้งแต่ปี 2526 ก็ได้กล่าว

ถึงบทบาทที่โดดเด่นในการที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีศักยภาพอย่างยิ่งในการทำให้ผู้สมัครคนใดได้รับการเลือกตั้งว่าเป็นเพราะ

“ในภาพที่ผมเห็น ตัวกำนันมีแต่สร้างคุณงามความดี ส่วนที่มองกันว่าเป็นผู้มีอิทธิพลนั้น ผมก็กลับเห็นว่าเป็นเรื่องบารมีมากกว่า อย่างเช่น คนมาขอความช่วยเหลือ กำนันก็ช่วย เช่น หางานให้ โดยเฉพาะ คนที่นับถือกำนันอยู่ กำนันจะพยายามสร้างงานให้เขา มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงกับลูกน้องที่ใกล้ชิดหน่อย ท่านก็ให้การคำไปทำ โดยการให้เหล่าที่กำนันเป็นเอเย่นต์อยู่ไปขาย ไม่คิดกำไรเลย ใครทำกำไรได้แค่ไหนก็เอาไปหมด ใครมาขอความช่วยเหลือกำนันก็ให้ตลอด จาก จุดนี้เอง เวลามีการหาเสียงเลือกตั้ง กำนันจะขอร้องใคร ทุกคนก็จะเต็มใจช่วยเหลือ และไม่ได้ร้องขอเงินจาก กำนันด้วย เพราะเพื่อนฝูงหรือลูกน้องกำนันเหล่านั้น ล้วนมีฐานะมั่นคงจากการค้าที่กำนันให้ไป และทุกคนก็กตัญญู เคารพรัก ผมจึงคิดว่าที่กำนันมีนั่นคือบารมีมากกว่า ไม่ใช่ “อิทธิพล” (หลักไทย ปีที่ 9 ฉบับที่ 434 (2533 : 20)

การสนับสนุนแก่ผู้สมัครในการเลือกตั้ง “เจ้าพ่อ ป.” จะไม่คำนึงว่าจะต้องอยู่พรรคใด โดยเฉพาะ หากแต่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าพรรค การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าพรรค ทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับตัว “เจ้าพ่อ ป.” ไม่ชัดเจน และเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในพรรค ซึ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีกับ “เจ้าพ่อ ป.” ต้องการย้ายไปอยู่พรรคอื่นเพราะความขัดแย้งภายในพรรค ก็มักจะทำให้ “เจ้าพ่อ ป.” โยกย้ายการสนับสนุนตามไปด้วย เช่น กรณีนายพงส์ สารสิน ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นการส่วนตัวกับ “เจ้าพ่อ ป.” ออกจากพรรคกิจสังคม “เจ้าพ่อ ป.” ก็ออกตามนายพงส์เพื่อไปอยู่พรรคสามัคคีธรรมด้วยกัน ลักษณะดังกล่าวมีผลเสียต่อความเข้มแข็งของพรรคการเมือง และเติบโตเป็นพรรคใหญ่ได้ยาก นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันของสมาชิกในพรรคไม่ได้ผูกพันกันด้วยอุดมการณ์ แต่เป็นการผูกพันกันด้วยผล

ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า และสามารถคิดต่อไปได้ว่ากลุ่มส.ส.แต่ละกลุ่มที่อยู่ในพรรคนั้น จะทำให้เกิดความแตกแยกในพรรคได้ด้วย หากการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี ไม่สามารถ ทำให้ทุกกลุ่มพอใจได้ทั้งหมดเมื่อพรรคได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล ดังจะเห็นได้ว่า “เจ้าพ่อ ป.” ได้กล่าวให้สัมภาษณ์ในหลายแห่งว่า ตนให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าพรรค “เจ้าพ่อ ป.” ไม่เคยเป็นสมาชิกของพรรคใดด้วยซ้ำ) เช่น

“เรามั่นใจพวกเขาไม่เอาพรรค... ผมยึดตัวบุคคล ไม่ยึดพรรค
 ที่นี้เรายึดตัวบุคคล... ทุกฝ่ายก็สนิทกับผมหมด ไม่ว่าพรรค
 ไหนก็สนิทกันหมด พุดง่าย ๆ เรามั่นใจพวกเขา ไม่เอาพรรค
 หลายพรรคแต่พวกเขาเหมือนกันหมดถือว่าใช้ได้” (มติชนสุดสัปดาห์
 ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 (2529 : 11 - 12)

ลักษณะการโยกย้ายการสนับสนุนพรรคการเมืองของ “เจ้าพ่อ ป.” ก็เท่ากับทำให้ ส.ส.ในพรรคที่ “เจ้าพ่อ ป.” ให้การสนับสนุนกลุ่มหนึ่งจำเป็นต้องโยกย้ายพรรคตามผู้สนับสนุนของตนเอง เสมือนหนึ่ง “เจ้าพ่อ ป.” เป็นหัวหน้ากลุ่มในพรรค ซึ่งมีบทบาทอิทธิพลมากกว่าหัวหน้าพรรคเสียอีกในแง่หนึ่ง และอาจจะคิดได้อีกว่า ในอนาคตหาก “เจ้าพ่อ ป.” มีความต้องการมากกว่าการลาของผู้สมัครให้เป็นไปตามความต้องการของตนเพียงแต่การโยกย้ายพรรคตามความผูกพันในเชิงผลประโยชน์ที่มีมาก่อน จะทำให้เกิดผลกระทบเช่นไรต่อระบบรัฐสภาของไทย ดังเช่นที่เกิดขึ้นมาแล้ว ในกรณีที่ “เสี้ยมเสี้ยม” จ.ขอนแก่น เปลี่ยนแปลงการยื่นมติไม่ไว้วางใจ พล.อ.เปรมได้ (โดยคนอื่นหรือแม้กระทั่งหัวหน้าพรรคยังขมขื่นกับเรื่องนี้มาแล้ว โดยการนั่งเสลิกอปเตอร์มากับ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ที่ใช้เฉพาะงานราชการ แต่ได้นำมาใช้ปฏิบัติการเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยส่วนตัว) ด้วยการสั่งให้ ส.ส.พรรคกิจประชาคม 5 คน กระทำการถอนชื่อการเปิดอภิปรายนั้นเสีย เป็นต้น “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวถึงลักษณะการโยกย้ายการสนับสนุนพรรคของตนเองเมื่อถูกถามว่า เหตุที่ส่งผู้สมัครสังกัดพรรคสามัคคีธรรม เพราะอะไร “เจ้าพ่อ ป.” ตอบว่า

“เดิมเราอยู่สังกัดพรรคกิจสังคม เพราะผมอยู่กับพี่หงส์
 (หงส์ สารสิน) พอมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในพรรคพี่หงส์เลย
 แยกพรรคออกมาแล้ว ตั้งพรรคประชาธิปไตย เราอยู่ในสายนี้

ก็ออกมาด้วย โดยที่เราไม่มีสาเหตุกับใครทั้งสิ้น เราจะมาตั้งพรรคกันใหม่ เพราะพรรคพวกที่เหลืออยู่ในพรรคกิจสังคมผมไม่สนิทสนมเหมือนกับพี่พงส์ เมื่อพี่พงส์ถอนตัวออกไปก็มีพรรคอื่นมาชวนหลายพรรค แต่ที่มาสังกัดพรรคสามัคคีธรรม เพราะว่าตั้งแต่ระดับผู้ใหญ่ลงมานั้น เป็นคนกิจสังคมเสียส่วนใหญ่ มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดี พูดอะไรก็พูดกันง่าย แนวนโยบายก็พอไปกันได้ไม่ว่าเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องส่วนรวมก็ดี จึงตัดสินใจมาพรรคสามัคคีธรรม และโดยส่วนตัวเราสนิทสนมกันมานานแล้ว แต่ถ้าจะพูดว่าเราเป็นคนของมนตรีคงไม่ใช่ เพราะสนิทสนมกันแบบธรรมดา พูดกันง่าย ๆ ว่า ถ้าเป็นคุณพงส์นั้น เรามีบุญคุณกัน เคยให้งานเราทำ เขาไปไหนเราก็ไปด้วย” (มติชน 5 มกราคม 2535 : 3)

พิจารณาด้านที่ “เจ้าพ่อ ป.” ในปัจจุบันต่างกับ “เจ้าพ่อ ป.” ในอดีต ในแง่ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา เขาเป็นผู้กำหนดว่าจะเลือกอยู่พรรคไหนก็ได้มีมาให้เลือกหลายพรรค โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกพรรคนั้น แต่กลับมีบทบาทในพรรคไม่แพ้ผู้นำพรรค เฉพาะในบางกรณี เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ละครั้งในสังกัดพรรคการเมืองเดิมหรือเปลี่ยนไปสังกัดพรรคอื่น ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของ “เจ้าพ่อ ป.” มากกว่าความต้องการของผู้สมัครฯ แต่ “เจ้าพ่อ ป.” จะเลือกสนับสนุนพรรคไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้น

“ส่วนใหญ่ได้เคลียร์กับพรรคการเมืองอื่น ๆ หมดแล้ว การตัดสินใจว่าจะไปอยู่พรรคใดเป็นเรื่องใหญ่เหมือนกัน ถ้าไปอยู่พรรคที่ไม่ดีประชาชนก็มองไปในทางที่ไม่ดี จึงต้องมีการวิเคราะห์กัน การจะไปอยู่พรรคอื่นที่มาติดต่อไว้มีหลายอย่างที่ติดขัด เราก็พูดกับผู้ใหญ่เรียบร้อยแล้ว ไม่ว่ากันที่จะไปลงพรรคสามัคคีธรรม ส่วนที่ตัดสินใจชักช้าก็เพราะมีผู้ใหญ่ที่เราเกรงใจมาชักชวนให้เราสนับสนุน เราก็อยากจะสนับสนุนและบางทีมีผู้ใหญ่มาพูดให้เราช่วย โดยเอาคนอื่นมาลงสมัครก็ไม่ว่าเขามีความรับผิดชอบแค่ไหน และที่สำคัญยังมีการ

ชักชวนส.ส.คนอื่นมาร่วมลงสมัครแล้วจะแบ่งส.ส.ของเราออกไปเราก็สนใจไปลงกับเขาไม่ได้ เราจัดเป็นที่มอยู่แล้วไม่อยากจะเอาผู้หนึ่งผู้ใดออก ถ้าส่งไปเต็ม ๆ ทั้ง 6 คนก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าให้คนอื่นเข้ามาร่วมด้วยแล้ว เราก็ต้องรับผิดชอบหลาย ๆ คน ไม่รู้จะจับต้นชนปลายกับใครที่มาติดต่อแต่ละคนก็ไม่คุ้นเคย มีผู้ใหญ่บางคนเท่านั้นเองที่เรานับถือก็ตั้งใจจะช่วยคนอื่นมาทำเสียหายหมด มาแบ่งของเราไปทำให้ไม่ได้”
(มติชน 5 มกราคม 2535 : 3)

และที่น่าสนใจคือ จากการให้สัมภาษณ์ของ นายสนธยา คุณปลื้ม (ลูกชายกำนันเป๊าะ) ต่อคำถามที่ว่าคิดจะเลือกลงสมัครฯ ส.ส.พรรคไหน นายสนธยา ตอบว่า

“เกือบทุกพรรคติดต่ออยากให้เราไปร่วมด้วย เป็นต้นว่า พรรคความหวังใหม่ พรรคสามัคคีธรรม ฯลฯ สำหรับพรรคสามัคคีธรรม คุณสมพงษ์ (อมรวีวัฒน์) เป็นคนมาเป็นตัวประสานระหว่างพรรคสามัคคีธรรมกับคุณพ่อ โดยส่วนตัวแล้ว คุณพงส์กับคุณพ่อมีความสนิทสนมเหมือนกับเป็นเพื่อน พี่น้องกัน ถือเป็นพรรคพวก เป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือกัน อย่างไรก็ตามเรายังไม่ถือว่ามีความเลือกแค่สอง คือความหวังใหม่ หรือสามัคคีธรรม เรายังไม่ถือสังกัดพรรคไหน เป็นเพื่อนกัน ผมไม่รู้จะพูดยังไง ทางผู้ใหญ่ก็สนิทกันทั้งนั้นเลย พอเข้ามาหาคุณพ่อก็ไม่รับปากบอกขอดูรัฐธรรมนูญก่อนว่าจะออกมาในรูปแบบไหน ขอเวลาหน่อย (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 582)
(2534 : 22)

จะเห็นได้ว่าโอกาสที่ “เจ้าพ่อ ป.” จะเลือกสนับสนุนพรรคไหนมีมากยิ่งขึ้นกว่าก่อน แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความสำคัญที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่ในฐานะที่เป็นคนมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจดี พรรคไม่จำเป็นต้องให้การสนับสนุนทางการเงินแต่อย่างใด แต่โอกาสที่จะได้ที่นั่งส.ส.จำนวนหนึ่ง 5 - 10 คน หรือมากน้อยกว่านี้ตามปัจจัยแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นได้ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือช่วงการรณรงค์หาเสียงที่สำคัญคือ “เจ้าพ่อ ป.” มีอำนาจ-

อิทธิพลสูงมากในจ.ชลบุรี กระจายไปในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ทำให้ผู้สมัครที่จะได้รับ การสนับสนุนช่วยเหลือทางการเงิน และอำนาจ-อิทธิพล ที่มีอยู่เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน แต่ “เจ้าพ่อ ป.” จะตกลงเลือกสนับสนุนพรรคไหน หรือจะจัดทีมผู้สมัครของตนลงใน พรรคไหนนั้นก็อยู่ที่ (ดูจากคำให้สัมภาษณ์ของกำนันเป๊าะ)

“...เหตุที่ลูกทีมของผมเข้าสังกัดพรรคสามัคคีธรรม เพราะที่พงษ์ สารสิน เขาแยกตัวออกมาจากพรรคกิจสังคมเพื่อตั้งพรรคใหม่ เราอยู่ในสาขาเดียวกันก็ต้องติดตามมาด้วย และมาอยู่พรรคสามัคคี ธรรม ก็เพราะผู้ใหญ่หลายคนที่น่าเชื่อถือมาอยู่พรรคนี้ เราก็ต้องตามมา ด้วย เพราะเวลาพูดจาอะไรกันมันเข้าใจและง่ายกว่าที่จะพูดกับคน อื่นและพรรคอื่น” (บ้านเมือง 6 มกราคม 2535) พอดิพรรคสามัคคี ธรรมมีพรรคพวกเก่า ๆ อยู่ ก็เลยเข้ามาสังกัด ปัญหาความขัดแย้ง ไม่มี เพราะคุยกันรู้เรื่อง” (บ้านเมือง 12 มกราคม 2535)

ส่วนการที่ “เจ้าพ่อ ป.” ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเสียเอง ทั้งที่ตนเองมีศักยภาพทาง เศรษฐกิจสูง และที่ผ่านมาก็พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าตนเองสามารถควบคุมหัวคะแนน และ คะแนนเสียงในจ.ชลบุรีได้ค่อนข้างมาก ซึ่งถ้า “เจ้าพ่อ ป.” ลงสมัครเองโอกาสที่จะได้รับ ตำแหน่งทางการเมืองสำคัญก็จะมีได้ง่าย ดังที่นายนิคม แส่นเจริญ ญาติผู้ใกล้ชิดของตนก็ ประสบความสำเร็จทางการเมืองในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาแล้ว แต่จะมีความสามารถ ในการกำกับดูแล ริเริ่มงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบตามตำแหน่งที่ตนได้รับแต่งตั้ง เพราะโควตาที่จัดสรรให้นั้นหรือไม่เป็นที่สงสัยอยู่มาก ในทางส่วนตัวนายสมชาย ก็มีข้อ จำกัดทางกฎหมาย ด้วยคุณสมบัติทางการศึกษา และเหตุผลส่วนตัวในการที่จะเข้าไปทำงาน ทางการเมืองโดยตรงในรัฐสภา ดังที่ “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวถึงตนเองว่า

“ขีดความสามารถเราอาจจะถึงจริง แต่ความรู้ผมมีแค่ ป.4 ผมก็ต้อง พิจารณาตัวเอง... เราอยู่อย่างนี้เรามีชื่อเสียงกว่า ยังติดคนอื่นได้ เราลงสมัครไปเราไม่มีความรู้ เขาจะตั้งให้เราเป็นอะไรก็ตั้งไม่ได้ เข้าไปผลอ ๆ ทำอะไรไม่ได้ก็ถูกเขาด่า อย่างนี้ก็เลยไม่ลงสมัครรับ เลือกตั้ง และ... ผมมันคนตรงไปตรงมา เห็นอะไร ๆ เทะ ๆ ใน

สภาพเดียวกันก็ต้องไปนั่งทะเลาะกะเขาอีก อคว่าเขาไม่ได้” (ไทยรัฐ 15 มิถุนายน 2531) ไม่ไหว (การเมืองในรัฐสภา. รัฐบาลหรือพรรคการเมือง) แยกแยกกันด้วยเรื่องส่วนตัวทั้งนั้น ผมเกลียดฉิบหาย ผมถึงเป็น ส.ส. ไม่ได้เป็น ก็ต้องไปต่อยกับเขาแน่ ๆ ... เพราะเอาเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยว” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 : 13)

สำหรับกลยุทธ์ในการหาคะแนนเสียงเพื่อให้ได้เป็นส.ส. นั้นโดยทั่วไป อาจจะกระทำกันโดยใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง หรือผิดกฎหมายควบคู่กันไปด้วยในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้ค่าตอบแทนหัวคะแนน เพื่อนำเงินไปซื้อเสียงโดยตรง การจัดเลี้ยงในหมู่บ้าน การใช้อิทธิพล และเงินซื้อกรรมการหน่วยเลือกตั้ง เพื่อให้กรรมการปฏิบัติบิดเบือนเงื่อนไขที่วางเอาไว้ โดยการงดเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ ในการควบคุมหน่วยเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ฯลฯ สำหรับกลไกในการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวถึงตัวอย่างวิธีการของตนว่า

“...พวกกันจริง ๆ แล้วลงกันราว ๆ 60 % เท่านั้น แต่คะแนนที่ออกมา (80 %) พวกกันตรง ๆ คือเราใส่ให้เองบ้าง มันลงคะแนนวันอาทิตย์นี่แม่ค้ามันเยอะ ไม่ค่อยจะว่างมาลงกัน ไม่ค่อยเท่าไร บางที่มีจังหวัดเราจะลงได้ก็ลง อย่าง มศว. บางแสน พันกว่าคนมาลงไม่ถึง 2 % แล้วก็ผีไปลงด้วยนะ เราไม่ค่อยอยากไปยุ่ง พวกอาจารย์ทั้งนั้น เดี่ยว (ถูก) โวย... บอกให้ก็ได้คือ เรามีบัตรประชาชนกรรมการเราซึ่งกันอยู่ มันก็เห็นนะว่าคนนี่ไม่ใช่ มันก็ทำไม่รู้ซะ ถีบบัตรประชาชนเข้าไป ชื่อใครก็ได้ใส่ได้ใช้บัตรเราเองนี่แหละ คนอื่นจะรู้ได้ยังไงว่าบัตรใคร นี่เป็นวิธีง่าย ๆ ให้อย่างมาลงมาขีดเติมอะไรนี่ไม่มีใครเขาทำหรอกเดี๋ยวติดคุก แต่อย่างนี้มันไม่รู้หรอก ตามอำเภอเขาก็อยากได้เปอร์เซ็นต์สูง คนลงเปอร์เซ็นต์สูง คนลงเยอะเขาชอบ เขาได้ซื้อเสียง ผลอ ๆ ล่อรางวัลอีก แต่ไม่ค่อยมีหลายที่หรอก เอาไว้ที่ไม่มีเวลามาลง

จริง ๆ เราก็ช่วยลงให้ ไอ้โง่กันจิง ๆ ไม่มีหรอก” (มติชน
 สุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 2529 : 14)

ส่วนระบบหัวคะแนนของ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น โดยส่วนใหญ่ใช้หัวคะแนนที่เป็น
 กำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอิทธิพลในระดับหมู่บ้าน ตำบล หัวคะแนนเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจาก
 ความผูกพันกันในระบบอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันอยู่เสมอกับ “เจ้าพ่อ
 ป.” ดังนั้นบรรดาหัวคะแนนนี้จะทำหน้าที่ในการหาคะแนนเสียง เพื่อสนับสนุนผู้สมัครได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจากการเลือกตั้งหลายครั้งที่ผ่านมา ผลสำเร็จในการหาคะแนน
 เสียงในระดับตำบล และหมู่บ้าน ที่สำคัญมากก็คือ สามารถควบคุมคะแนนเสียงได้โดยตรง
 ในระดับพื้นที่ โดยใช้หัวคะแนนหลักที่ตนมีอยู่ เพราะการได้หัวคะแนนที่ใกล้ชิดผูกพัน
 และมีอิทธิพลต่อประชาชนในพื้นที่เล็ก ๆ ย่อมง่ายต่อการชักจูง โน้มน้าว ประชาชนให้ไป
 ใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเทคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใด ซึ่งในเขตชนบท หรือในต่างจังหวัด
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เคารพนับถือ การได้รับ
 เลือกตั้งให้เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ย่อมต้องมีฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จากประชาชนนั้น
 เอง ดังที่ “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวถึงหัวคะแนนของตนว่า

“หัวคะแนนมันก็ตั้งใจทำงานกันทั้งนั้น แต่ละคนมันก็มีเพาเวอร์
 (อำนาจ) กันทั้งนั้น ถิ่นใครถิ่นมัน พุดง่าย ๆ คือ พวกใครพวกมัน...
 (หัวคะแนนของ “เจ้าพ่อ ป.”)... ส่วนใหญ่ 80 % ไว้วางใจได้”
 (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 (2529 : 12)

“เป็นเรื่องธรรมดาที่ผมรู้จักคนมากมาย เพราะเคยได้ช่วยเหลือคนมา
 มาก...ในเครือข่ายนี้ ส่วนใหญ่เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่หลัก
 เป็นหัวคะแนน ตอนหลังก็หันมายึดอาชีพเป็นนายหน้าค้าที่ดินกัน หรือ
 เป็นเอเยนต์เหล้า ขณะนี้แต่ละคนก็มีเงินคนละ 10 ล้านบาท 100 ล้าน
 บ้าง” (ผู้จัดการ 11 - 17 มิถุนายน 2533 : 55)

“แต่ละอำเภอนี้ เขตผมยันสกัดหีบธุรกิจผมทุกแห่งไข่ไข่มหะ ค้าเหล้า
 ทั้งจังหวัดเลย ของผมมีหัวคะแนนอยู่ แต่ละคนแต่ละอำเภอ ใคร

เดือดร้อนก็วิ่งมาหาผม... เวลา (ชาวบ้าน) เดือดร้อนจะไปหา (ส.ส.) ที่ไหน ก็ต้องหาผู้แทนอีกที ก็คือผมหรือไม่กี่ลูกน้องผม อย่างอยู่ที่พัทธาก็ไปหานายก (สภาเมืองพัทธยา) มั่ง หลูกน้องผมบ้าง อะไรช่วยได้เค้าช่วยไปหมด อะไรที่เหนือปากว่าแรง เค้าช่วยไม่ไหว ถึงจะเลยมา” (นิตยสารดิฉัน. ปีที่ 9 ฉบับที่ 214 (2529 : 43)

เนื่องจากลูกน้องของ “เจ้าพ่อ ป.” ที่เป็นหัวคะแนนมักจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ 80 % ไว้ใจได้ ทั้งนี้เพราะลูกน้อง “เจ้าพ่อ ป.” มีความผูกพันเชื่อมโยงในทาง ธุรกิจ และผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันอย่างลึกซึ้ง หรือในฐานะที่ “เจ้าพ่อ ป.” เป็นผู้อุปถัมภ์ลูกน้อง โดยสามารถให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการลงทุนทำธุรกิจ แต่ธุรกิจนี้แทบจะไม่ต้องลงทุนทางการเงินเลย หรือไม่มีโอกาสขาดทุนมีแต่กำไรมากขึ้น ดังนั้นการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ส่วนนี้ไปให้ลูกน้องจึงทำได้ง่ายขึ้น เพราะตนเองไม่ต้องจ่ายเงินที่มาจากกระเป๋าตนเอง ความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของลูกน้องที่มีต่อ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น ก็อยู่ตรงที่การได้รับผลประโยชน์เป็นเอเยนต์สุราระยะยาวนานหลายปี ดังนั้นชนชั้นนำทางอำนาจในท้องถิ่นในโครงสร้างเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่กว้างขวางกระจายไปถึงระดับผู้นำของตำบล หมู่บ้าน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้นำเหล่านี้จะใช้อำนาจ-อิทธิพลของตนเพื่อระดมคะแนนเสียงในพื้นที่ให้สนับสนุนผู้สมัครคนใด ตามคำสั่งหรือการชักจูงของ “เจ้าพ่อ ป.”

นั่นหมายความว่า “เจ้าพ่อ ป.” ได้ใช้อำนาจ-อิทธิพลของตนภายในกระบวนการเลือกตั้งส.ส.ผ่านทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลสำเร็จมากที่สุดและเหนียวน้อย ความสับสนของ “เจ้าพ่อ” หลายคนหรือแม้แต่ต้นักการเมืองเองที่ไม่เข้าใจความหมายของการมี และการใช้อำนาจ-อิทธิพลทำให้วิวาทะที่เกิดขึ้นในแง่ นี้ มักจะเลื่อนลอย สับสน กล่าวคือ “เจ้าพ่อ” แทบทุกคนจะปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้เป็น “เจ้าพ่อ” ไม่มีหรือไม่ได้ใช้อำนาจ-อิทธิพล แต่ในขณะที่เดียวกันกลับยอมรับว่าตนเองสามารถใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นกลไกสำคัญในการหาคะแนนเสียง เป็นต้น พิจารณาในแง่ นี้คงจะเป็นการยากมากหรือเกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่มีผู้สมัครที่ “เจ้าพ่อ ป.” สนับสนุนจะได้คะแนนเสียงแต่ละพื้นที่ในเขตตำบล หมู่บ้าน จำนวนมากครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางไปทั่วจังหวัด ถ้าขาดหัวคะแนนที่มีประสิทธิภาพ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างชัด

เจน เพราะกฎหมายกำหนดมิให้ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กระทำการใด ๆ อันเป็นการชักจูง โน้มน้าว ระดมคนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ฉะนั้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง นายสมชายได้กล่าว เสมอว่าตนเองได้ใช้ห้วคะแนนที่เป็นกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ลักษณะเช่นนี้ตัว “เจ้าพ่อ ป.” เอง อาจจะกระทำการโดยมิชอบในการใช้วิธีการที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้งที่กำหนดไว้ ตลอดมาหลายสมัย

ในอีกแง่หนึ่งที่สำคัญ หาก “เจ้าพ่อ ป.” ไม่มีฐานคะแนนเสียงที่ถูกระดมโดยห้วคะแนนที่เป็นกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เกือบทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งมีประสิทธิภาพมากก็ไม่แน่หรือเป็นไปได้ยากมากที่ “เจ้าพ่อ ป.” จะหาคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครด้วยวิธีการอื่น ๆ แล้วสามารถ ชนะการเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตามห้วคะแนนตามอำเภอ ตำบล และย่อยลงมาถึงหมู่บ้าน บางส่วนก็จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับการได้คะแนนเสียง เพราะห้วคะแนนเหล่านี้จำเป็นต้องใช้จ่ายเงิน โดยการจัดเลี้ยงชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก ในลักษณะเช่นนี้อาจต้องจ่ายเงินหลายล้านบาท เฉพาะเขตเดียว (เขต 2) ก่อนปี 2529 คือ (2526) จะต้องใช้งบประมาณ 3 - 4 ล้านบาท ในปัจจุบันก็น่าจะมากกว่าเป็นเท่าตัวก็ได้ ที่กล่าวมานี้สามารถพิจารณาได้จากการให้สัมภาษณ์ของ “เจ้าพ่อ ป.” จากคำถามที่ว่า เลือกตั้งแต่ละครั้งกำหนดต้องเสียเงิน เพราะหาเสียงประมาณเท่าไร? เขากล่าวว่า

“ก็ไม่แน่นอน ให้ห้วคะแนนไปตามตำบลต่าง ๆ เราก็รู้ว่าตำบลไหน หมู่ไหนมันใหญ่ ค่าใช้จ่ายมันมากก็คนละหมื่นสองหมื่น บางแห่งถ้าไม่ต้องใช้จ่ายก็ไม่ต้องให้ แต่ส่วนใหญ่ก็ต้องให้เพราะพวกนี้มันต้องกิน ต้องเลี้ยงคนอื่น แต่ของเราเรื่องเอาเงินไปจ้างไม่มี... เฉพาะเขต 2 ที่ กะจะให้ให้น้อยที่สุด เพราะอำเภอหนึ่ง ๆ เอาเข้าจริง ๆ แล้วไม่ เอาตามกฎหมาย 4 - 5 แสนก็ไม่อยู่ ค่ากินมันก็กินอยู่แล้วใช้จริง ๆ เฉพาะห้วคะแนนก็ 2 - 3 แสน เรามันพวกเยอะกินกันก็ที่เป็นหมื่น กินกันเป็นเดือนก็เป็นล้าน แต่ก่อนนี้ใช้กันจริง ๆ 3 - 4 ล้านนะ เฉพาะเขตเดียว 3 - 4 อำเภอนี้ อำเภอละ 7 - 8 แสนนี่แน่ ๆ เลย บางละมุนนี่เสียงแน่นเลย ใช้เงินในการหาเสียงไม่ค่อยเท่าไร? ไป กินกันเสียมาก เวลาหาเสียงแล้วกลับมาที่ต้องกิน” (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3004 (2529 : 13)

อย่างไรก็ตาม หัวคะแนนตามตำบล หมู่บ้าน ที่ “เจ้าพ่อ ป.” มีอยู่ก็เชื่อว่าทุกคนที่ไม่เบียดเบียน ขอตกลงที่กระทำด้วยวาจา และเกิดกรณีการเบียดเบียนหรือไม่กระทำตามขอตกลงว่าจะหาคะแนนเสียงให้ได้ดังกล่าว ความรุนแรงอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจ-อิทธิพลก็มักจะเกิดขึ้นภายหลังการเลือกตั้งไม่นานนัก กล่าวคือ การเลือกตั้งใน จ.ชลบุรีมีลักษณะการใช้วิธีการรุนแรงมาก ตัวอย่างเช่น ภายหลังจากการเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคมเป็นต้นมา มีข่าวว่าหัวคะแนนบางรายถูกเรียกมาพบ “เจ้าพ่อ” เพื่อสอบถามถึงเหตุผลเกี่ยวกับการไม่สามารถหาคะแนนเสียงตามที่ได้ตกลงกันไว้ และปรากฏว่าในภายหลังหัวคะแนนที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางรายได้เสียชีวิตไปหลายคน ด้วยการถูกล้างสารจากอาวุธร้ายแรง โดยกลุ่มมือปืนกลุ่มหนึ่ง หัวคะแนนที่เสียชีวิตไปหลายคนอาจจะเกิดจากคำพูดของ “เจ้าพ่อ” ที่ว่า “ต่อไปนี่เราก็ไม่ต้องเห็นหน้ากันอีก” รายชื่อของหัวคะแนนที่เสียชีวิต และปรากฏในสื่อมวลชนมีหลายคน ซึ่งมีทั้งหัวคะแนนของพรรคกิจสังคม และพรรคก้าวหน้า ดังนี้คือ

1. วันที่ 7 สิงหาคม มือปืนนับ 10 คน ลอบยิงนายอำนาจ มาลัยรัก หรือ “เล็ก หมิ่นจิตต์” ด้วยปืนเอ็ม-16 และอาค้ำ เกือบ 200 นัด เสียชีวิตการถยนต์ สำหรับนายเล็ก หมิ่นจิตต์ ผู้นี้มีประวัติเป็นนักเลงดั่งบ้านหมิ่นจิตต์ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี เคยเป็นลูกน้องคนสนิทของอดีตส.ส.ประโยชน์ เนื่องจำนงค์ และเป็นหัวคะแนนที่สำคัญคนหนึ่งในเขตบ้านบึงให้กับกำนันเป๊าะ
2. วันที่ 8 สิงหาคม นายขจิต เกตุแจ้ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12 ตำบล ห้วยแจ้ อ.บางละมุง ถูกคนร้ายสังหารถึงแก่ความตาย 3. นาย ละม่อม งามชื่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 ต.บ่อวิน อ.ศรีราชา ถูกกลุ่มคนร้ายสังหารโหดเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 4. วันที่ 26 สิงหาคม จ.อ.กมล อิศระวิริยะกุล นายแพทย์ประจำตำบลบ้านโป่ง อ.บางละมุง ถูกมือปืนบุกยิงตายคาบ้าน บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคกิจสังคม ในทางการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า บางคนมีปัญหาความขัดแย้งส่วนตัว แต่หากจะมองสาเหตุในทางการเมืองแล้วพบว่า บางรายถูกตามเก็บด้วยฝีมือพวกเดียวกัน เนื่องจากผลคะแนนไม่ได้ตามเป้า

สันนิษฐานว่าจะเกิดการเบียดกันเองจนเป็นเหตุให้ถูกยิงถึง ส่วน
 รายที่ 5 ซึ่งกลายเป็นเรื่องครึกโครมขึ้นมา ก็เพราะถูกสั่งฆ่าคือ
 คือ นายศุภกิจ ประสมทรัพย์ หรือกำนันหลี่ อดีตกำนันดังแห่ง
 ต.ธาตุทอง อ.บ่อทอง กำนันหลี่ผู้นี้คือฐานคะแนนใหญ่ของ
 พรรคก้าวหน้าในเขต อ.บ่อทอง โดยเป็นหัวหน้าคะแนนสนับสนุน
 นายอุทัย พิมพ์ใจชน หัวหน้าพรรคก้าวหน้า และนายตรงค์
 สิงห์โตทอง รองหัวหน้าพรรคก้าวหน้า และถัดจากกำนันหลี่อีก
 วันเดียว คือ วันที่ 1 กันยายน นายประยุทธ ประธานสภาพษ
 กำนัน ต.ทุ่งขวาง อ.พนัสนิคม ก็ถูกยิงตาย สำหรับนายประยุทธ
 ผู้นี้เป็นหัวหน้าคะแนนสำคัญของพรรคก้าวหน้าในพื้นที่
 อ.พนัสนิคม (มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 419 (2531 : 12)
 (นอกจากนั้น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2535 นายวิเชียร ขวัญยืน
 (ผู้ใหญ่) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต.บ้านโป่ง อ.บางละมุง ก็ถูกยิงตาย
 ก่อนการเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 ซึ่งผู้ใหญ่เป็นหัวหน้าคะแนนให้
 กับพรรคกิจสังคม และต่อมาก็คือพรรคสามัคคีธรรม และวันที่ 31
 กรกฎาคม 2535 นายสุชัย ธนาวรรณ หรือชัยขาว นายเทศมนตรี
 ต.บ้านบึง ก็ถูกยิงตาย และมีข่าวว่าเป็นเพราะไม่ทำตามข้อตกลง
 ที่ให้ไว้กับ “ผู้มีอิทธิพล” เมื่อคราวเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535)

พิจารณาจากการตายของหัวหน้าเหล่านี้ น่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา
 ในเดือนก่อน นับว่าเป็นลักษณะของการใช้อำนาจ-อิทธิพลที่รุนแรงมาก ในระยะเวลาห่าง
 กันไม่กี่วันมีหัวหน้าคะแนนถูกฆาตกรรมไปถึง 7 ราย และในการเลือกตั้งครั้งที่ 16 (22
 มีนาคม 2535 รวมทั้งครั้งที่ 17 (13 กันยายน 2535) ก็มีหัวหน้าที่เป็นระดับผู้ใหญ่
 บ้าน และนายเทศมนตรีถูกยิงตายเพิ่มขึ้นอีก

นอกจากนั้นยังมีกลโกงเลือกตั้งอื่น ๆ อีก แต่จะไม่ขอพิจารณาลงไปในรายละเอียด
 ซึ่งก็มีแง่มุมที่น่าสนใจไม่แพ้กัน เช่น “เจ้าพ่อ ป.” กล่าวถึงในทำนองว่า การเลือกตั้งที่ผ่าน
 มาปี 2535 มีการเล่นการพนันกันอย่างมากมาย ในวงเงินไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท แต่การเล่น
 การพนัน ฝ่ายที่เล่นก่อนก็คือ “เจ้าพ่อ ป.” แต่ไม่คิดว่าจะระบอบไปทั่วจังหวัด โดยใช้หัว

คะแนนไปต่อไว้ในอัตราหลายเท่าตัวในพื้นที่บางแห่งที่ต้องควบคุม แต่ภายหลังปรากฏว่า ฝ่าย “เจ้าพ่อ ป.” เองกลับถูกใช้วิธีเดียวกันตัดคะแนนเสียง ซึ่งตรวจสอบกันเองพบว่า ถูกต่อกลับด้วยอัตรา 6 - 7 ต่อ 1 และใช้เงินกันถึง 40 - 50 ล้านบาท (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใกล้ชิด “เจ้าพ่อ ป.” รายหนึ่ง) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ฝ่าย “เจ้าพ่อ ป.” ได้ที่นั่งเพียง 2 ที่นั่งในการเลือกตั้งครั้งที่ 17 นี้ “เจ้าพ่อ ป.” จึงออกมาร้องภายหลังการเลือกตั้งว่า เขาถูกโกงการเลือกตั้งจากผู้สมัครของพรรคอื่น

โดยสรุป “เจ้าพ่อ ป.” เคยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค เช่น กิจสังคม ชาติประชาธิปไตย สามัคคีธรรมชาติพัฒนา และพรรคชาติไทย และผู้สมัครจำนวนหลายคน โดยเฉพาะใน จ.ชลบุรีเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปหลายจังหวัดในภาคตะวันออกด้วย เช่น จันทบุรี ระยอง ตราด สำหรับใน จ.ชลบุรีนั้น เริ่มต้นให้การสนับสนุนพรรคกิจสังคม โดยสนับสนุน นายบุญชู โรจนเสถียร ปี 2518, 2519 (เลือกตั้งครั้งที่ 10, 11) ในการเลือกตั้งปี 2522 (ครั้งที่ 12) พรรคกิจสังคมภายใต้การสนับสนุนของ “เจ้าพ่อ ป.” นั้น ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.มี 3 คน (ปี 2522 จ.ชลบุรี มีส.ส.ได้ 4 คน) คือ นายตรงค์ สิงห์โตทอง (เฮียซู้) นายโกวิท ศรีสวัสดิ์ และ จ.ส.อ.อุดม โอภาศรี และในการเลือกตั้งปี 2526 (เลือกตั้งครั้งที่ 13) “เจ้าพ่อ ป.” ได้สนับสนุนช่วยเหลือผู้สมัครของพรรคกิจสังคมอีกครั้ง ซึ่งผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส. โดยการสนับสนุนของ “เจ้าพ่อ ป.” มี 3 คน (ส.ส.มีได้ 4 คน ในจังหวัดชลบุรี) คือ นายนิคม แสนเจริญ (น้องภรรยา “เจ้าพ่อ ป.”) นายจรูญ งามพิเชษฐ์ (เฮียกู่) และนายตรงค์ สิงห์โตทอง (เฮียซู้) (หลักไทย ปีที่ 9 ฉบับที่ 434 หน้า 19)

การเลือกตั้งปี 2529 (เลือกตั้งครั้งที่ 14) ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งนายสมชายให้การสนับสนุนคือ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ พรรคชาติประชาธิปไตย นายนิคม แสนเจริญ และนายจรูญ งามพิเชษฐ์ พรรคกิจสังคม สำหรับการเลือกตั้งปี 2531 (เลือกตั้งครั้งที่ 15) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ชลบุรี ที่ “เจ้าพ่อ ป.” ให้การสนับสนุนคือ นายนิคม แสนเจริญ, นายเทอดธรรม อัมราลิขิต, นายจรูญ งามพิเชษฐ์ และนายถาวร ตรีรัตนณรงค์ ทุกคนสังกัดพรรคกิจสังคม ในการเลือกตั้งปี 2535 (ครั้งที่ 16) ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งจากการสนับสนุนช่วยเหลือของ “เจ้าพ่อ ป.” คือ นายเทอดธรรม อัมราลิขิต, นายสง่า ชนสงวนวงศ์, นายสนธยา คุณปลื้ม และนายจรูญ งามพิเชษฐ์ ทุกคนสังกัดพรรคสามัคคี

กรรม และในการเลือกตั้งปี 2535 (เลือกตั้งครั้งที่ 17) สมาชิกสภาผู้แทนที่ได้รับการสนับสนุนจาก “เจ้าพ่อ ป.” คือ นายวิทยา คุณปลื้ม และนายสนธยา คุณปลื้ม (ลูกชาย “เจ้าพ่อ ป.”) สังกัดพรรคชาติพัฒนา การเลือกตั้งในปี 2538 (เลือกตั้งครั้งที่ 18) ผลปรากฏว่าผู้สมัครฯ ที่นายสมชายให้การสนับสนุนในสังกัดพรรคชาติไทย ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นส.ส. ทั้งทีมใน 2 เขตเลือกตั้ง จำนวน 6 คนคือ เขต. 1 มีนายวิทยา คุณปลื้ม (ลูกชาย “เจ้าพ่อ ป.”) นายสง่า ธนสงวนวงศ์ และนายสมชาย ธนสงวนวงศ์ ส่วนเขต 2 มีนายสนธยา คุณปลื้ม (ลูกชาย “เจ้าพ่อ ป.”) นายสุรสิทธิ์ นิติวฒิวรรักษ์ และนายสันต์ศักดิ์ (จรรยา) งามพิเชษฐ์

สำหรับการเลือกตั้งครั้งล่าสุดคือ ปี 2539 (เลือกตั้งครั้งที่ 19) “เจ้าพ่อ ป.” ยังคงให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้สมัครฯ โดยให้สังกัดพรรคชาติไทยทั้งหมด เหมือนกับการเลือกตั้งครั้งที่ 18 ที่ผ่านมา และปรากฏว่าผลการเลือกตั้งออกมา ผู้สมัครที่เขาสันับสนุนได้รับการเลือกตั้งเป็นส.ส.ยกทีมเหมือนกับผลการเลือกตั้ง ครั้งที่ 18 โดยยังคงเป็นส.ส.ชุดเดิม แต่เนื่องจาก จ.ชลบุรีมีส.ส.เพิ่มได้อีก 1 คน และมีการขยายเขตเลือกตั้งออกไปอีกเป็น 3 เขต ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส. จากการสนับสนุนของ “เจ้าพ่อ ป.” มีดังนี้คือ เขต 1 ประกอบด้วย นายวิทยา คุณปลื้ม นายสง่า ธนสงวนวงศ์ และนายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง เขต 2 มีนายสนธยา คุณปลื้ม และนายสุรสิทธิ์ นิติวฒิวรรักษ์ ส่วนเขต 3 มีนายสันต์ศักดิ์ (จรรยา) งามพิเชษฐ์ และนายชาญศักดิ์ ขวลิตนิตินิธิธรรม (โปรดดูรายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็น ส.ส. และคะแนนเสียงที่ได้รับจากข้อมูลหน้าถัดไป ถ้ามีเครื่องหมาย * อยู่หน้ารายชื่อบุคคลใด หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเพราะการให้ความสนับสนุนช่วยเหลือจาก “เจ้าพ่อ ป.”)

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2518 - 2539 จังหวัดชลบุรี

ปี	ชื่อ - นามสกุล	สังกัดพรรค	คะแนน
2518	(เลือกตั้งครั้งที่ 10 วันที่ 26 มกราคม 2518)		
เขต 1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปัตย์	43,760
	*นายบุญชู โรจนเสถียร	กิจสังคม	30,594
เขต 2	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	สันติชน	19,842

	นายประจวบ	ศิริรวิวาท	ชาติไทย	17,197
2519	(เลือกตั้งครั้งที่ 11	วันที่ 4 เมษายน 2519		
เขต 1	*นายบุญชู	โรจนเสถียร	กิจสังคม	43,255
	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย	41,106
เขต 2	พลตรีศิริ	สิริโยธิน	ชาติไทย	32,256
	นายประสิทธิ์	จิตต์อารีย์	ประชาธิปไตย	28,487
2522	(เลือกตั้งครั้งที่ 12	วันที่ 22 เมษายน 2522)		
เขต 1	*นายประโยชน์	เนื่องจ้านงค์	อิสระ	43,194
	*นายตรงค์	สิงห์โตทอง	กิจสังคม	34,803
	*นายโกวิท	ศรีสวัสดิ์	กิจสังคม	29,796
เขต 2	พลตรีศิริ	สิริโยธิน	ชาติไทย	20,766
	*จ.ส.อ.อุดม	โอภาศรี	กิจสังคม	18,262
2526	(เลือกตั้งครั้งที่ 13	วันที่ 18 เมษายน 2526)		
เขต 1	นายประโยชน์	เนื่องจ้านงค์	ชาติประชาธิปไตย	51,236
	*นายตรงค์	สิงห์โตทอง	กิจสังคม	45,650
	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	29,951
เขต 2	*นายนิคม	แสนเจริญ	กิจสังคม	29,951
	*นายจรูญ	งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	21,191
2529	(เลือกตั้งครั้งที่ 14	วันที่ 27 กรกฎาคม 2529)		
เขต 1	* นายสมพงษ์	อมรวิวัฒน์	ชาติประชาธิปไตย	83,698
	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	83,075
	พ.ต.ท.รุ่งโรจน์	เรืองฤทธิ์	ก้าวหน้า	76,646
เขต 2	*นายนิคม	แสนเจริญ	กิจสังคม	37,151
	*นายจรูญ	งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	32,687

2531	(เลือกตั้งครั้งที่ 15	วันที่ 24 กรกฎาคม 2531)		
เขต 1	*นายนิคม	แสนเจริญ	กิจสังคม	85,739
	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	75,691
	*นายเทอดธรรม	อัมราลิขิต	กิจสังคม	64,488
เขต 2	นายตรงค์	สิงห์โตทอง	ก้าวหน้า	57,692
	*นายจรูญ	งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	56,099
	*นายถาวร	ตรีรัตน์ณรงค์	กิจสังคม	45,632
2535	(เลือกตั้งครั้งที่ 16	วันที่ 22 มีนาคม 2535)		
เขต 1	*นายเทอดธรรม	อัมราลิขิต	สามัคคีธรรม	89,862
	*นายสง่า	ธนสงวนวงศ์	สามัคคีธรรม	81,940
	น.ส.เสาวลักษณ์	สุริยาทิพย์	เอกภาพ	59,787
เขต 2	*นายสนธยา	คุณปลื้ม	สามัคคีธรรม	102,970
	*นายจรูญ	งามพิเชษฐ์	สามัคคีธรรม	85,622
	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	73,749
2535	(เลือกตั้งครั้งที่ 17	วันที่ 13 กันยายน 2535)		
เขต 1	น.ส.เสาวลักษณ์	สุริยาทิพย์	เอกภาพ	74,678
	*นายวิทยา	คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	73,086
	นายคณิน	บุญสุวรรณ	เอกภาพ	68,811
เขต 2	นายอุทัย	พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	84,920
	*นายสนธยา	คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	66,786
	นายธงชัย	พิมพ์สกุล	เอกภาพ	55,634
2538	(เลือกตั้งครั้งที่ 18	วันที่ 2 กรกฎาคม 2538)		
เขต 1	*นายวิทยา	คุณปลื้ม	ชาติไทย	
	*นายสง่า	ธนสงวนวงศ์	ชาติไทย	
	*นายสมชาย	สหชัยรุ่งเรือง	ชาติไทย	
เขต 2	*นายสนธยา	คุณปลื้ม	ชาติไทย	

	*นายสุรสิทธิ์	นิติวุฒิวรักษ์	ชาติไทย	
	*นายสันต์ศักดิ์	งามพิเชษฐ์	ชาติไทย	
2539	(เลือกตั้งครั้งที่ 19	วันที่ 17 พฤศจิกายน	2539)	
เขต 1	*นายวิทยา	คุณปลื้ม	ชาติไทย	150,285
	*นายสง่า	ธนสงวนวงศ์	ชาติไทย	172,703
	*นายสมชาย	สหชัยรุ่งเรือง	ชาติไทย	106,836
เขต 2	*นายสนธยา	คุณปลื้ม	ชาติไทย	63,869
	*นายสุรสิทธิ์	นิติวุฒิวรักษ์	ชาติไทย	50,816
เขต 3	*นายสันต์ศักดิ์	งามพิเชษฐ์	ชาติไทย	43,632
	*นายชาญศักดิ์	ชวลิตนิติธรรม	ชาติไทย	42,821